

D'ARCE KAPITÁNY EMLÉKEI

REGÉNY

**ÍRTA
GIOVANNI VERGA**

**OLASZBÓL FORDÍTOTTA
GAUSS VIKTOR**

**BUDAPEST,
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-15-2 (online)
MEK-13643

TARTALOM

GIOVANNI VERGA: D'ARCE KAPITÁNY EMLÉKEI

I.

D'Arce kapitány emlékei

II.

A tengerész esküje.

III.

Kínos pillanatok.

IV.

Sem soha, sem mindig!

V.

Carmen.

VI.

Előbb és aztán.

VII.

Ami a pohár fenekén van

GEROLAMO ROVETTA: BABA

I. D'Arce kapitány emlékei

D'Arce, az imbolygó hajón ringatózva, letette poharát az asztalra. Azután a szűk ablaknyílás üvegére nézett s az ingó szemhatárt bámulta, mintha még ott látná azt, amit elbeszél.

- Nem. Még az ujjam hegyével sem... Hiszen már amúgy is régen volt. Régi... és egyszersmind szomorú história!... Még szerelmet se vallottunk egymásnak... értem az igazi szerelmet... Nagyon tetszett. Csak ennyi az egész. Mindenüvé elmentem. Szóval oda, ahol sejtettem, hogy ráakadok. A Villába, a Sannazzaroba, a Châlet hangversenyére. Nagyot dobbant a szívem és belebotlottam a székekbe, alighogy szemembeötlött messziről kalapjának piros szalagja.

Megnyugvással türtem parancsnokom sötét tekintetét és hideg fogadását. Miért? Csakis azért, hogy láthassam a szép asszony ragyogó, szürke szemét, amint engem a tömeg között keresett.

Ilyenkor alig észrevehető mosolygással köszöntött. Azzal a mosolylyal, amit csupán csak ti tudtok megérteni. Szakasztott olyan az, mint valami gyöngén villanó láng, amely hirtelen megvilágítja a nő bájos, finom arcát, s azt mondja nektek:

- Köszönöm!...

Szerelemről azonban szó sem volt. Mert ott settenkedett közöttünk Alvis Casalego barátom s volt iskolatársam is.

Most valami tengerhajós társaságnál szolgál. Nyugodjék ő is békében!

Akkortájt azonban vetélytársam volt. És ezt mindenki tudta, bár Alvis egy szóval sem említette nekem a dolgot. Azért aztán magam is udvarolni kezdtem Ginevra Silverionak, a parancsnokom feleségének. Persze óvatosan, szinte fölületesen, amint hogy illik a fölebbvalónk nejének, még pedig a kellő tisztelet határai között.

Szép, elegáns volt, kissé kacér. Ha ugyan annak volt mondható. Mert kacérsága is oly természetesnek, oly kellemesnek tetszett, hogy föl se tűnt.

Hagyta, hogy magam is udvaroljak neki, nehogy elüsse a többitől, mert alig volt férfi a társaságban, aki ne lett volna az ő udvarlója. Azután mert jóbarátja voltam Alvisnak és mert utóvégre tetszettem neki. Ezt pedig könnyen észre lehetett venni a szeme villanásából, a hangja reszketéséből...

Hiszen tudjátok, mint esik bele az ember ebbe a sötét verembe!...

A sok akadály, tévovázás, a férj bizalmatlansága, Alvis barátom biztos föllépése... Megannyi gyönyörűséget okozó szúrás, az áldozatnak vonzó ereje, a tiltott gyümölcs édes illata, amely sokkal mérgesebb, mint az, amit a házasság paradicsomában szokott ellopni az ember...

De most, hogy itt ülünk és, könnyökkel a terített asztalra támaszkodva, beszélgetünk, mondjátok meg, mivel érdemeltem ki Alvisetől, hogy a faképnél hagyta barátjait és aranyos vállrojtját, azért, hogy elmenjen árút és utast szállítani Palermo és Genova között?

Baj volt azonban, hogy a parancsnok az egész világgal meghasonlott, amióta Alvis nyughatatlanná tette, azzal az ostoba ordonánszszal.

És mi lett ennek a következménye?

Az, hogy férj és feleség között csakhamar kellemetlen jelenetek folytak le, ájuldozások, könnyek, néha pedig, különösen éjnek idején megesett, hogy hirtelen, lóhalálban orvosért kellett futni...

Szóval mindez nem esett volna meg, ha a parancsnokom, aki most ez egyszer is jóhiszeműleg járt el, nem cselekszi meg azt a bolondot és maga mellé nem vesz valami hülyét, ujdonsült katonát, olyant, aki nem értett semmit...

Később aztán valahogyan tisztázták az eszméket. Alvise persze megmaradt a parancsnok adlításának, s a másiknak, a barom ordonánsznak, kitették a szűrét és büntetésből rögtön hajóra kellett szállnia.

A dolognak persze, mint rendesen, most is más itta meg a levét. A házibarátok, maga a parancsnok. A szegény ember dirmegett-dörmögött, féltékenykedett. Valóságos vadállat lett belőle.

Emlékszel-e, Serravalle, mikor Ginevra a Maioék táncmulatságán csaknem elájult a karjaid között? Olyan gyöngé volt a szegény! Pedig mennyire szeretett táncolni. És a férje, csak hogy meglegyen a családi békesség, minden táncmulatságra elvitte a feleségét.

Micsoda arcot vágott ez az ember, amikor felénk tartott! Hogyan hökölt meg előtte a szegény tisztecské, akik azon frissen érkeztek hozzá Speziából, Livornóból és azt hitték, hogy szépszerével majd lekenyerezik. Sajnos, magam is benne voltam a gyanús emberek névsorában. Fogalmam sincs róla, hogy mi okból. Talán azért, mert udvariasabb, figyelmesebb voltam a többinél. Vagy lehet, hogy tetszettem neki. Vagy tán azért is, mert Alvise barátja voltam... Ilyen az ember!

De szó, ami szó, elveszett ember voltam a parancsnok szívében. Ezt egyébiránt sok dologból megérthettem. Olyan furcsán meresztette rám a szemét, amikor jóreggelt kívánt, hogy a szó teljes értelmében zavarba ejtett. Hát még a tömérdek sok igazságtalanság, büntetés, elzárás, amit a főlebbvaló megengedhet magának! És aztán a parancs, hogy rögtön hajóra szálljak, amiről hirtelen, váratlan, telegrafice értesítettek, holott épp akkor tudtam meg, hogy a hajóraj még egy hétig vesztegelni fog Genovában!

Ő is, a szegény asszony, mintha csak börtönben ült volna. Őrszemet állított az ajtaja elé, valami kegyetlen genovait, aki nagy illedelmesen elébem állt és - elutasított, valahányszor be akartam nyitni a szép asszony szobájába, olyan napon, amikor nem fogadott.

És amikor könyörögve kértem, hogy eressen be hozzá kivételesen, ne csak kedden, az ő fogadónapján, hanem máskor is, annyira zavarttá lett, annyira tétovázott, hogy szinte megesett rajta a szívem... Pedig könnyen megkérdezhettem volna Alvise barátomtól bizalmasan, halkan:

- Hát te hogyan juthatsz be hozzá?...

Valóságos áldozat volt a szerencsétlen asszony! Láncravert rabszolga. Ki hitte volna ezt, talán közületek senki, de senki, amikor felétek közelgett, vonagló ajakkal, lázban égő szemmel, remegve a vágtyól, hogy jól kimulassa, kitáncolja magát?

De azért szörnyen félt az urától!

Férjének egyetlenegy tekintete elegendő volt, hogy megfagyassza ajkán a mosolyt, amelylyel lihegve, magát nagy gyorsan legyezgetve, a gyönyörüségtől szédülve, karjaid közé omlott.

És hogyan hízelgett, félénken, édes, csábos szóval a cerberusnak, hogy őt megnyugtassa, kibékítse, lebilincselje! Milyen nyughatatlanul, félve, habozva kockáztatott meg egy-egy ártatlan, bájos meggondolatlanságot, hirtelen körülnézve, nehogy meglepje őt a férje!

Vagy pedig mosolygó, szép szemét a férje arcára tűzte, hogy kipuhatolja, vajjon jókedvű-e vagy sem?

Mert jól tudta a szegény, hogy négyszemközt mennyire meglakolt volna ezekért az ártatlan oktalanságokért, ha férje észreveszi.

Mi férfiak sohasem tudjuk, hogy mekkora bátorság kell ahhoz, ha az ember efféle dolgokat véghez akar vinni.

Képzeljétek el most az olyan embert, aki egy ilyen est után, hirtelen-váratlan elébetek állít azzal a parancscsal, hogy rögtön hajóra szálljatok... pedig én ártatlan voltam... s a szegény Ginevra szintén!... Hiszen nem volt a dologban semmi, esküszöm! Egy szó sem, egy érintés sem... Ha később aztán megvolt a veszedelem... de csak egy pillanatra... annak csupán csak ő, a férj volt az oka!...

D'Arce egy hörpintéssel kiitta a konyakot és letette a pohárkát az asztalra. Vállait összevonta, mint az olyan ember, aki bejárta valamennyi tengert, mindent látott, mindent tapasztalt és nem csodálkozik többé semmin.

De azért sehogysem tudtam megválni Nápolytól s Olaszországtól anélkül, hogy el ne búcsúztam volna Ginevrától, már csak azért sem, mert a színét se láttam, amikor hivatalosan, teljes díszben mentem el hozzá, úgy tíz vagy tizenegy óra között, hogy búcsut vegyek tőle. Őt, a parancsnokot azonban otthon találtam. Szörnyen szelidnek, kedvesnek tetszett, nyilván azért, mert el kellett utaznom és szép, hizelgő szavak kíséretében vált el tőlem.

- Szerencsés és kellemes utat, használja föl okosan az időt. Biztos forrásból értesültem, hogy jó soká maradnak el s elég idejük lesz rá, hogy tanuljanak s érdemeket szerezzenek. Nagy iskola a tenger s a fiatal ember megerősödik tőle.

- Köszönöm szépen!

Én azonban azt akartam, hogy a neje, Ginevra kívánjon nekem szerencsés utat.

Sehogysem tudtam megnyugodni mindama szép szóban, amikkel a férje elhalmozott engem. Látni akartam Ginevrát még egyszer és utoljára s hallani azt is, hogy mit gondol ő felőlem.

Már maga az ártatlanságom is fölbátorított, hogy meglátogassam. Egyébiránt eltökéltem, hogy óvatos és vakmerő leszek, mint az igazi szerelmes. És azzal is számot vetettem, hogy sok lesz a dolog a parancsnokságon, épp emiatt az átkozott elutazás miatt.

Estefelé észrevettem a főnökömet, amint a piacról egy utcasarkon befordult...

Két álló óráig csavarogtam az Európa-kávéház egyik ablakánál, folyton attól tartva, hogy egyszer csak előbukkan Alvise barátom, akit jobb szerettem volna akkor, ha otthon, a tömlöc-ben, vagy akár a pokol fenekén látom.

Útközben pedig, valahányszor egyenruhás ember ötlött a szemembe, szívem hevesen dobogott. Mindenikben Alvise barátomat véltem fölismerni.

Amikor aztán a Partenope-utcába értem, a Cerberus, aki a Ginevra ajtaját őrizte s éppen újságot olvasott, úgy tett, mintha észre se vett volna. Vagy talán azt hitte, hogy valami szolgálati ügyben megyek a parancsnokhoz. Lehet azonban, hogy fölcserélt és Alvise barátomnak tekintett. És ez a föltevés különösen hatott rám. Alvisera gondoltam, aki akadály nélkül jöhetett-mehetett s itt maradt Nápolyban!...

A nagy ablak színes üvegtábláin a hold szelid fénye szűrődött be, az utcáról pedig valami divatos melódia hallatszott föl. Ezek a jelentéktelen dolgok, amelyek egyébkor föl se tűnnek, ilyenkor csábosan hatnak az ember lelkére és szinte közreműködnek a nagy izgalmak előkészítésében!...

De minek is magyarázgatom ezt nektek, hiszen ti is épp úgy tudjátok az efféle dolgokat, mint jó magam.

Szívemet a torkomon éreztem, amikor a Ginevra ajtaján bekopogtattam. Talán azért, mert a harmadik emeleten lakott... vagy mert igen fiatal ember voltam akkor... de szó, ami szó, abban a pillanatban úgy éreztem, mintha a csengetyű éles, rezgő hangja, mint valami tör, átjárta volna a szívemet. Egész testem megrendült, amikor ismét Alvise barátom jutott az eszembe...

A parancsnok azonban eszembe se jutott... De igen... Hanem csak egy pillanatra. Amikor arra gondoltam, hogy miféle ürügygel hozakodom majd elő, ha valami tengerészkatona állított a felesége ajtaja elé, bár akkor már késő este volt...

Azonban most ez egyszer Gioconda nyitotta ki az ajtót, akinek olyan szép volt az arca, mint akárcsak a neve.

Bizonyosan emlékeztek rá!

Gioconda már nem egyszer eresztett be a szép asszony szobájába, azokon a boldog napokon, amikor még nem vesztettem el a parancsnokom becsülését. Most ez egyszer is kedves mosollyal fogadott, mint annakelőtte. Az asszonya mosolyával, amely elnéző és hálás az emberi gyarlóságok iránt, amely mindent megért és mindenért megbocsájt, s viszont bocsánatot kért azért, amit mondani akart:

- A nagyságos asszony kissé rosszul érzi magát. Épp ebben a pillanatban akart lefeküdni...

Mintha csak eltaláltam volna!

Már azon voltam, hogy odébb álljak egy házzal, szomorúan, leverten, s már-már mentegőttem, hogy oly későn jöttem, ürügyül hozván föl hirtelen elutazásomat... hosszú távollé-
rázomat s ki tudja még mit... midőn a jó fiatal leány arcáról valami nagy szimpátiát olvastam le.

Abban a pillanatban újra megszólalt a villamos csengetyű hangja. Most azonban a belső szobákból hallatszott ki, s olyan kellemesen hatott a lelkemre, mintha a szép asszony hívogató hangja ütötte volna meg fületem.

- Szíveskedjék egy pillanatra befáradni a szalonba, bemegyek a nagyságos asszonyhoz s átadom az üzenetet...

Nekem is parancsnoki, aransujtásos gallérom van most, s talán kicsit meg is öregedtem, de, akár hiszitek, akár nem, úgy érzem, mintha még most is dobogna a szívem feszes atillám alatt, valahányszor eszembe jut ama pillanat, amikor ő, suhogó selyem ruhában, megjelent a szalon ajtaján. Száján, szemén, az ő szokott mosolyával. Azzal a szelid, jóságos mosolygással, amivel barátait fogadta s amely még mindig előttem lebeg, amikor kimegyek a temetőbe, hogy szegénynek a sírján imádkozzam!

D'Arce újra teleöntötte poharát. Meglátszott rajta, hogy némi meghatottság vett rajta erőt. Ezt iparkodott elpalástolni.

- Még most is úgy rémlik, mintha ott látnám, amint az alacsony, széles s inkább ágynak beillő dívánon ült. Fekete selyem harisnya volt a lábán. Barátaim! Ez a harisnya szörnyű hatással volt az emberre, amint a fehér ruha alól kilátszott. Annyira, hogy Ginevra észrevette és lassacskán visszavonta csöpp lábát. Persze elpirult.

Valóságos gyermek, ha mondom! Kacér! De kacérságában is ártatlan, mint a ma született gyermek. Szörnyen félt a férjétől. Legalább abban a pillanatban úgy tűnt föl nekem. A beszédet koronkint félbeszakította és hallgatózott.

Magam is zavart voltam.

De csakhamar belemelegedtünk a beszédbe, élénken, sietve ejtve ki minden szavunkat, mintha valaki kergetett volna.

- Nem akartam elutazni anélkül, hogy el ne búcsúztam volna.

- Csakugyan?!...

- ...

- Én meg nem eresztettem volna el anélkül, hogy el ne búcsúztam volna...

Elmenni, elhagyni egymást... Mintha minden szóban ott rezgett volna ez a szomorú hang. Ekkor ismét eszembe jutott Alvise barátom, aki bizonyosan nyugodtan aludt boldogságának párnáin, vagy pedig a Körben, a zöld asztalnál, a pénzét vitték el abban a pillanatban. Nem bánta, mert talán ugyanakkor eszébe jutott neki az a bizonyos közmondás. Ezzel hizelt magának.

Mi azonban egészen másról beszélgettünk. Hosszu utazásról, messze országokról, ismeretlen világokról, szép, édes emlékekről, amiket magával visz az ember, kedves helyekről, amiket nagynehezen itthagyt az ember...

- Boldog ember!

- Ugyan miért?

- Mert olyan messzire elmegy, tengereken, ki a nagy világba!

- Sajnos...

- Milyen édesörömet elszállnék magam is... elmennék!...

- Azt hittem, hogy ön boldogabb, mert itt marad, ebben a városban, amelynek emlékeit magával viszi a szívem... ebben a gyönyörűséges fészekben, amelynek minden zugát, minden tárgyát mohón csókolja a szemem!...

Ezt mondogatták a sovár mosolygások, a nedves, révedező szemek, amelyek tétova bolyongtak a szalonban.

És újra eszembe jutott az én szerencsés Alvise barátom, aki bizonyosan ismerte ennek a szalonnak minden csecsebecsét. Ezek a csecsebecsék az ő boldogságáról suttogtak nekem abban a pillanatban.

Szent igaz!...

Ismétlem. Még szerelmet se vallottunk egymásnak. De a szerelem benne volt minden betűben, minden szóban.

Majd a barátokra, az ismerősökre tértünk.

Alvise barátom is szóba került...

- Nagyon távol esik tőlem... ettől a szalontól... a gondolatomtól!...

- ?

Megvallom, nagyon örültem, hogy legalább abban a pillanatban távol volt tőlünk. Lehet, hogy Ginevra is örvendett. De legjobban örültünk neki, hogy a parancsnok volt távol abban a percben... aki azonban bátran végighallgathatta volna mindazt, amit egymásnak elmondottunk. És nem is kellett volna emiatt kirántania a kardját, de sőt a ház őrangyala se lett volna kénytelen bedugni a fülét.

Abban a pillanatban újra megszólalt az előszoba csengettyűje, erősen, hirtelen, szinte fenyegetően, ahogyan csupán csak a házigazda szokott csengetni.

Ginevra elsápadt. Hirtelen felszökött, szinte önfeledten, ösztönszerűleg hadonázva a kezével. Azután egyszer csak a karjaim közé hanyatlott, mintha elájult volna, révedező szemmel, pihegő kebellet... dadogva:

- Ő az... a férjem!

Magam is azt hittem abban a pillanatban, hogy ő volt.

Ginevra annyira megijedt, hogy azt sem tudta, hányadán van. Nem hallotta, nem értette szavamat, de mire való volt ez a rémület, a mikor mind a ketten ártatlanok voltunk?

Ártatlanok az Isten s az emberek előtt.

Halotthalványan, szinte élettelenül várva, tágranyílt szemét az ajtóra tűzve, mintha várta volna, hogy minden pillanatban betoppan a férje...

Magam is vártam és fölemelkedve, gépiesen az egyenruhám gombolgattam, mint mikor az ember az ellenfele pisztolyának durranását várja... Valami öt percig... tízig... De az a néhány perc egy örökkévalóságnak rémlett.

Dehogyan volt a férje!

Kevéssel utóbb beállít a szobaleány azzal, hogy valami szolgálati ügyben a házigazdát keresték.

Megint csak szolgálati ügy! Szegény Ginevra mint valami gyík siklott ki a kezemből. Nem akart többé mellém ülni. Épp amikor annyi mondani valóm volt neki. Tágranyílt szemét rám meresztette és reszkető kezével felém fordulva, szaggatott, szinte vonagló hangon ismételte:

- Távozzék!... Távozzék!...

Azután felém nyújtotta kezét. A keze reszketett. De reszketett az ajaka, a szeme... egész valója...

Néhány pillanat múlva künn voltam az utcán. De ma sem tudom, hogyan távoztam. Arra azonban emlékszem, hogy mikor hátrafordultam és szemembe ötlött a Ginevra kivilágított ablaka, egész testem megrendült...

Egyéb nem volt köztünk, barátaim!... Egy félős, ijedős asszony mitevő legyen? Remegett, mikor fogadott, remegett, a mikor elbocsátott...

II. A tengerész esküje.

- Megesküszöl?

- Meg!...

Ki ne esküdött volna meg, ha olyan sápadtan látja kalapjának piros szalagja alatt, ha látja szép, ragyogó szemét és bánatos mosolyát, amely édes csókját juttatta eszembe?

Szegény, kedves Ginevra, milyen hirtelen lett szerelmes, titokban, reménytelenül, csaknem két hónap óta. Alig, hogy megvallottam neki szerelmemet.

- Szeretlek... én is! Kár, hogy az utolsó pillanatra hagytuk ezt a vallomást! - mondogatta vonagló hangon.

- Legalább belevésem a szemembe, beleolvastom a vérembe, lelkembe, képedet, illatodat, utolsó szavadat.

- Igen, igen, az egész lényemet. Hadd legyek veled mindenütt, örökké!

És görcsösen szorította kezemet. Úgy akart szavának nagyobb nyomatékot adni.

- Azért jöttem ide, a Villába, ilyenkor... - folytatta aztán, vonagló hangon. - Fogalmad sincs róla, hogy mekkora áldozatomba került!

És minden szava, hangja, ajkának egy-egy mozdulata csupa szerelem volt és gyönyörrel árasztották el szívemet, lelkemet, egész valómat.

És milyen féltékeny volt, ha tudnátok! Minden asszonyra.

- Mit szól a Seraffini, meg a Maio nejéhez? Ennek ugy-e bár udvarolt? Ne tagadja. Az ő házában ismerkedtem meg önnel. Csak az bánt, hogy ő is önnel utazik egész Genováig! Esküdjék meg, hogy egy kukkot se szól hozzá!... Legalább ő hozzá ne szóljon... szóval azokhoz, akiket ismerek!...

Azután úgy tett, mintha valami szomorú dolog jutott volna az eszébe, de csakhamar folytatta:

- Gondoljon rám, D'Arce! Képzelve, hogy látni fogom önt, mindenütt ahová elmegy. Jusson eszébe, hogy követni fogom gondolatommal mindenüvé, attól a perctől fogva, amikor a hajó földézetére lép, a kabinba, az asztalnál... Az az asszony is ott ül majd az asztalnál, s azon iparkodik majd, hogy megbámultassa önnel arcfintorításait s ujdonatú utazóruháját...

Olyan bánatosnak tetszett, amint a csöndesen nyugvó kék tengert nézte, amely néhány óra múlva elválaszt majd bennünket. Szeme könnyezett, a kezemet szorongatta, nem törődve azzal, hogy meglátja valaki, nem törődve a férjével... senkivel. Pedig, bár igen korán volt még, itt-ott egy-egy járó-kelő vagy szerelmes pár bolyongott a zöld lombok, a virágágyak között.

Azután felém hajolt, szinte önfeledten, s reszkető kezét a vállamra tette, a másik kezével pedig az ujjaimat szorongatta. Mintha attól tartott volna, hogy elrabolnak tőle, s magához akart volna bilincselni örökre, örökre. Pedig akkor én még csak huszonöt éves voltam... ő meg férjes asszony volt.

Ekkor magam is megszólaltam, halkán, szinte elfojtott hangon:

- Ön is!... te is... esküdjél meg!...

Ginevra meg se kukkant, de a mint a kezemet szorongatta s villogó szemével a szememet kereste, láng csapott hirtelenül az arcába.

- Mitevő legyek? Mitevő legyek? - Mintha ezt akarta volna mondani a szegény asszony.

Azonban egyszer csak úgy tűnt föl, mintha észre vett volna valamit az arcomon. Talán eltalálta, hogy abban a pillanatban az Alvise gyűlölt alakja lebegett lelki szemeim előtt.

- Ah! - suttogta és hirtelen elhalványodott. - Ah, D'Arce!

Fejét lehajtotta, két kezét végigvonta arcán és nem szólt többet. Ekkor szemem pillantása szép szőke hajára tévedt, amely szinte elmosódott hófehér nyakán.

Megbántam, hogy oly kegyetlen voltam iránta és reszkető hangon akartam tőle bocsánatot kérni! Lábaihoz szerettem volna leborulni s átkarolni térdeit, amiket szinte látni lehetett szürke ruhájának puha ráncai alatt!...

Ginevra a fejét rázogatta, édes, bánatos mosolylyal, azután újra kezdte:

- Micsoda szörnyű dolgokat mesélhettek rólam... az én drágalátos barátnőim!... És talán ő, Alvise, is!

Ugy tettem, mintha tagadásba vettem volna szavait.

- Ne tagadja... hasztalan amúgy is minden tagadás. Azt akarom, hogy mindent megtudjon rólam... most, amikor talán örökre elhagyjuk egymást! Mintha gyóntatóm volna, mintha halálom óráján volnék...

Egy pillanatig elhallgatott, de csakhamar újra folytatta, most azonban élénkebben, szinte lázasan.

- Elhiszi D'Arce? elhisz majd mindent?... kissé könnyelmű voltam... s talán kicsit kacér is... Ime, mindent elmondok! Ha tudná aztán, hogy micsoda pokoli életet élek otthon! Micsoda arcok, micsoda jelenetek, ha táncmulatságra vagy színházba óhajtok menni... Hiszen utóvégre nem vagyok sem vén, sem nyomorék. A férjem azonban azt szeretné, ha örökké otthon ülnék, egyedül, elhagyottan, kerülve az egész világot. Szőrszálhasogató, gyanakvó, és unalmas! Szörnyű dolog az én életem, édes uram. Eszerint látja, hogy ő, a férjem, az oka annak... ha a legártatlanabb dolgokat is kénytelen vagyok előtte eltitkolni... Mitevő legyen hát az ilyen szegény asszony... ha csak nem akar sorvadásban meghalni.

Pedig lelkemre mondom, sokszor köptem már vért. Ki tudja vajjon itt talál még, ha visszatér Olaszországba, szegény D'Arce barátom!... Vajjon gondolni fog-e rám mindig? Mondja meg őszintén. Kijön majd a temetőbe?

Elővette zsebkendőjét és a szájához emelte. Néhányszor köhécsejt, miközben egész testében megrendült, köny toluult a szemébe s arca elvörösödött.

- Ne beszéljen így!... - mondtam neki s ekkor, hogy megvigasztaljam, meg akartam ölelni. Ginevra azonban élénk mozdulattal megakadályozott benne. Majd a kezében levő zsebkendővel hadonázott.

- Nem jó a tűzzel játszani!...

- De ha olyan bolond vagyok!...

- Azok vagyunk mi mind a ketten!...

Azután merően a szemembe nézett s folytatta.

- Még mindig gyanakszik rám?...

- Nem értem a kérdést... - szóltam hozzá, bár tudtam, hogy Alvisera célzott.

- Dehogy nem érti! Hanem hát most mindent elmondok önnek. Jobb, ha tőlem tud meg mindent... ha esetleg bizalmas volt önhöz... az a másik... aki jóbarátja önnek...

Csodálkozva néztem rá.

- Hiába néz rám olyan ijedt szemmel. Tudom jól, hogy a férfiak nagyon bizalmasak egymáshoz... De hagyjuk! Igaz, hogy kicsit udvarolt... mint sok más... talán többet is, mint sok más. És én hagytam, hogy udvaroljon. Maga a férjem volt az oka, hogy megismerkedtem vele, azzal, hogy ordonánctisztjévé tette... s a többek között a maga betegségét is belejuttatta s így lett aztán az ön barátja is követelőző, féltékenyűvé...

Egy darabig elgondolkodott s úgy rémlett, mintha tévovázott volna. Azután újra kezdte:

- Ne tagadja! Ugyebár önnek is voltak jelenetei Alviseval? Szép mulatság lehetett azzal a leeresztett állal, savanyu arccal. Pedig nincs joga hozzá... esküszöm. Hiszi ezt, D'Arce? Elhiszi? Lám, ugy-e eljöttem önhöz!... Hiszen ön úgy is tudja... két hónap óta... mondogatta önnek a szemem, a mosolygásom...

Azután halkán, szinte rámhajolva az arcával és sóhajtván, rám szegezve tekintetét:

- Tied! Csupán csak a tied vagyok!... Elhiszed? - mondotta.

Ha a férje meg Alvise az ellenkezőjét mondják nekem abban a pillanatban, megesküdtem volna, hogy hazudnak! Azonban a gondolat bántott engemet, hogy mért nem hittem neki már annak előtte. És mindent meg akartam neki mondani, hogy maga is higgyen nekem s ne kételkedjék bennem, ha majd távol leszünk egymástól...

Bizony szörnyű dolog, ha az ember annyira szerelmes... épp az utolsó pillanatban!... És még az ujjam hegyével sem!...

Ugyan ne nézzetek rám olyan furcsán, az isten szerelméért!... Bizony folt nem szennyezte be a mi szerelmünket és nem is rettegtünk senkitől!... Az ilyen szerelem nem is félhet senkitől, semmitől...

- Hány óra lehet most? - kérdezte egyszer csak Ginevra.

Két óra felé járhatott az idő. Ginevra hirtelen felszökött, szinte aggódott.

- Szent Isten! Milyen későre jár az idő! Szegény fejem!

Azután felém nyújtotta kezét és kissé lehúzta a keztyűjét, hogy megcsókoljam a kezét a pulzusán, ott ahol kék erecske futott fölfelé hófehér karján és megremegett a sóvár ajkamat.

- Isten önnel! Isten önnel!

Egy levelet tépett le a mellettünk levő bokorról s a felét nekem adta emlékül, a másik felét pedig a keztyűje alá rejtette. Épp oda, ahol megcsókoltam.

Az arcán, a szemén, a hangján meglátszott, hogy szenvedett. Úgy tűnt föl, mintha nem birna tőlem elválni.

Nagy megerőltetésébe került, hogy a kezemet elérhesse. Azután még egy utolsó pillantást vetett rám és hirtelen távozott. Mert úgy vélte, hogy már késő volt.

Még most is a fülemben cseng selyemruhájának egyre elenyésző suhogása.

Szegény Ginevra, mennyire szenvedett abban a pillanatban. Hát még mikor haza érkezett s a férjével találkozott! Mennyire fájhatott neki, a mikor el kellett palástolnia szerelmét a férje, szóval mindenki előtt!

Hanem hát magam sem tudtam, hogy hányadán vagyok. Oda ültem, ahol kevéssel azelőtt még ő ült. Majd nagy sóváran kerestem a galyat, amelyről Ginevra a levelet letépte. Amint a szerelmesek szoktak cselekedni az ilyen esetben. Végre arról kellett meggyőződnöm, hogy már későre járt az idő s alig jut időm rá, hogy utitáskámat rendbeszedjem.

Amikor hajóra szálltam, az első, akivel találkoztam, Alvise volt, az én jóbarátom. Azért sietett a hajóra, hogy elbúcsúzzék tőlem és szomorú arccal nyújtotta felém a kezét, zavartan, kissé elpirultan szorítottam meg a kezét, azonban hálásan és meghatottan, mintha magával hozta volna valamijét annak a nőnek, akit mindaketten szerettünk.

- Hiszen nem baj, hogyha ő is szereti Ginevrát! - gondoltam magamban. - Mert hát úgy sem szenvedheti Alvisét. Csupán csak engem szeret és senki mást!

Hogy zavart voltamat némileg elpalástoljam, azt kérdeztem tőle, vajon vannak-e már utasok a hajón.

- Nem igen! - felelte Alvise. - De amott jön Maioné. Pompás utitársad lesz.

Maioné épp abban a pillanatban lépett a hajóhidra. A kislépcsőn találkoztunk vele.

- Óh, D'Arce! - kiáltotta, amint észrevett.

Valóságos eleven ördög! A kék fátyol alatt, amely az arcát borította, szinte szikrázott a szeme és mosolygott. Azután se hossza, se vége a sok kérdésnek.

- Hová megy?... Jó helyet szántak önnek?... Meddig marad ott?... Nem fáj-e a szíve, hogy itt kell hagynia a szép Nápolyt... meg a jóbarátokat?...

Végre, amint megpillantotta Ginevrát, aki épp akkor lépett a hajó födélzetére, feléje fordult s így szólt:

- Ah, Ginevra! Édes, jó Ginevrám! Valóban szép tőled!... Nagy örömet szerezteél nekem, hogy mégis eljöttél!...

És csakugyan ő volt, a jó Ginevra. Hirtelen, váratlan jött a hajóra, hogy szerencsés útát kívánjon kedves barátnőjének, akit egyébiránt gyűlölt.

- Csakis te éretted! hogy még egyszer lássalak! - mondotta villogó szeme, amint hirtelen felém fordította.

Ekkor vettem csak észre, hogy mért jött a hajóra Alvise és nem bírtam magamon uralkodni, annyira zavarba ejtett a dolog.

Ginevra azonban kevésbé volt zavart, bár abban a pillanatban nevetségesen sápadt lehetett az arcom.

Zavartalanul folyt a hölgyek társalgása, jelentéktelen dolgokról. Ginevra hol barátnőjével, hol pedig Alviseval beszélgetett. Hozzám alig intézett egy-két szót...

- Ah, ön is elmegy? Tehát mindannyian elmennek! Vajjon mi juthatott az eszébe a miniszternek, hogy mindenkit elküldenek innen?

Mire csudálkozva nézte a Maioné utazósapkáját! Abból a szövetből készült, amiből a ruhája volt. Pompásan festett szép gesztenyebarna haján s különös finomságot kölcsönzött eleven, értelmes arcának.

És miközben, barátnője mögött, a sapka ráncait igazítgatta, szörnyű pillantást vetett rám.

Ginevra azonban, aki a pillantást véletlenül észrevette, nem igen jött zavarba, hanem a veleszületett tapintatossággal, mindenkihez volt egy-egy kedves szava, megfélelvezve csaknem rólam, aki ott álltam közöttük, mint valami hivatlan vendég. Annyira benne voltak a társalgás hevében, hogy észre sem vették az indulófélben levő hajó harangjának kongását.

Végre a parton levők búcsuzása, a kendők lobogtatása, a házaló árúsoknak a hajóról való eltávolítása figyelmeztette őket, hogy immár közel van az indulás órája.

A két barátnő egymás karjába borúlt. Alvise szintén megkapta a maga angolos kézszorítását Maionétól, aki a szó teljes értelmében előzőnlötte a sok üdvözlő üzenettel a szegény fiatal embert. Folyton a kezét szorongatta, miközben Ginevra az én kezemet fogta és erősen megszorította. Ezzel a kézszorítással, meg vonagló mosolyával, hosszas tekintetével fejezte ki a távozásom miatt érzett mély fájdalmát... Végre még egy szikrázó, szinte fenyegető pillantást vetett barátnőjére.

- Áldott jó asszony! - jegyezte meg Maioné, amint Ginevrának a kendőjét lobogtatta. Ginevra és Alvise egy csónakban hagyták el a távozó hajót.

Azután ismét megszólalt.

- Pedig kikap a férjétől, ha megtudja, hogy elkísért bennünket...

Maioné egy darabig még ott maradt a hajó pereménél, folyton a kendőjét lobogtatva a távozó csónak felé. Azután magamra hagyott és lement a kabinba. Ginevra pedig egyre a kendőjét lobogtatta.

De egyszer csak eltűnt a csónak s Ginevra fehér kendője is elenyészett a leszálló est homályában.

Maioné nem ült az asztalhoz. Az ő helye üresen maradt. De hallottam, amint mögöttem, a kabinjában járt-kelt. Hallottam a ruhája suhogását, amely szinte nyughatatlanná tett.

- Vajjon mit mivelhetett a szép asszony egyedül a kabinban? Talán rosszul volt? Vagy le akart feküdni?

De a zaj csak nem akart megszűnni mögöttem s folyton úgy rémlett, mintha előttem látnám a csinos asszonykát, az üvegekben, a poharakban, a szemben levő tükrökben, éjjeli pongyolában, amint födetlen karjaival a haját igazította.

- Milyen csunya éjszakám lesz a mellette levő kabinomban! - gondoltam magamban s ekkor Ginevra jutott az eszembe.

Be sem vártam a fekete kávé s fölsiettem a födélzetre, mire szivarra gyújtottam.

- Igazán szép dolog öntől, D'Arce! Nem akart egyedül hagyni, - hallottam, amint valaki a födélzeten megszólított.

Maione volt, aki csöndesen falatozott, tányért tartva a térdén.

- Hogyan... ön itt! - szóltam szinte önkéntelenül.

- Köszönöm! Háládatlan... azt hittem, hogy tudja, hogy én is a hajón vagyok! - felelte mosolyogva s egy szelet körtébe harapva.

- Úgy rémlett, mintha hallottam volna... hát ki van a kabinjában?...

- Azt hiszem, hogy a szobalányom. Alkalmasint a holmimat rendezgeti. Azt gondolja, hogy négy vagy öt napig folyton abban a kalickában leszek?...

- Annál jobb!

- Ön, amint látom, nagyon udvarias. De azért mégis magamra hagyott...

- Ha tudom, édesörömet ide siettem volna...

- Késő, eső után a köpenyeg! De azért csak szivarozzék, tudja, hogy szívesen tűröm a szivarfüstöt, azt hiszem, hogy régebb idő óta ismerjük egymást! Sőt, ha van egy szivarkája, szívesörömet elfogadom...

Amikor rózsás arcával felém hajolt, hogy tüzet kérjen tőlem, épp úgy, mintha meg akart volna csókolni, valami ragyogó pontot vettem észre a szemében.

- Áruló! - mintha ezt a szót olvastam volna a szeme hirtelen villanásában.

De csakhamar visszahúzódott, hogy helyet csináljon nekem a szemben levő széken, amelyen a lábát pihentette.

Azonban, szinte önkéntelenül közeledtem feléje, mosolyogva néztem rá s kissé rekedtes hangon szóltam hozzá:

- Tudja, hogy a kabinom az öné mellett van?

- Annál jobb.

- Talán önre nézve... Azonban egy szegény ördögre...

- Ah, a kisértés? Igyék rá egy pohár vizet. Egyébiránt megigérhetem, hogy a földézetten töltöm az éjszakát... Odalent megfullad az ember... Amott látszik a nápolyi világítótorony! - szólt közbe hirtelen, valami fényes pontra mutatva, amely a sötét messzeségben egyszerre föltűnt.

Úgy rémlett, mint valami roppant nagy szem, amely a sötét szemhatárról ránk leskelődnék, majd reszketve, majd könnyesen, majd pedig hirtelen fölragyogva. Úgy tűnt föl abban a pillanatban, mintha a tenger mély zúgása felénk hordaná a nagy város tompa viszhangját, elfojtott sóhajokkal, titkos suttogásokkal, szomorú énekszóval.

Maioné hirtelen fölemelkedett, támolyogva a rengő hajó miatt és karonfogott. Alig birt a lábán állani s koronkint a fejét a vállamra hajtotta, hajával az arcomat érintve.

- Alig bírok egyet lépni, kedves D'Arce! Rögtön összeesem! - mondta szaggatottan s hangosan kacagva.

Végre megállott a hajó pereménél, anélkül, hogy eleresztette volna karomat. Azután könnyökével a párkányra dülleszkedett, állát kezére hajtva és szemét folyton a fényes pontra csüggesztve.

- Édes Nápoly! Ilyenkor barátaink bizonyosan a Châlet hangversenyén mulatnak. Emlékszik-e azokra a vidám estére?... Mikor a Ginevra férje nem volt rosszkedvű. Szegény Ginevra!... Milyen jól esett, hogy eljött a hajóra búcsuzni!... Csupa szív, a szegény asszony... Az életét is fölládozná a barátaikért... Azért van neki annyi hűséges barátja... ön, Alvise... Mintha látnám a nagy kópét, mint szövögeti tervét Ginevrával, nehogy észrevegye a férje a mai ártatlan merényletet...

Most ez egyszer pokoli mosoly rezgett az ajakán, miközben keztyűtlen kezével a hajó párkányát veregette. Mindig szenvedelmem volt ez a kissé hosszú, kissé vézna kéz, amely annyi mindenféléről tud mesélni és elrabolja az eszét az embernek. Ráhajoltam és megcsókoltam.

Maioné lassudan visszavonta a kezét s nem szólt semmit. De vonagló ajakán a mosoly elenyészett.

- Ime, ilyen minden férfi!... - suttogta pillanatnyi csönd után. Majd körülnézett és kezét végigvonta arcán.

Egyedül voltunk, a lépcső fala mögött. Hirtelen megragadtam s nagy mohón megcsókoltam a száját, remegve szorítva testét magamhoz.

- Vallja meg az igazat, - kérdezte aztán tőlem - ugyebár készakarva nyitattott kabint az én kabinom mellett?

Alvise barátom igazat szólt, amikor azt mondotta nekem, hogy Maioné kellemes utitárs: vidám, kedves, szellemes és mindennek fölött nem szomorú.

Ha néha elfogott a szomorúság, különösen amikor eszembe jutottak a Ginevra utolsó szavai s láttam könnyes szép szemét, amint könnyörögve nézett rám, hogy ne csaljam meg, Maioné rögtön azon iparkodott, hogy vidámmá és... esküszegővé tegyen. Mintha ilyenkor megbabonázott volna!... S hozzá még milyen diszkrét volt! Soha egy célzást, egy szót nem ejtett ki. Talán tudta, hogy a szívem másé volt s megelégedett a többivel. Így aztán el-ellátogattam hozzá akkor is, amikor Genovába érkeztünk s vártam a parancsot, hogy Montevideoba induljak.

- Tudja, hogy mi történt szegény Ginevrával?... - mondta egy napon, amint egy Nápolyból érkezett levelet olvasott. - Úgy látszik, hogy baja volt amiatt a könnyelmű Alvise miatt... Rajta vesztett a férje, aznap este, amikor elutaztunk, emlékszik rá?

E szavak után igen ostoba arcot vághattam, mert Maioné, az ő csufondáros mosolyával, most ez egyszer még hozzátette:

- Alkalmasint Ginevra is tengerésmódra esküdött meg önnek.

III. Kínos pillanatok.

- Vigyázzon! Ő mindent tud!

Ginevra sápadtan, hirtelen, de alig hallhatóan ejtette ki ezeket a szavakat, miközben erőltetett mosolylyal viszonzta Alvise Casalengo köszöntését. S amint ez mellette elment, pillanatra bizalmasan kezét szorította vele.

A férfi nyughatatlanul kereste szemével a szép asszony férjét a másik teremben.

Egyebet nem is kérdezhetett a nőtől. A vendégsereg szétválasztotta őket.

Ginevra örökké mosolygó arccal, mélyen kivágott derékkal, ragyogva a sok ékszerből, könnyedén járt-kelt a vacsorára terített asztalok között. Majd le-lehajolt és a sok virágot szagolgatta, vagy a szép, tarka kis legyezőket bámulta. Közbe-közbe vidám arccal viszonzta a köszöntéseket, jókívánatokat és kézszorításokat.

A terem mélyén levő nagy tükör előtt pillanatra megállapodott, hogy megigazíthassa a gyémántcsillagot, amely a haja között tündöklött. Sápadt volt. Mintha a szeme alatt levő karikák fakó színe az egész arcát hirtelen elöntötte volna.

- Egyedül? - kiáltotta Maio grófné. - Szabadon és egyedül? Mekkora csoda!

- Az! - felelte Ginevra ugyanazon a vidám hangon. - Ha nem többször, hát legalább egyszer egy esztendőben. Az év utolsó napján!... Az előszobában hagytam az uramat... az admirálissal.. Megszöktem...

Szava és ajaka mosolygott. Azonban tekintete nyughatatlanul, révedezve bolyongott a teremben, mintha keresne valamit. Alvise még mindig az ajtónál állott és Gustavoval, barátjával beszélgetett. Nyugodtnak látszott. Koronkint a bajuszát simogatta, alkalmasint, hogy eltakarja a vékonyka ráncot a szája szögletén, amely néha meg-megrándult, meg aztán, hogy föl ne tűnjék aggodalmas rettegése, amely a szemében rezgett, valahányszor az előszoba felé nézett.

Egy kopaszfejű öreg úr mögött, aki előtt mindenki nagyot hajlongott, lépett be Ginevra férje. Virág volt a gomblyukában és bár komolynak s kicsit rosszkedvűnek látszott, mosolyogva köszöntötte barátait s kezét csókolt a hölgyeknek.

Szemöldökét kissé összevonta, amint szeme a Casalengo merev s megalázkodó tekintetével találkozott. Casalengo az ajtónál várta főlebbvalóját s alighogy észrevette, katonás állásba vágta magát.

- Ah, ön, hadnagy úr?... Elkészült azzal a jelentéssel?

Casalengo épp felelni akart, mikor Gemma, a Ginevra meghitt barátnője hirtelen keresztülfutott a termen, hogy lefoglalja a parancsnokot.

Ginevra birta rá halkan, hirtelen, abban a pillanatban, amikor férje Casalengot megszólította. Szegény asszony villogó szemmel, remegve nézte, mint közeledik Casalengo felé a férje, arca szinte eltorzult, mire gépiesen ajkához emelte fehér, csöpp zsebkendőjét.

Kis vártatva a parancsnok karján közeledett feléje Gemma, szinte diadalmasan és kérdezte tőle:

- Meleged van?

- Nincs... De, igen... Kicsit...

- Sápadt vagy. Nagy itt a meleg, kedves Ginevrám.

- Nem, nem... Nem baj...

A jó Gemma ekközben lefoglalta a parancsnokot az egyik ablak mélyedésében, folyton csevegve, koronkint hangosan kacagva, szóval mindent elkövetve, hogy a vén medvének a figyelmét lekösse. Közbe-közbe villámló pillantásokat vetett Ginevrára, mintha kérdezni akarta volna tőle:

- Mi a csoda esett veletek?

Azután belekapaszkodott az admirális karjába és a diván felé vezette. Őt is agyonhalmozva vidám csevegésével, folyton, mintegy szórakozottan nézve barátnőjére és a férjére, aki már ekkor a grófnéval társalgott.

Majd nagyóvatosan a kisterem felé fordult, ahol Casalengo és barátja, Gustavo, állottak egymással szemben és úgy tunket föl, mintha valami komoly dolog fölött vitatkoznának.

Gemma végre a többi nőre bizta az admirálist és maga is a kisterembe ment.

Ginevra futó pillantást vetett barátnőjére s azon vette magát észre, hogy Gemma élénk beszédbe elegyedett Casalengoval. A férfi mereven, szinte sötéten, szaggatottan beszélt, Gemma pedig, elkomolyodva, nagy érdeklődéssel ejtette ki szavait, amit egyébiránt a legkisebb mozdulatáról is észre lehetett venni. Gustavo ezalatt, mint valami árnyék, hirtelen elillant.

Ginevra egyszer csak összerezsent. Seravalle szólította meg abban a pillanatban, aki erőnek erejével azt akarta, hogy egy keringőt táncoljon vele.

- Talán fél tőlem? Nem is akar észrevenni? Még mindig haragszik rám? - mondta neki a férfi.

Ginevra úgy nézett rá, mintha mély álomból ébredt volna föl abban a pillanatban, csüggedő tekintettel, alig észrevehető mosolylyal.

- Ah, ön az?... Nem! Sohasem... Egyébiránt ma nem is lesz tánc...

- Dehogynem lesz, vacsora után, a grófné mondotta... azzal kezdjük meg az új esztendőt... Kezdje meg legalább valami jó cselekedettel az újévet!... Nem ismerek senkit, aki olyan pompásan táncolja a keringőt, mint ön!... Ugye bár táncolni fog?... Igen?... Csak még egyszer és utoljára!...

- Sohasem!... Sohasem!... Rosszul kezdeném meg az újesztendőt, ha... Nem akarok elájulni a karjai között... Komolyan, ön nagyon is megforgatja az embert... Elszédít... Emlékszik?...

- Az isten szerelméért, ne mondja!... Ne juttassa eszembe! Mert ön szédít el engem!... Azt mondotta, hogy igen!... Ime, följegyzem az ígétét!...

Ginevra olyan jóízűen kacagott, mint valami kis gyermek, meg-megállva, miközben gödröcskék támadtak szép arcán, olyan mozdulattal, hogy látni lehetett hófehér vállát a kivágott derék alatt.

És miközben Seravalle szinte surranva távozott tőle, följegyezve a táncrendbe a kierőszakolt keringőt, egy csapat fiatal ember fogta körül a szép asszonyt. Ki-ki azzal ostromolta, hogy az asztalkájánál foglalhasson helyet, amikor a vendégek, hol hármásával, hol négyesével vacsorához ültek, nagy sürgés-forgással, vidám beszéddel, hangos kacagással, tréfás, szellemes megjegyzésekkel, miközben ragyogtak a drágakövek, suhogtak a selyemruhák, káprázatos fehérén hullámoztak a földetlen vállak.

Ginevra, valamennyi közül föltünve, a legyezőjével hadonázva, hirtelen visszavágva a tréfás megjegyzéseket, egy-egy futó pillantással kísérté férjének és Casalengonak minden mozdulatát, minden taglejtését.

Casalengo a helyét kereste.

A parancsnok karját nyújtva a grófnénak, vidáman, fesztelenül és merőn az arcába nézve, társalgott vele.

Ginevra mereven állt azon a helyen, ahol a nevét olvasta és keztyűjével babrált.

Gemma, aki észrevétlenül mellette termett, halkán, röviden kérdezte tőle:

- Mi történt?

- Semmi... Majd megmondom...

Amint e szavakat kiejtette, lehajolt, hogy elolvassa az asztaltársai nevét. De amint azok között észrevette az Alvise nevét, fölsziszszent és olyan mozdulatot tett, mintha hirtelen bosszúság fogta volna el.

- Nem, nem... az isten szerelméért...

Gemma csakhamar megértette a dolgot.

- Casalengo, egy szivességre kérem... jöjjön ide, mellém... Szabadítson meg Sansirotól, aki valósággal üldöz engem...

Sansiro, akinek Alvise Casalengo helyét kellett elfoglalnia, szemben Ginevrával, nagyon is mélyen meghajtotta magát. A mire Ginevra villámló pillantással válaszolt.

Azonban az általános jókedvben csupán csak ő maradt rendkívül komolynak és szótalannak, anélkül, hogy egyetlenegy szellemes megjegyzést is megengedett volna magának Ginevrával szemben, mintegy tüntetni akarván ezzel az ellen a vád ellen, amit Gemma az imént rásütött.

Tüntetőleg fordított hátat Casalengonak, a tányérjára sütötte le a szemét, valahányszor Ginevra a szomszéd asztal felé tekintett. Szolgálatkésznek, figyelmesnek mutatkozott, de mérsékelten, óvatosan, keveset és komoly dolgokról beszélve.

Azonban Bruni, aki a harmadik volt az asztalnál, kitett mind a háromért.

De a jókedv a terem eme részében, mindazáltal, mintha lankadó félben lett volna. Bár Casalengo sokkal jobban ostromolta és kínozza Gemmát, mint Sansiro.

Ginevra ekközben elkomolyodott, mintha érezte volna koronkint fejére nehezedni a férje átható tekintetét, aki egyébiránt minden lehetőt elkövetett, hogy a grófné asztalánál egy pillanatra se szünjék meg a jókedv.

A férfiak szinlelt szorgoskodással kínálgatták a hölgyeket. Ezek azonban alig nyultak az ételhez, alig emelték ajkukhoz a poharat.

Úgy rémlett, mintha a Ginevra asztalától valami leküzdhetetlen, nyomott hangulat terjedne szerte az egész teremben. Pedig egy szóval, egy szerénytelen megjegyzéssel, egyetlen mozdulattal sem árulta el senki a titkot. Mintha valami ösztönszerű érzés figyelmeztette volna rá valamennyi vendéget, hogy micsoda dráma rejlik az alatt a sok mosoly alatt.

Egyedül a parancsnok, aki egyre-másra ürítgette nagy vizes poharát, mulattatta a háziasszony asztalát, aki folyton éber figyelemmel kísérte vendégeit, hol csevegve, hol kedvesen mosolyogva és koronkint egy-egy futó pillantást vetve a kandalló fölött levő órára.

Egyszer csak, amint a grófné pezsgős poharával a parancsnok poharát megérintette, hirtelen fölláltak a vendégek.

S ekkor egyik asztaltól a másikig pattogva, cikkázva repült a sok jókivárat, csók, üdvözlés és vidám célzás. A székek megmozdultak, a csoportok oszladoztak és általános, kissé lármás,

őszintének színlelt, kedélyes hangulat szállotta meg az egész termet. Csupa mosoly, csupa ragyogó pillantás.

Ginevra lesütötte szemét, hogy fölhúzza a keztyűjét.

Gevrma, midőn boldog újévet kívánt neki s megcsókolta, lopva sugta a fülébe:

- Vigyázz, Ginevra! Nehogy észre vegyenek. Mindenkinek rajtad csüng a szeme.

- Ah, én istenem! Én istenem!

Azután, ahogy karonfogva a zongora felé közeledtek, ahol egy sereg uriasszony ostrom alá fogta az admirálist, aki nagy lassan a kávéját szürcsölgette, Ginevra sápadtan súgta barátnőjének:

- Kössed le a férjemet... az istenre kérlek... csak két pillanatig...

És mivelhogy Gemma folyton azt akarta tudni, vajjon mi történhetett közte és a férje között, hozzá tette még:

- Majd megmondom aztán... majd megmondom aztán...

Az admirális valami vidám, kissé sikamlós mesét mondott, anélkül, hogy megzavartatni engedte volna magát a sok tiltakozástól, zajos szemrehányástól s a fenyegetően feléje irányított legyezőktől.

Gemma maga is a barátnőihez szegődött és színlelt nehezteléssel, mosolyogva a parancsnok s a dohányzó-szoba ajtaja közé siklott.

- Szörnyűség;... Szörnyű ember!... Valamennyi!... Ön is, Silverio!... Igen, ön is, aki ilyen becstelenségen kacagni mer.

Mereven, lángoló fejét hátra vetve, Ginevra lopva tekintett barátnőjére.

- Ne, ne, Ginevra! ne hallgasd őket!... Szinte tűrhetetlenek!... mindannyian! - szólalt meg ekkor Gemma.

De hogy e szavakat kiejtette, a barátnőjéhez sietett és karonfogta. Épp a kisterem ajtajánál érte utól, amelynek egyik sarkában valami karosszék támlájára dülleszkedve szivarkát szítt Casalengo.

- Mit akarsz cselekedni, Ginevra? Ne, az isten szerelméért! Vigyázz magadra! A férjed arca igen furcsának tetszik ma este!

- Beszélnem kell hozzá... mindenáron!... Még annyi időm se volt, hogy figyelmeztessem... Ha férjemnek sikerül egyedül lenni vele, még mielőtt megelőzném, nagy baj lesz!...

A szegénynek szinte vonaglott a teste, hogy kiejtette ezeket a szavakat, szaggatottan, halkan, erőltetett közömbösséggel, miközben a fejét a barátnője kebeléhez közelítette, hogy a pompás gyémánt keresztjét nézze.

- Óh, mi lesz velem!

A férje épp abban a pillanatban lépett a kisterembe, szinte ágaskodva, mereven, nyugodtan, szivarkát csavarva az ujjá között.

Azután Casalengo felé hajolt, hogy tüzet kérjen tőle, Casalengo feléje nyujtotta szivarkáját, miközben Ginevra a terem mélyén, szinte ájuldozott. Azt hitte, hogy minden pillanatban összeesik, végig terül a földön, midőn ott látta a két férfit egymással szemben, amint farkas-szemet néztek.

A grófné, aki mindent észrevett a helyéről, rögtön fölkerekedett és egyenest a dohányzó-szobába ment.

- Ah, szent isten! - susogta szaggatottan, remegve Ginevra.

- Ne félj, édesem!... Lám!... Hiszen ott a grófné. Egyelőre nincs mitől tartanod...

Ginevra vonagló, elhaló hangon, sápadt, reszkető ajakkal, révedező szemmel, megmondotta, hogy mi esett meg vele.

- Az ordonánc meglátta őt, amint tegnap este... késő... hozzám jött... Mindent elmondott a férjemnek... Még annyi időm se volt, hogy megmondhattam volna neki... keressen valami ürügyet...

Ekközben az asztalokat, székeket cipelték ki, hogy helyet csináljanak a teremben a táncra. A fiatalemberek is hozzáláttak a munkához, csakis azért, hogy hizelegjenek a háziasszonynak, meglágyítsák a szívét s engedje meg a táncolást. A grófné azonban bedugta a fülét, nehogy eltántorítsák. Makacs, hajthatatlan volt s a szivarkák füstje miatt köhécselve, folyton nemet mondott és kacagott.

- Nem, nem... Mondják már önök is, hogy nem. Nagyérdemű férjek támogassanak hát az egyszer! Az önök érdekében fáradozom... Már későre jár az idő... Igen sajnálom, kedves fiatalemberek, de ez nem állott a programban... Nem akarok annyi ellenséget...

Silverio parancsnok kacagva helyeselte. Sőt a nejéhez közeledett s megszólította:

- Már két óra felé jár az idő, szívem...

Azután merően a szemébe nézett és folytatta:

- Úgy látom, hogy kissé fáradt, bágyadt vagy... Tudod, lelkem, hogy neked könnyen megárt a tánc... Valósággal esztelenséget követnél el, ha ilyen gyöngén... ilyen érzékenyen...

Gemma azonban hirtelen közbevágott s azzal akarta letorkolni a parancsnokot, hogy Ginevra eligérkezett Seravallenak egy keringőre.

Ginevra, egy kedvező pillanatban, könnyörgő hangon súgta Gemmának:

- Ne erressz el, az istenre kérlek!... Félek!...

A fiatalemberek azonban nem tágítottak. Végre pedig, alighogy az övék lett a diadal, s alig hangzottak el a keringő első ütemei, a szép bűnös asszony teljesen neki adta magát a táncnak.

Mintha egyszerre csak más asszony lett volna belőle, lángoló arccal, mámoros nézéssel, lihegő kebellet, gondtalan, vidám, valóságos gyermek, mindent elfeledve, egyik férfi karjából a másikéba suhanva, anélkül, hogy habozott vagy válogatott volna.

Midőn a francia négyes alkalmával az Alvise lázas, sokat kifejező kezével találkozott, két keztyűs ujját nyújtotta feléje, akárcsak a többi táncosnak.

Casalengo maga is kétségbeesetten táncolt, anélkül, hogy egy pillanatig is pihent volna. Egy bizonyos percben, a gyorspolka fékevesztett rohanásában, Gemma néhány hirtelen szót dobott az arcába.

A hölgyek végre búcsuzni kezdtek, még mindig lihegve, kissé kipirult arccal, vidám s izgatott szavakkal, taglejtésekkel.

Alvise Casalengo, aki egészen az előszobáig kísérté Ginevrát, nyugodtan szólt a férjéhez, épp amint ez a bundáját segítette föl neki.

- Parancsnok úr, nem végezhettem el a jelentést. Előbb néhány fölvilágosító adatra volna szükségem... Ezekért voltam önnél... tegnap este...

- Óh! - felelte Silverió, s merően a szemébe nézett. - Helyes. Majd elmondja aztán...

Alvise lopva pillantott Ginevra után s futólag vette észre szoknyájának káprázatos fehérségét, amint a kocsira lépett, anélkül hogy hátra mert volna nézni.

Nyughatatlanul állott az ajtó küszöbén, miközben szivarja elaludt. Még mindig maga előtt látta a parancsnok furcsa tekintetét, amely nyíltan kifejezte, hogy nem hitt az ő szavainak. A fülében csengett szavainak nyers hangja, amiről egyébiránt könnyen elképzelhette, hogy mi történik majd nemsokára s Silverióék házában.

Hát az történt, hogy a hálósoba illatos rendetlenségében, ahol Ginevra kevéssel utóbb, hogy belépett, rögtön elájult, félig levetkőzve, kibontott hajjal, könyezve, rimánkodva, esküdözve, mellette a rögtön elhívott orvos, aki folyton a pulzusát tapogatta és holmi csillapítószereket rendelt, a férjnek arról kellett meggyőződnie, hogy Alvise csakugyan valami ártatlan ok miatt jött hozzá. És másnap, amikor Alvise, mint rendesen, a parancsért beállított hozzá, teljes díszben, kissé sápadtan, csupán az éjszakázás miatt, így szólt hozzá, miközben a vállát veregette:

- Az az ostoba jelentés jól megizmasztott mindakettőnket! Végezzon néhány szóval és mondja meg mindjárt, hogy miféle fölvilágosító adatokra van szüksége, nehogy kénytelen legyen ismét idefáradni ma este.

IV.

Sem soha, sem mindig!

Casalengo a kedvező pillanatokban azt hitte, hogy most már bátran turbékolhatja a Ginevra fülébe:

- Örökké egymásé leszünk!...
- Együtt, elválaszthatatlanul!...
- Örökké! Mindig!...

Ginevra azonban dehogy merte volna az efféle szavakat megkockáztatni. Sohasem ejtett ki egy oktan szót sem, még az ilyen pillanatokban sem...

Most, hogy egy szolga meggondolatlansága folytán csaknem teljesen romba dőlt az ő nagy boldogsága, most, amióta férje éber figyelemmel kísérte és botránnyal fenyegette, nagyon óvatossá lett. Casalengo pedig emiatt, aki egyébiránt sehogysem akart óvatos lenni, szörnyen kétségbeesett!

- Óh nem, édesem! Ha tudná, hogy mekkora félelmet kellett átszenvednem!...

A bomba hirtelen elsült, amikor legkevésbé se hitte volna a szegény asszony. Akkora durranással, hogy szinte belebódult.

Casalengo is szédült fejjel járt a szép asszony után, aki bár nagy kinnal, de azért mégis lemondott róla, hogy a férfit egyedül fogadja a lakásán. De azért Casalengo csak nem akart észre térni, különösen ha táncmulatságon vagy színházban találkozott vele és nem bírta még a födetlen vállát sem megcsókolni.

Mintha valami titkos hang örökké azt súgta volna neki:

- Vigyázz, Ginevra már nem az, aki régen volt. Van valami: egy gondolat, egy titok, valaki más, a szemében, amikor rád néz, az ajakán, ha rád mosolyog, a mozdulatában, a hangjában. Igen! A magad bűne, amely ellened fordul és megbüntet...
- Ginevra! Lehetetlen így tovább élni... mikor az ember szeret... ha ön még mindig szeret...
- Háládatlan! - vágta vissza a nő, hogy pillanatra megállt a játékszoba küszöbén.
- Bocsásson meg... Igaza van... mindig. Hanem képzelje magát az én helyzetembe, ha csak-ugyan szeret...
- Távozzék! A férjem hátra fordult és ránk figyel... Nem vette észre?

Ginevrának mindig igaza volt, még akkor is, ha nevetett és kacérkodott egy sereg udvarló közepette, hogy elterelje magáról a gyanút. Miközben Casalengo kénytelen volt magába fojtani a gyanút, a lázt, a féltékenységet, végre az örületet. Mert tudta, hogy a kezével érinti, a karja közé szorítja, a szívébe vési az ő szerencsétlenségét. Nehogy nevetségesnek tűnjék föl, midőn Ginevra végre egy csésze teával kínálta meg, egy ablak mélyedésében.

- Köszönöm. Megérdemeltem. Ugyebár?
- Hja... Ahogy vesszük. Hadd nézzek a szemébe...
- Óh, nem! Legyünk óvatosak! Én, például, az ön szemében, valami mást találnék látni...
- Ugyan mit?
- Őt!...

- Őt? Kit?

- Őt, a másikat... Nemde őszinte vagyok?

Szegény Casalengo akarata ellenére féltékenynek mutatkozott. Ginevra pedig gyönyörrel hallgatta. Mosolyogva mondta, hogy nem, nem, a szeme azonban az ellenkezőjét árulta el.

- A másikat? Kit? Megbolondult?

- Tudom is én... az éjszakai álom, a holdvilág, a távolban elhaló dal, az utolsó szó, amely a többek között, a fülében csengett... anélkül, hogy ön észrevette volna...

Casalengo az oldalát veregette, mivelhogy nem tudott megverekedni az ismeretlen vetélytárssal, akit Ginevra a világért sem árult volna el, s akit talán magának se mert volna még elárulni.

Casalengonak is valami hang súgta a fülébe:

- Hasztalan minden. Bármit is teszel, ha féltékeny vagy, sohasem lesz igazad. Sőt akadályt gördítesz magad elé. Nem lehetsz vele sem nagylelkű, sem zsarnok, sőt szerelmes sem.

Ha fenyegeted, megalázkodol, ha sírsz, nevetségessé leszel. Bárki is, aki ezek között az ostobák között udvarol neki, előnyben részesül melletted.

Nem lehetsz irányában sem alázatos, sem fenyegető, sem közömbös, sem pedig gyanakvó.

Bármiként is felelj nekem, haragosan, szeliden, nyugodtan vagy félénken, mindig arcodba vághatja a szemrehányást, a vádat, szóval a hangot, amely megsemmisít, s amelyre kénytelen vagy lecsüggeszteni a fejedet:

- Tolakodó!

Színlelt megalázkodással kell őt megtévesztened, rejtett, kanyargós utakon hozzá férkőznöd, békésen túrnöd a kint, amit a férjének okoztál. Szemet szemért! Meg kell nyugodnod az Isten akaratában, mert ezekért a dolgokért is meg kell az embernek bünhődnie. Az igazságot egyformán osztogatják oda fenn a mennyekben!

Kiállhatatlannak kell lenned, akár csak a férj. Sőt annál is rosszabbnak. Mert téged csupán csak ama kötelék fűz a nőhöz, amit ő a lábával akarna eltiporni.

Te nem hozhatod föl mentségül a családot, sem a botrányt, amit ki kell kerülnöd, ha nem áll jogodban ketté szakítani ezt a köteléket.

Nem hivatkozhatol a törvény jogára, hogy erőnek erejével uralkodjál azon a nőn, akire féltékeny vagy.

Nem tarthatod szemmel minden órában, hogy rá leselkedjél. Nem áll érdekedben, hogy védekezzél, se nem választhatod meg a pillanatot, amikor újra meg akarod őt hódítani.

Ugyanazok a fegyverek, amikkel harcoltál, ellened fordulnak: ravaszságok, fortélyok, a kifogyhatatlan eszközök, amiknek a nő hasznát tudta venni, a hidegvér a nehéz pillanatokban, ami téged ámulatba ejtett, az ártatlan hazugságok, amelyek neked gyönyörúségeknek tunkak föl az ő ajakán...

Hát aztán a diadal mámore! Holmi pillanatok emléke, amely a lényedbe vésődik és fölébreszti benned ama szörnyű gyanut, hogy közted és a nő között valami titkos vetélytárs lappang...

Csakugyan nehéz és komoly dolog még az olyan férfira nézve is, aki nem annyira szerelmes, mint Casalengo. Mert valami volt, meglevő és leendő vetélytársnak az alakja a szívnek valamennyi regényében élő szokott fordulni.

- Nézze, Ginevra!... Valóban esztelenség... amikor az ember szeret... ha ugyan szeret... hogyha nem keres... nem talál egész Nápolyban egy zugot, egy pillanatot, ahol, amikor össze jöhetne, mint azelőtt, csupán öt percre is... Ha csak nem...

- Ha csak... semmi! Tudja jól, hogy önnek nincs igaza.

De azért mégis megadta neki a találkozót, csakis azért, mert nem volt hozzá kedve, csupa igazlelkűségből, mert meggondolatlanság volt tőle, meg komoly veszedelem, épp amikor a férje éber figyelemmel kísérte és úgy tűnt föl, mintha sejtett volna valamit.

Talán azért is ráállott, mert tudta, hogy Casalengo gyanakszik reá és bűnösnek érezte magát.

Ilyen gyöngéd figyelemmel egyébiránt csak a nő szokott lenni, amit mi férfiak sehogy sem tudunk megérteni.

- Helyes, - mondta neki - mivelhogy mindenáron azt akarja... Hát elmegyek... Mondja meg hová és mikor... Nem bánom. Keressen ön valami helyet.

Casalengo meg is találta. Valami kis szállót jelölt meg. Dugott helyen volt s így azt hitte, hogy más valaki nem igen akadhat rá.

- Helyes... ahol önnek tetszik. Nem bánom - felelt Ginevra eltökélten.

És nekibátorodva, fölfogta két kezével a szoknyáját és lábujjhegyen sietett föl a szűk és piszkos lépcsőn. Dölyfösen szembeszállt a kopott ruhájú inas sovár és szerénytelen tekintetével. Nem is gondolt rá, hogy micsoda furcsa arcot vágott a szobaleánya, aki nem tudta mire vélni, hogy asszonya olyan időben s hozzá még oly rendetlenül távozott hazulról. Épp amint nyugodtan elnézte a kocsis szemtelen viselkedését, aki őt a szűk és sötét sikátorba szállította, gyanus, kerülő utakon, vigyorogva, a járó-kelőkre kacsintva, szinte gúnyt üzve a szegény asszonyból s végül még ráförmedve:

- Öt lirát? Nekem? Az ilyen szolgálatért?

Casalengo az ablak mögött várta, leeresztett függönyök mögött, dobogó szívvel, a bolondulásig szerelmesen. Hiszen olyan régóta nem voltak együtt...

Ginevra eltökélten lépett a szobába. Föltűnően sápadt volt s hogy átlépte az ajtó küszöbét, mind a két kezével a kebléhez kapott.

Casalengo megfogta a kezét, de Ginevra hirtelen visszarántotta. Azután kis üvegecskét vett elő a zsebéből és hosszan szagolgatta.

Szóttanul, mozdulatlanul állott a helyén. Majd villogó tekintetét körüljártatta. Amiből mindent kiolvashattál volna, csupán csak azt nem, amit Casalengo várt: a zavart s az odaadást.

Alvise azonban abban a pillanatban csak azt látta, hogy Ginevra szép, fehér, szőke, illatos volt, s hozzá még egyedül ő vele.

És reszkető hangon, hálás, lángoló szívvel, kigyuladt arccal, vonagló kézzel köszönte meg jószágát.

A keztyűjét simogatta, majd gyöngéd erőszakkal iparkodott őt a nagy piros és sárga virágú divánhoz vezetni.

- Édes Ginevra... Mennyire szép és jó!... Végre!... Szegény kis galambom... hogyan dobog a szíve!... Ide, ide, az én szívemre!...

- Nézze, - felelte Ginevra, az üvegecskét szagolgatva. - Nem nyitná ki azt az ablakot?

- Ah! - kiáltott föl Casalengo s a két kezét hirtelen leeresztette. - Ah!

Ginevra rögtön megbánta a dolgot, mire nyugodtan leült s mintegy ki akarván a férfit engesztelni, mondta:

- De itt olyan meleg van, hogy szinte megfullad az ember!...

- Bocsánatot kérek... De sokan vannak a szemközt levő ablakoknál... Nem találhattam biztosabb helyet... az ön érdekében tettem...

- Köszönöm. Igaza van.

Szótlanul, szinte zavartan ültek egymással szemben. Ginevra, a jólelkű, ezt észrevette és sietett lehúzni a keztyűjét s levenni a fátyolt. Nem tudta, hogy hová tegye holmiját. Végre is az ölébe rakta.

- Bocsásson meg Alvisé... Bizonyosan furcsának tetszem önnek... De magam sem tudom, hogy mi lelt... olyan különös...

Alvisé egyre hallgatott, s amint szemben ült vele, merően és szomorúan tűzte rá szemét. A szemében valami új érzélem vagy keserűség villant föl. Végre elváltozott hangon, amelylyel nem tudta bánatát elpalástolni, mondta:

- Fájdalom, Ginevra... ön nekem ma úgy tetszik, mintha már nem szeretne!

Erre Ginevra is fölemelte fénylő tekintetét. Merően rácsüggesztette Casalengora, miközben keserű mosoly rezgett a szája szögletén.

- Igaza van, ha ezt mondja nekem... most... és itt...

- Ah! Nem látja, hogy mit szenvedek? Nem érzi, hogy az örülésig szeretem? Nem sejti az én gyötrelmeimet, kínjaimat?...

A fölgerjedés, a vágy, a szenvedelem legyőzte, rabbá tette s így mindent megvallott neki: a kínos fájdalmakat, sóvárgásokat, gyanuját, az ablaka alatt töltött éjszakákat, a lázt, amit érzett csupán földetlen pulzusának a látásán, a fellegvárakat, álmodozásait, örült tetteit... mindent mindent, akár csak valami kis gyermek, teljes odaadással, ami egyébiránt annyira tetszik a nőnek.

Ginevra rá is tette kezét a hajára, mintha meg akarta volna simogatni, megrázkodottan, elérzékenyedve, hogy ott látja a lábánál leborultán a harmincéves gyermek erős ifjúságát, maga is csupa hálából, odaadással hozzá simulva. De amikor könnyeket látott a férfi szemében fölcillanni, ismét elhidegült.

- Nem... íme... Nagyon féltém... Ez az egész...

- Félt? Mitől? Szegény kis galambom?...

- Tőle, édesem. Könnyű azt mondani... De szeretném látni önöket, hogy mit tennének!...

Erre Ginevra is mindent elmondott, amit szenvedett, micsoda félelmeket állott ki, amióta a férje gyanuba fogta.

- Nem is lehet többé ráismerni arra az emberre. Valóságos Otello! Ha lefekszik, pisztolyt tesz a vánkosa alá. Micsoda gyötrelmes rettegések, szinte kettéhasadt a szívem, annyira dobogott... Folyton...

- Micsoda kínok! Ha láttam önt, az is baj volt, mert attól tartottam, hogy valami meggondolatlan szóval, mozdulattal elárulja magát. Ha nem láttam, még nagyobb baj volt... Valahányszor levél érkezett vagy megszólalt a csengetyű, rettegés fogott el... Minden bántott, kínzott, sorvasztott... A férjem rossz kedve, a cselédség különös viselkedése...

Azután kis vártatva hozzátette még:

- Szóval kicsi híjja, hogy meg nem öszültem, édes barátom!

- Tehát! - kiáltott föl Casalengo ragyogó arccal, Ginevra kezét görcsösen szorítva, amint ott ült lábainál, szerelmes szemével megalázkodóan esengve, mámoros mosolyával édelegve. - Tehát!...

- Tehát, mit?

- Szökjünk meg együtt!... el Nápolyból!... messzire... ha kell, a világ végére!... Ott is akad majd valami puha fészek... Oda rejtjük majd a boldogságunkat!...

Ginevra tágra nyílt szemmel, megdöbbenve, hüledezve nézett rá. Mintha azt az ajánlatot tette volna neki, hogy elviszi léghajón a holdba, menjen vele pongyolában valami táncmulatságra, avagy egyszerűen álljon előtte tótágast. Mire a szegény szerelmes ember költői fölhevülése és lelkes fölbuzdulása egyszeriben lelohadt.

Ginevra azonban mivelhogy annyira lesujtva látta őt, tüstént folytatta, kezét a férfi szájához illesztve.

- Csitt!... csitt!... az isten szerelméért!...

Azon volt, hogy észre térítse a nagy gyereket, okosan a szívéhez szóljon, szeliden, szép szerével. Megengedte, hogy a kezét is megfoghassa, csakis azért, hogy ne beszéljen többé olyan esztelen dolgokat...

Casalengo csakugyan nem beszélt többet, hanem csókjaival elárasztotta a nő hófehér, illatos kezét egész a könyökéig, fejét Ginevra térdére hajtván.

Ekkor a szép asszonyt újra félelem szállta meg.

- Vigyázzon, Alvise!... Csakugyan biztos, hogy senki sem látott meg engem?... Vagy mit is mondok!... Nem láthatott meg senki... amikor ide jöttem?...

- Ugyan kicsoda...

- Mert... nekem úgy rémlett, mintha valaki követett volna... egy kocsi, az... a villától Foriáig... Meg akkor is, midőn fölsiettem a lépcsőn. Nem hiszem, hogy a férjem volt, nem igen volt kedve távozni. Azt kérdezte, vajjon a hangversenyre megyek-e... Bízhatunk a szálló személyzetében?

- Nagyon is... De hát... úgy sem ismeri önt senki...

Alvise megháborodott, szinte megtévelyodott, amióta szomjas ajaka a nő puha kezét megérintette. Azt sem tudta már, hogy mit beszél.

Akadozva, szinte dadogva szólt, de aztán csakhamar azon iparkodott, hogy összeszedje magát és visszanyerje az elszalasztott időt.

Szörnyen bosszankodott, hogy olyan gyorsan és ostobán telt el a drága idő. Pedig mennyi nehézséggel kellett megküzdenniök, hogy egy rövid órára együtt lehessenek!...

Ginevrának azonban volt annyi bátorsága, hogy oly sok mindenféle gondoljon abban a pillanatban. Azon iparkodott, hogy megvédje az ölében levő fátyolt, meg keztyüt!...

- Nem... igazán... Alvise... Félek!...

- Oh, igen!... a kocsi... Foria... a lépcsők!...

- Lám! - felelte a nő kissé bosszusan. - Lám, milyen ember ön!

- Olyan, aki szeret, édesem! Én nem ismerem a *de* és a *ha* szócskákat... Ön sem ismerte azelőtt...

- No, lám! Megérdemlem!

- Óh, Ginevra!... Óh!...

Ginevra a szeméhez emelte zsebkendőjét. Újabb kisértés. A zsebkendő illata s a könnyek a szép asszony szemében!

Alvise újra megragadta a kezét és égő hevülettel megcsókolta. De megcsókolta aztán a kendőjét, a szemét, a ruháját, magán kívül, őrvongó szenvedelemmel. Folyton azt kérdezte tőle, vajjon szereti-e még, az övé-e, egészen, testestül-lelkestül, ha ő is érzi ezt az epedő sóvárgást, ezt az örületes szerelmi vágyat.

Ginevra igenlőleg felelt, a feje bólintásával, az arca pirulásával, a keze vonaglásával, odaadóan, szép lassan hozzá simúlva, elváltozott arccal, rácsüggesztve a gyönyörtől zavarodott szemét s végre maga is legyőzve, szaggatottan mondta:

- Nem látja... Nem látod... Hát akkor ide jöttem volna?... Azt hiszi, hogy olyan csekély dolog volt?...

- Igaz... igazad van! Bocsáss meg, szegény kis galambom! Aranyos, szép tubicám!... Lám, hogy dobog a szivecskéje!... Magam is, tudod!... De az egészen más... Nemde?... Nézz rám! Mosolyogj rám! Nagy dolog volt, mi? ez a szökés!... Valóságos merénylet!... Mi nem születünk az ilyen viharzó szerelemre! Jobb szeretjük a csendesen hullámzó tengert, amely elringatja az embert... Nemde? mondd, valld meg őszintén!... Azután meg kissé kacérak is vagyunk! Szeretjük, ha udvarolnak, ha embertársunk a fejét veszíti miattunk, mi?... Mondd! mondd!... Valamennyi, aki utánad fut s hiába sóhajtozik, epekedik éretted!... Valld meg őszintén! Ki most az a boldogtalan szerelmes? Aki annyit sóhajtozik az én Ginevrámért? Tudod? Észrevetted? Tetszik, mondd... tetszik, ha bolondulnak utánad?...

Ginevra csakugyan úgy nevetett, mint valami kis leány, kábultan, meghatottan, csupa háladatosság volt, ezért az új imádatért, tagadólag intve a fejével, hogy csupán csak Alviset szereti, egyedül őt!

És két karját a nyakába is vetette. Mire a férfi egy kukkot sem szólt többet, hanem egyre csókolgatta a nőt, lángoló hevülettel, kóválygó fejjel.

- Nem!... nem!... Igazán!... Csitt!... Mintha csakugyan zajt hallanék. Amott!... a lépcsőn, az ajtó mögött!... nem hallja?...

- Óh!... az átkozott lépcső!...

Azonban Alvise is hirtelen megállapodott. Ő is zajt hallott a lépcsőházban. Mintha a szobapincérrel veszekedett volna valaki, a szobapincérrel, aki lelkiismerettel akarta megkeresni borravalóját és erélyesen védte a szentély bejárását.

Egy hang ütötte meg a fülüket. Mire mindaketten hűledezve, megdöbbenve néztek egymásra.

Silverio hangja volt!...

A kifeszített ajtó hirtelen széttárult és a küszöbön egyszer csak megjelent ő, a férj, Otello, reszkette a dühtől s a féltékenységtől.

Ami ezután történt, könnyen elképzelhető. Mert vannak pillanatok, amikor az úriember is épp úgy megfélemedezik magáról, mint akár csak a közönséges napszámos. Szörnyű jelenet, amely egyszeriben meggyógyította a szegény asszonyt minden múlt és jövő kisértéstől; aki egyébiránt nagy kétségbeesésében azon iparkodott, hogy elájuljon.

Ginevra sohasem bírt megfeledkezni arról a mozdulatról, amivel Alvise a nyakkendőjét igazítgatta s a kalapját kereste, hogy együtt távozzék az ő halálos ellenségével.

Egy órával utóbb Ginevra magánkiül, kétségbeesetten, elhagyatottan kopogtatott a férfi ajtaján.

Alvise hűledezve, megdöbbenve nézett rá.

- Ön!... itt!

- Most már!... - dadogta zavartan. - Most már... ön az én szeretőm...

- Dehogy, édesem!... hiszen lehetetlen!...

- Hát hová mennék most?

- Haza. Ne féljen. A férje úriember. Mindent rendbe hoztunk.

- Rendbe hoztak, hogyan?

- A köztem s a férje között fönforgó ügyben ön szóba sem kerül... Valami más nőről lesz szó... a kinek nem lesz mit veszítenie.

- Senki sem hiszi majd el.

- Ez nem határoz. De azért úgy kell történnie a dolognak. A férje azonnal elutazik, még pedig jó messzire... És ön szabad lesz...

- Ah!...

- Komolyan!... - mondta a férfi szinte zokogó hangon, görcsösen megszorítva a nő kezét. - Higyje meg, hogy szívesen föláldoztam volna az életemet, ha meg tudom akadályozni a történeteket!

Ginevra a férfi karjai közé vetette magát és keservesen sírt, teljes odaadással borulva arra a férfiúra, aki egy órával azelőtt valami meleg fészket keresett a világ végén, hogy oda rejtőzködjének szerelmükkel, boldogságukkal.

Most azonban egyre azon iparkodott, hogy megnyugtassa a szegény asszonyt, egyszersmind arra figyelmeztetve őt, hogy az embernek eleget kell tennie a világ követelményeinek is, pedig egy órával azelőtt az ellenkezőről akarta őt meggyőzni.

Sápadtnak tetszett és zavartan, habozva beszélt, minden pillanatban az ajtóra s az órára nézve.

- De most... - szólalt meg aztán hirtelen, - édesem... vendéget várok... Azt hiszem önre is kellemetlen volna, hogyha itt találják...

...A mikor Casalengo ott állt a vetélytársa pisztolya előtt s ez észrevette sápadt, elváltozott arcát, halkan ezt mondotta segédeknek:

- Ime egy halott ember!

A golyó valami két hüvelyknyire a bordái közé fúródott, és Casalengot jó időre az ágyba döntötte.

Ginevra ez alatt az idő alatt utazott. Legalább azt hiesztelte felőle a világ. És ha meg is látogatta titokban barátját, hivatalosan nem vett róla tudomást senki.

Levelei, kerülő utakon, valami meghitt barátnője révén jutottak Casalengohoz. És amikor Ginevra a Partenope utcában újra megnyitotta lakását a vendégei előtt, a divatos férfiak és hölgyek szinte versengve adtak találkoztatást nála. Mert hát szabad és egymaga volt, meg aztán szebbnek és elegánsabbnak is tűnt föl.

Alvise is ellátogatott hozzá a többivel, teára, egy napon, mikor a szalon tele volt néppel és a szép Silverioné nagy ünnepséggel fogadta vendégeit.

- Ah, Casalengo! Igazán szép öntől! Már azt hittem, hogy elutazott s teljesen megfélekezett rólam.

Casalengo azonban máskor is ellátogatott hozzá, a fogadó napokon, és azután is.

Megállt a kocsija ajtajánál, hogyha kihajtatott a szabadba. El-elnézett a páholyába a San Carló színházban, hogy üdvözlje. Mindig meghitt barátja volt neki, mint azelőtt. Szóval ő volt a szép asszony lovagja, mialatt a férje messze országokban utazgatott, és ha valaki meghívta Ginevrát, sohasem mulasztotta volna el Casalengonak is meghívót küldeni és viszont.

Szabadok, egymaguk voltak és nem gyanakodott rájuk senki. De azért a viszony teljesen megváltozott köztük. Vagy legalább nem volt olyan, mint azelőtt.

Boldogságukban valami résféle támadt, amibe búján lombosodó, kapaszkodó növények vertek gyökeret s elhomályosították szerelmük napjának ragyogó fényét.

Végre Ginevra nem tudott megbocsátani Casalengonak, aki ha nagyon is mélyen meghajtott magát előtte, valahányszor a színházban, a táncmulatságon, barátai között üdvözölte.

Casalengo pedig, akárcsak Silverio, a szemöldökét összevonta, ha valaki készségesebb, figyelmesebb, udvariasabb volt a többinél a szép asszony irányában. De azért elhallgatta kínjait és tele beszélte a fejét ostobaságaival, amik kacagásra készítették Ginevrát.

- Magam is ismerem ezeknek a tolakodóknak a ravasz fondorlatait... - suttogta magában. - Ő meg mindig kacér volt egy kissé... Ezzel bátorította fel a sok léha gavallért, a kik folyton körülötte settenkednek és csupa esztelenséget turbékolnak a fülébe...

Egyszer aztán így szólt hozzá:

- Valóban unalmas, édes Ginevra?... Nem értem, hogy némely ember hogyan vághat olyan szerelmes arcot egy nő előtt még akkor is, ha neki jó estét kíván!

- Ugyanazt cselekszik, kedvesem, amit ön tett... akkor... a boldog időkben... Mikor azt hajtogattam önnek: sem soha, sem mindig...

V. Carmen.

- Nem, ne hozzon kísértésbe, Casalengo! Tudja, hogy Carmen a nevem! Az ön barátja »szőke, szép, és nemes!« naiv, félénk és lovagias!... most tér vissza Afrikából... Szóval nekem nagyon tetszik. Nem akarok vele megismerkedni.

Így szólt hozzá Ginevra egy napon!

Casalengo azonban az hitte, hogy Ginevra tréfára veszi a dolgot. Talán könnyelműsége hitette el vele, vagy az esztelen ember kábasága, akit az Isten el akar veszíteni. Lehet, hogy az ajaka bájolta el, amelynek mosolyáért képes lett volna bárminő ostobaságot is elkövetni. Vagy talán a sok csecsebecse hozta zavarba, amelyek csilingelve futottak végig födetlen karján, amit fenyegetően emelt magasra, ujját az égnek irányítva:

- Vigyázzon, Casalengo! Ezeket a dolgokat is az Isten szokta elintézni!...

De amikor Casalengo balga mosolyával, amely talán az első vékonyka barázdákat szántotta a szeme köré, erőnek erejével be akarta neki mutatni a férfit:

- Aldini barátom...

Ginevra egyszerűen ezt felelte:

- Barátunk barátja...

És a kezét nyújtotta az új jövevénynek, olyan édesörömet, olyan boldogan nézve a zavart ifjúra, hogy futó pillantással köszönte meg Casalengonak a szívességet. Hej, pedig a pillantásában valami pokoli mosoly rezgett!

Aldini, akihez még Zanzibárba is eljutott Casalengo barátja nagy szenvedelmének a híre, amiért eljátszotta volt a parancsnoki vállrojtokat, meglepetten nézett a nőre, aki utóvégre is nem tűnt föl neki valami különösnek.

Vézna és sápadt arc; mintha idejekorán elhervadt volna s mintha valami árnyék borult volna reá fátyol gyanánt. Nagy és sokat kifejező szempár, amikben sorvasztó láz égett. Selyemsima, sűrű haj, amelynek fonadéka lazán volt odatűzve fejéhez, egy csomóban, s úgy tűnt föl, mintha minden pillanatban a hátára akarna hullani. Szájának szép húsos virágja: a veszedelmes száj, amint mondani szokták volt a jóbarátok s az irigyek.

De azért zavarba hozta őt a nagyvilági illat, ami a nő egész valóját körüllegte, meg a pazar élettől sanyargatott test, amely káprázatosan villant föl a drága csipkék alól s végre az elmosódó, alig észrevehető jel, amit a karperece hagyott finom bársonyos bőrén - olyannyira, hogy szinte rajta felejtette a szemét.

Ginevra észrevette a dolgot és jó öt percig babrált, amíg fölhúzta a keztyűt, ezzel akarván megjutalmazni a fiatal embert néma ámulatáért, amit ez őszinte tekintetével, arcának futó pírjával és szakgatott szavaival fejezett ki neki hódolata gyanánt.

Képes lett volna a férfit megölelni, ott a vendégek szemeláttára! És zálogul otthagyta nála legyezőjét, midőn újra keringőre kérték.

- Ime lekötve... valami különös szolgálattal! - mondta a fiatalembernek Casalengo. - De ha véletlenül le volnál kötve valaki mással, majd kimentelek én, kedves Riccardo...

- Dehogy! Nincs rá szükség! - kiáltott föl Aldini, görcsösen szorongatva két kezével a legyezőt.

Casalengo, nyughatatlan és illedelmes kíváncsisággal, futó pillantást vetett az erős fiatal-emberre, s nézte hogyan hajtotta meg nyakát az új járom alatt. Elcsodálkozott a láztól égő ajkon vonagló zavart mosolyán, kúszált beszédén, titkos vágyán, a szemöldök között támadt, alig észrevehető, szinte rejtett ráncokon, révedező tekintetén.

Látta, amint a szeretett nő magával vitte az ifjú tekintetét, más férfi karjai között, sugárzó arccal illanva el mellőle, s az arcába dobva mosolyát, illatát, a ruhája szellőjét, a válla meztelenségét, mindama csábót, amit a szerelmes nő gerjeszt az emberben.

És elgondolta, hogy a szerelemnek, a nőnek mindeme kísértetei, álmoképei valamikor Aldini szemei előtt is elvonultak, amikor a bűvösbájos asszony szóbakerült odalenn, Zanzibárban.

Ez az asszony őt, Aldinit, is a hálójába kerítette, egyetlenegy szóval, egy semmiséggel is lekötötte, magához bilincselte azzal a játékszerrel, amit készakarva a kezében felejtett, mint valami gyermeket, akit szórakoztatni akarnak.

- Ah, ha tudná! Igazán kedves az ön Aldini barátja!

- Ugyebár, mondtam?! - felelte Casalengo kicsit csúfondárosan.

Ginevra összevonta vállait, olyan mozdulattal, amely többet fejezett ki, mintha megszólalt volna.

- De azért vigyázzon. Veszedelmes... veszedelmes fiú.

- Ah, csakugyan? - felelte egyszerűen a szép asszony.

És Carmen meg akart róla győződni, vajjon csakugyan veszedelmes-e, szegény Aldini.

Annyian, akik egész életükre le voltak győzve, megmérgezve, szólígtatták ezen a baljóslatu néven.

Ez a név nem volt egyéb, mint az irigy barátnők csipkedése, meg ama vigyázatlan, kevésbé óvatos férfiak dédelgetése vagy átka, akiket az ő szelid és jóságos mosolya elbűvölt. És ez a mosoly a legcsudálatosabb dolog volt az ő vampirszerű száján.

Mert ő szinte öntudatlanul ártott az embernek. Ebben rejlett az ő legnagyobb csábja, vonzó-ereje. És ilyenkor olyan őszintének, olyan igazlelkűnek mutatkozott, hogy ki-ki édesörömet megbocsátotta vétkei.

Kitűnő elegancia, a furcsasággal határos s veleszületett kellemes modor, holmi naivság, amely magában a kacérságban is kihívónak tetszett, voltak az ő kirívó tulajdonságai.

Nagyúri dámának tűnt föl még az álarcos bálakon is, akinek minden vágya, sóvárgása az élvezet, a mulatozás volt, akit soha meg nem szűnő láz emésztett újabb érzelmek, újabb izgalmak után. Olyan láz volt ez, amely egyre sorvasztotta, anélkül, hogy elevenebb színt kölcsönzött volna áttetsző, szép halványságának, fájdalmas ajkának.

Sőt inkább gyakran vigasztalhatatlanul elgyöngítette, kimerítette, elkedvetlenítette, elcsüggesztette.

Ezekért a pillantásokért az imádóinak kellett meglakolniuk. Szörnyű pillanatok voltak ezek, amikor legajánlatosabb volt, ha az ember fogta a kalapját és távozott.

Ezt mondták a kitartóbbak, azok, akik az ajtaja mögött sírdogáltak.

A többi, tudniillik azok, akik örült tetteit magyarázgatták, azt állították felőle, hogy beteg és bolond. Mert hiszen a d'Altonáék mindannyian vagy sorvadásban, vagy pedig tébolyban mul-
tak ki. Azt is hajtogatták ezek az urak, hogy nagy fájdalmakat s ugyancsak nagy csalódásokat

kellett átszenvednie, hogy halálos sebet ejtettek rajta, reménytelen életre volt elkárhoztatva és húsz évet akart élni húsz hónap alatt.

- Önnek is elmondotta Casalengo barátom, hogy Carmen néven szólíthatnak? - kérdezte a szép asszony Aldinitől, maró mosolylyal, midőn a hullámszó sokaság között szemtől-szembe került vele, amint a Sannazzaróból távozott.

De azért neheztelés nélkül nyújtotta feléje kezét.

Azután, miközben a fogatját várta, a prémes bundájába burkolózva, úgy szólt hozzá, fáradtan, szinte unalmasan:

- Kisérjen haza. Legalább megtanulja az utat... ha majd ellátogat hozzám... Bizonyosan találunk majd otthon valakit... az ön barátait, meg az én barátaimat... Majd együtt isszuk a teát... ha ugyan nem tart tőle, hogy megmérgezem, mint Lukrécia Borgia tette ma este a színházban... De én szörnyű Lukrécia vagyok, aki mellett megöli az embert az unalom!...

Így csábította el. Két kezével összefogta szoknyáját, mintha helyet akart volna neki csinálni a kocsiban és szinte beburkolva őt a fodraiba, szalagjaiba, illatával elbódította. A bundája lecsúszott a hátáról és vállának rózsás, átlátszó színét odadobta a férfi arcába, fejébe. Talán akarata ellenére, vagy lehet, hogy észre sem vette, az unalom, az elkedvetlenedés eme sötét órájában, amit egyébiránt a férfi az ő sápadt arcáról olvasott le.

Szemét a kocs ablakára csüggesztette és szórakozottan nézte a futó, föl-fölvillanó fényt, amit az üzletek ragyogó kirakatai vetettek a kocs belsejébe, ahogy a Toledo-utcán fölfelé haladtak.

Egy kukkot sem szólt a férfiúhoz, egyetlenegy pillantást sem vetett feléje, mintha nem is gondolt volna többé reá. Vagy pedig őt is zavarba ejtette a különös találkozás, a csönd, a sötétség, amely egyszerre burkolta be mind a kettőjüket, titokzatosan, ezernyi ezer kisértéssel.

Vagy talán tudta, hogy ez is elegendő arra, ha örökké a férfi szívébe, háborgó vérébe akarja ojtani a villámszerűen szökkenő alkalom lázát, a homályban lappangó női ajkak szomját, a rejtelmes nő zavarát, akit a férfi, az ő gyarló eszével, nem bírt megérteni, ámbátor ott remegett vele együtt, mellette.

Az angyaloknak gyönyörük telik benne, hogyha meglegyinthetik szárnyukkal a bűnt. Ő azonban nem volt angyal, nem bizony, a szegény asszony!

És amikor bemutatta a férfiút barátainak, akik ujjongva elfogadták a szép asszonyt:

- Aldini hadnagy! - diadalmas mosolylyal mintha ezt mondotta volna:

- Ime a »tékozló fiu!« - olyan sápadt volt és olyan furcsán forgatta a szemét, ez a tékozló fiu, mintha elkápráztatta volna a terem sugárzó fénye, vagy a láng, amit a nő lobbantott föl a szívében!

És Ginevrában csakugyan volt valami a gonosz nő természetéből, abban a pillanatban. Az rítt ki csufondáros mosolyából, különös viselkedéséből, arcának márványszerű halványságából s erőltetett vidámságából. Amint teljes odaadással mulattatta vendégeit, küzdve az ellenséggel, az elmés mondásokkal, kiszolgálva a teát, és csaknem teljesen megfeledkezve Aldiniról, aki ott gunyasztott valami kuckóban, albumot lapozgatva. Abba iparkodott elrejtetni zavarát.

- Mit vétett önnek ez a szegény fiatalember? - kérdezte Ginevrától halkan Casalengo, amint feléje hajolt, hogy elvegye tőle a teás csészét.

- Mindannyian vétettettek! - felelte Ginevra szintoly tréfás hangon.

És talán igazat mondott. Sebzett szívének lázadó sikoltása volt ez, undorító érzés, amit a pohár fenekén talált, keserűség, ami akkor vett rajta erőt, mikor aranyos álmaiból fölébredt.

Amikor észrevette annak az embernek, akinek mindenét fölládozta, ügyetlenül takargatott megbánását. Amikor vérig sértették a meggyalázó szavak, melyek az udvarlói szép mondásai-ban rejtőzködtek, akik, amióta elbukott, egyre merészebbé lettek. Amikor a maga s a mások hitszegése miatt cserbenhagyták női büszkesége s a tiszta érzelem, az adott eskü hiú reménye.

Nem volt jobb a többenél Ginevra sem, aki gyöngének érezte magát ugyanabban a pillanatban, amikor más valaki hűtlen lett ő hozzá. Annál rosszabb mindenkire, meg ő rá is, aki úgy érezte, hogy újra kinyilik benne a szerelem szép virága.

Nem mondták-e neki, hogy a virág csupán csak egy napig él? Csak akkor él, ha illatot áraszt.

Többször visszatért abba a házba, s az útját maga mutatta meg neki. Visszatért többször a »tékozló fiu«, félénken, illedelmesen, de azért fülig szerelmesen, örült szerelmesen. Olyan szerelmes volt, mint aki holdas éjszakákon sétálgat a kedvese ablaka alatt.

Hiszen többször észrevette őt Ginevra, lefekvés előtt, a sötét utcán! És csodálatos! hogyan mosolygott a gyönyörtől, hogyan mélyesztette tüzes arcát a párnái közé, amint elébe tűnt áldozatának alakja odalent a homályban!

Valóságos élvezet volt neki, hogy hűtlen lehetett Casalengohoz, különösen amikor Aldini rátapasztotta nagy, álmélkodó szemét, mintha azzal akarta volna őt megcsókolni, s amikor szinte érezte az ifju sóvár remegését, a szíve dobogását, amint vele táncolt, pihegő kebelrel, ölelő karjaival szorítva őt magához. És mégis. Egy szóval, az ujjá hegyével sem!

Csupán csak egyszer szédítette el a vér, amit a zene meg tánc hajtott a fejébe...

- Ne, Riccardo, ne így... ne bántson!...

Szóval, meg volt odafönn írva. A világért sem akarta volna. És ki tudja mitől félt? Talán a következményektől, talán tőle vagy önmagától... s kicsit Casalengótól is, mert utóvégre nem volt rossz asszony. De amikor csakugyan elszánta magát... Annál rosszabb! Legalább nem akart álszenteskedő, önző lenni. Mindig a maga költségén mulatott, könnyel és titkos szégyennel fizetve. És nem tartozott senkinek semmivel, még Casalengonak sem, akinek okot adott rá, hogy féltékenykedjék, s fölládozott neki mindent, amikor nem szerette többé.

Midőn Aldini megkapta a parancsot, hogy rögtön hajóra szálljon, s azzal fenyegetőzött, hogy beadja a lemondását vagy pedig föbe lövi magát, így szólt hozzá Ginevra:

- A világért sem, Riccardo. Elmegyek önnel... bárhova...

Erre az ajánlatra szinte elbódult a szegény Aldini. Mintha sejtette volna a pillanatot, amikor majd nagy nyög lesz a nyakán az imádott nő, aki lángoló arccal borult a karjai közé. De ekkor nem látott egyebet, mint csupán csak szép ölelő karját, s illatos ajakát, amely örökre neki ígérkezett. Ginevrának bizonyosan fölvillant ez a pillanat azon a felhőn át, amit az elérzékenyülés könyei borítottak szerelmes szemére.

- Igen, utazni fogok. Nincs semmim, senkim, aki engem itt marasztalna... Csakugyan nincs, hiszen ön jól tudja!... Sem máshol, sem sehol... Szélnek eresztettem a zsebkendőmet... a sorsára bízta... Nem önért, nyugodt lehet. Gazdag vagyok s hozzá a magam asszonya. Szabad leszek... nemsokára... higgye meg. Bízsa a dolgot reám... és biztos lehet benne, hogy nem ártok majd sem önnek, sem másnak. Folyton azt hajtogatták nekem, hogy a tengeri út jó hatással lesz az egészségemre...

...Azután nem lesz mindig hajón, szegény Riccardom... Megengedik majd, hogy olykor szárazföldön is legyen... már csak azért is, hadd lássák a szép idegen hölgyek, hogy nekünk is vannak ám szép tengerész tisztjeink...

...Én tehát ott várom majd önt, ahová elszólít a telegráf vagy az ujság. És megörül neki, ha ott egy csésze teára, vagy egy valamirevaló női kalapra akad, nemde? És biztos lehet benne, hogy legkevesbbé sem leszek terhére, se nem ártok majd a hivatalának!... Nem kell majd tartania sem a rendeletektől, sem a szolgálattól, sem a főlebbvalótól, sem pedig az útközben fölszedett új ismeretségektől, ha majd nagyon messzire küldik önt, vagy nem leszek biztos benne, hogy meleg kandallót és eleven virágot találok ott... Láthatja tehát, hogy nem áztatok s nem ígérek önnek eget-földet...

...Szabadok és boldogok leszünk, mint az ég madarai!...

...Csupán csak akkor, ha ez a szép, mennyei kalandozás elfáraszt bennünket... vagy unalmassá válik... önnek meg nekem... mivelhogy minden mulandó ezen a világon...

...Ha majd meg akar nőszülni, vagy ha mást szeret... Az, az, szép ifju, valamikor majd nagyot kacagunk ezeken a szép szavakon, amelyek most megrikatnak bennünket... De ez nem határoz, csak most legyenek őszinték...

...Midőn majd azt hiszi, hogy akadályt gördít az ön pályája, élete ellen és teljesen szabaddá akarja magát tenni, mondja meg nekem őszintén... Amint hogy őszintén megmondom más valakinek hogy még a mai naptól kezdve újra szabad akarok lenni...

...Nem csalom meg önt, nem csalog meg mást, ime láthatja, Riccardo! Nem vagyok rosszabb, mint amilyennek tetszem... De ne gyötörjük, ne kinozzuk egymást hazugságokkal, sohasem! Megigéri?... Megigéred?

- Oh, szerelmem! én édes, szép szerelmem! - kiáltott föl Aldini, magánkívül, s azon volt, hogy sóvár karjaival megölelje.

- Nem! - felelte Ginevra, két kezét a férfi melléhez szegezve. - Ne még... Ha majd szabad leszek... és a tied!

Casalengon hirtelen erőt vett a régi szerelem, alighogy Ginevra megmondotta neki, hogy az ő szerelme meghalt. Együtt voltak ama kis asztal mellett, ahol szokás szerint és kötelességből félórát töltöttek ebéd előtt. Ezt a félórát az udvarias férfi sohasem mulasztotta volna el a szép asszonynak szentelni.

Casalengonak a szíve sajgott arra a gondolatra, hogy ezentúl majd más férfi remegteti meg a kedvese hangját, szívét, mint ahogy ő tette valamikor. Pedig azt hitte, hogy az ő szerelmüknek csupán csak a halál fog véget vetni...

Ginevra egy hervadófélben levő virágot vett elő egy ezüst vázából és bánatos hangon mondta a férfinak:

- Látja ezt a rózsát, amit tegnap adott nekem?

Casalengo a kezére csüggesztette a fejét és pillanatig elhallgatott.

- Elutazik? - kérdezte aztán.

- El.

- Hová?

Ginevra nem felelt.

- Adja legalább nekem azt a virágot! - mondta szomorúan Alvise.

Ginevra egy darabig habozott, mielőtt megadta volna a választ.

- Köszönöm!... Ön tud élni...

Casalengo erre hirtelen fölkel, kissé sápadtan, de azért teljesen a maga ura volt, azután gúnyosan mondta:

- És tudok élni hagyni! Igaz, a magam költségén tanultam meg. Megengedi hogy egy tanácsot adjak önnek? A tapasztalataim készítenek rá!

- Mért ne.

- Utazzék egymaga... s a lehető legkésőbb.

Ginevrának láng csapott az arcába.

- Biztos lehet benne. Gondoltam is rá... már csak az önérzete miatt is.

- Nem édesem, ön miatt, majd ha visszatér, és szüksége lesz a barátaira, mindig rám talál...

És lehajolva, hogy megcsókolja a kezét, tette hozzá, sápadtan, mosolyogva:

- A barátja akarok maradni... ha akarja... ha képes rá...

VI. Előbb és aztán.

- Ön azt mondta nekem. - Ne... Ne rontsuk el Riccardo, szép aranyos álmunkat!

- Ah, ön nem tudja, hogy micsoda is voltaképpen ez az aranyos álom az ön szemében, ha rám néz s a szememet keresi, és a varázs, amit a jövő szomorú tudata ojtott az ön halvány mosolyába!

- Teljesen megéreztem a szörnyű varázst az édes irigységben, amit mások csókja hagyott a szemén, a harmatban, amitől még most is nedves az ön ajaka, a lány odaadásban, amelylyel ön a hajó párkányára dülleszkedett, s a keze cirogató mozdulatában, amint ön Kaprit mutatta Casalengonak, a távol messzeségben. Casalengonak, aki már nem reszket, sem nem sápadozik, hogyha önhöz szól.

- Nem, nem akarok többé rágondolni. Azt hiszem hogy megőrülök.

- Nem sejtette, hogy mennyit szenvedtem azon az örökkévaló kiránduláson? És ön is! Éreztem hogyan reszket a keze, midőn lesegítettem a csónakba. Oh Ginevra, hát amikor remegve omlott a keblemre a Kék Barlang misztikus homályában!...

- Mit törődöm Casalengoval, mit törődöm a jövővel, de mit törődik ön is, mert hiszen látom, hogyan lesz zavarossá, révedezővé a szeme, ha rám csüggeszti?

- Ime, megvallom. Tegnap este önhöz mentem, mert biztosra vettem, hogy ott találom a másikat, tudtam, hogy nem fogad.

Gioconda mondotta is: - Asszonyom nincs itthon!...

És elpirult, midőn engem sápadozni látott.

A kisteremben világosság volt. Tizenegy óráig ácsorogtam az utcán. Még egyszer látni akartam őt s érezni, hogyan ég a szemem, a vérem. Megvártam, amíg távozott. A lépéséről, a menéséről akartam kipuhatolni, vajjon még szereti-e.

Ha hálósobájában látom a világosságot, azonnal elpusztítottam volna magamat.

Ma keserű tréfával felelt ön a Genevra célzó kérdésére:

- Sem soha, sem mindig!

Ah, milyen fájdalmasnak tűnt föl az ön vidámsága azon a kiránduláson! És mennyire szeret-hette azt a férfit, hogy most nem akar többé szeretni!

Még odalent is, a világ végén, hallottam önt emlegetni, ahol Alvise Casalengo kalandja való-ságos forradalmat keltett a tisztikarban. És az ön szép neve, mint valami csók, úgy lebbent el a fiatal tengerésznövendékek ajkáról.

Ön már akkor elcsábított engem a kíváncsisággal és az érthetetlen féltékenységgel, amikor önre gondoltam, önre, akit nem ismertem, amint odalent egy ismeretlen égbolt csillagai alatt virrasztottam. Elcsábított fehér kezével, midőn felém nyújtotta a legyezőjét. Először talál-koztunk. Emlékszik-e még rá?

Ön, nagyvilági nő, el sem képzelhette, hogy micsoda hatással lehetett egy szava, egy egyszerű mozdulata arra a vad fiatal emberre, aki Zanzibárból érkezett s már szerelmes volt önbe és szinte félt öntől. El sem képzelhette, hogy minő sóvár és féltékeny szemmel gyönyörködtem

az ön szépségében, amit büszkén kínálgatott gondatlan mosolyában, amelylyel a hódolatokat fogadta, szavában, amit Casalengóhoz intézett.

Fogalma sincs róla, hogy minő mámor szállta meg lelkemet, amikor először szólított meg bizalmas hangon, mintha ezzel ön már valamit adott volna nekem a saját lényéből.

Emlékszik-e rá, mikor észrevette szememben az örület, az imádat első villanását és az ön arca bíborszínt öltött, midőn a virágcsokrot szagolgatta, amit Casalengo küldött önnek, hogy a keblét eltakarja vele?...

Igy csábított el engem, örökre!

És ön ezt nem hiszi el?

Miért hajtotta le a fejét, amikor reszketve megvallottam önnek a titkomat? Miért eresztette a kezét az én kezembe?

Mennyi mindenfélét mondott ön nekem szótlánul, a kisterem amaz asztalánál, amit az utcáról néztem, ma éjjel! Mennyi mindenfélét mondtam önnek, amint az ön arcképére hajtottam homlokomat, amely a kis asztalkán, drága gyöngyökből való keretéből rám mosolygott! Nekem úgy rémlett, mintha így ragyogott, így mosolygott volna az ön szeme a másakra, az alatt a szörnyű három óra alatt, amiket az ön ablaka alatt töltöttem.

Amikor látni véltem Alviset az ablak üvegtáblái mögött, mikor ön aztán feléje közeledett, talán azért, hogy egy csésze teával megkínálja, vagy azért, hogy egy pillantást vessen az utcára, - nekem úgy rémlett akkor, mintha az önök árnyéka egybeolvadt volna...

Nem látott-e akkor engem, Ginevra, odalent, az esőben, a záporban, a pocsolyában?

Vajjon eszébe jutott-e önnek akkor, hogy micsoda szörnyű gyanu gyötri, kínozza lelkemet, amit ön eloszlatni iparkodik, valahányszor kezét a fejemre teszi, szintén sápadtan az aggodalomtól és szaggatottan suttogja nekem:

- Nem!... nem, Riccardo, esküszöm!

Elhiszem önnek, el akarom hinni önnek, szükségem van rá, hogy elhiggyem önnek.

Tehát miért? Miért engedi, hogy annyira szenvedjek? Miért fél, hogy elrontja a szép, aranyos álmot?

Oh, ha tudná, hogyan láttam én ezt az aranyos, szép álmot a rózsaszínű függönyök mögött, amelyek úgy rémlettek nekem, mintha megrázkódtak, remegtek volna, amikor ön a hálósobájába átsuhant. Majd élénkebb színt öltöttek, amint ön a tükörhöz közeledett, majd pedig egy-egy fátyolszerű árnyék jelent meg rajtuk, amely elárulta nekem édes mozdulatainak titkait.

Aztán az az árnyék, mintha megrendült volna és egyszeriben eltűnt a hálósobája ablakából. Csupán csak a rózsaszínű gömb derengő fénye maradt ott, amely örködve virraszt édes álmai s csukott szempillái fölött.

Oh, epedve elenyészni, meghalni azokon a csukott szempillákon, - hogy ne féljen a jövőtől s örökké tartson a szép álom! Örökké! örökké!

A jövő, az aztán nem létezik, ha az ember szeret. Nem létezik a holnap, nem létezik, ami tegnap volt, nem gondolok többé Casalengora.

Csupán csak önre gondolok és szeretem önt, akarom önt. Mintha az egész életem, az egész világ benne volna ebben a pillanatban és ebben a vágyban...

- Fájdalom, Riccardo, vége a szép aranyos álomnak, amióta ön karjaim között fölébredt.

Nem akarom önt és kérem, ne akarjon engemet. Csak ne húnyjuk be erőnek erejével a szemünket, ebben a szép verőfényben, amely elkíséri majd önt a tengeren túl.

Szerencsés utat, édes barátom. Ugyanazon az asztalkán írom ezt a levelet, amelyre le szokta volt tenni a csészéjét, amikor ön hozzám jött, a kisterembe teára. A tizenhetes szám alatt lakó hölgy még mindig azt a keringőt kalimpálja, amitől olyan rossz kedvű lett mindig, meg magam is, amikor önt olyan kedvetlennek láttam. Azt hiszem, »Dolores«.

Most azonban nem tudom, miért - talán a verőfény, ez után az örökké való, sötét éjszaka után, amelyben azt hittem, hogy meg kell örülnöm, talán az ön emléke vagy ki tudja, mi árasztja el szívemet bánatos érzékenyüléssel. Különösen az első ütemeknél, amik önnek is tetszettek néha, a jó pillanatokban.

Még most is előttem lebeg fejének bólintgatása, amely a taktust jelezte, a szép taktust és milyen jóízűen kacagtunk akkor...

Ki tudja, hol éri utól önt ez a levél, Limában, Mexikóban?

Szeretném, ha elvinné önnek a mosolyt, amely annyira tetszett önnek valamikor. Legalább nem félne, mielőtt fölnyitja, hogy könyeket, siralmakat talál benne. A szomorúfüzes áriák nem igen tetszenek nekem. Sőt! Mindig azt hajtogatta nekem, hogy kacagva jöttem e világra... és kacérkodva.

Igaz, valóban. Milyen boldog voltam, ha azt láttam, hogy elnyulik az arca!

Ön örülten és híven szeretett. Isten fizesse önnek vissza más nők szerelmével, mindama nők szerelmével, akikre majd rámosolyog s akiknek tetszeni fog az ön mosolya. Ön nekem adta szívének, ifjúságának legszebb virágját.

Hányszor élveztük együtt az ő illatát, mámoros fővel, egymás kezét szorongatva, új népek között, ismeretlen országokban, más csillagok alatt, akiket édes nevekkal szoktunk volt elkeresztelni, a karjára támaszkodva fáradt, sanyargatott testemet, mert annyit szerettem - s nem csupán csak önt.

Ime látja, mindent megmondok önnek és nem tüntetem föl magamat jobbnak, mint amilyen voltaképpen vagyok.

Ön talán épp ezért szeretett engem. És többé nem szeretett, mihelyst hallotta, hogy egészen, egészen az öné voltam, Riccardo! anélkül, hogy az aztánra gondoltam volna, amelynek előbb-utóbb be kellett következnie - és be is következett.

Most az ön barátaival kacérkodtam és nevettem. Mindazokkal, akiket hozzám vezetett, hogy önnek segítsenek az estét velem eltölteni.

Különösen Hadow, akinek talán a legszebb foga van ezen a világon és csaknem elbolondított az ő jó kedvével. Ön nem is vette észre, fájdalom!

Félek Hadowtól, mert ön elutazott s magam is kereket oldok, mihelyst összeszedtem magamat, hogy visszatérjek Európába.

Ez a kérlelhetetlenül sötétkék ég elkápráztat, szinte bánt.

Gioconda, aki most rendezgeti a podgyászomat, néhány olyan tárgyra bukkant, amit ön itt felejtett: egy szivarka-dobozt, egy zsebkendőt, az ön monogramjával. Elviszek mindent Nápolyba, ahol megismerkedtem önnel, ahol a többi barátomat hagytam.

Majd visszaadom önnek odalenn a zsebkendőt »könyektől ázottan«, ha majd viszontlátom önt, ha ugyan viszontlátom és visszatér hozzám, mint a többi barátom.

Most már elég erősnek érzem magamat, hogy szembeszálljak a visszautazás nehézségeivel.

Vajjon megbocsátott-e a kínokért s az unalmas pillanatokért, amiket önnek okoztam Genová-tól idáig?

Milyen jóságos, milyen szeretetreméltó volt ön ezzel a szegény beteggel! - ezzel a lelki és testi beteggel.

Mennyire boldoggá tett engem, mennyire elrontott engem!

Tegnap este, amikor elhagytuk egymást, olyan szeszélyes voltam, mint valami elkényeztetett gyermek. Nem nyugszom, nem, Riccardo!

Giocanda azt erősítgette, hogy lázam van, laudanumot, cloraliumot, vagy tudom is én mit akart belém tukmálni, hajnali két órakor, képzelje!

Ah, milyen nyomorúságos ez az élet, hogy az ember nem változtathatja kénye-kedve szerint a kedvét, mint akárcsak a ruháját! Különösen, ha az embernek akkor háborognak az idegei, amikor aludni szeretne!

Szeretnék egy jót aludni egész Nápolyig, egyfolytában, álom nélkül, mintha nem is élnék. És ott ébrednék föl a kacagás, az ének hazájában, s nem gondolnék rá, ami tegnap volt, s ami holnap lesz!

Ha majd viszontlátjuk odalent egymást, ha ugyan viszontlátjuk egymást, azt akarom, hogy okos, kövér és viruló asszonykára akadjon, mint az a szőke szűz, aki azért jött ide a szállóba, hogy a mellbeteget adja és színlelt, vékony hangon a Tosti-féle áriákat énekelje, a zongorán ájudozva.

Azt akarom, hogy megint kacagjunk, elnyult arcok és sóvár pillantások nélkül. Oh, nem! Nem is volna értelme most! Mi már mindent elmondtunk egymásnak. Csak a keserű szavakat nem, azok utoljára maradnak...

Ne, Riccardo! azokat ne!

Tegnap este ön is ideges volt. Búcsuzáskor a kezem, amely máskor annyi mindenfélét mondott önnek, nem bírta önt nálam marasztalni. A mosolyomban sem bíztam, amely önt szerelmessé tette és belém bolondult, s most az sem mondhatott önnek semmit, fájdalom!

Lám, arcátlan is tudok lenni, nehogy unalmasnak tűnjek föl önnek. De miért? Azért, hogy az utolsó emlékem, az utolsó benyomás, amiket önnek hagyok, jó, édes, kedves és gyönyörűsége legyen. Ez talán az utolsó kacérságom, amely a »végső pusztulás« után még megmaradt.

Szeretném, ha még egyszer olyannak látna, amelyennek tetszettem önnek, amikor még tetszettem, hazugság, titkolózás nélkül, leleplezetten, teljesen az öné, testestül-lelkestül, egyesülten, mint amikor az ember igazán és nagyon szeret, vagy fülig szerelmes, mint ahogy önök szokták mondani.

Jele annak, hogy teljesen kiürítették a boldogság poharát. Ön talán nagyon is gyorsan, én meg bizonyosan nagyobb gondatlansággal. Mert hát tudhattam volna, hogyan végződnek ezek a dolgok, én, aki vénebb vagyok önnél.

Mintha tegnap óta száz évet éltem volna, kedves barátom!

De azért nem bánom, ha megengedtem önnek, hogy letépdelje »utunk rózsáinak« leveleit. Mert nagyon sok volt a rózsa és olyan szépek, hogy azt hittem, sohasem lesz végük. És magam is segítettem önnek a tépdelésben, mosolyogva és szememet behunyva, épp úgy mint most, hogy ne érezzem a töviseit. És ha, miközben utoljára írok önnek, nem tudtam elrejtetni azokat, amiket a kezemben felejtettem, ezennel bocsánatot kérek öntől.

Nem olyan könnyű dolog, mint teszem azt, ha az ember a keztyűjét lehúzza a kezéről, képzelheti. Hanem »olyan édes kín«, hogy ismét behúnynám a szememet és szíves-örömet a tövisek közé vetném magamat.

De nem önnel, Riccardo. Önnel vége szakadt a szép aranyos álomnak. Eltemettük. Tegyük a sírjára keresztet.

A szomorúfűz pedig csakugyan én vagyok, a régi Ginevrája.

VII. Ami a pohár fenekén van

Mikor Silverioné visszatért a férjével New-Yorkból, Merburneből, vagy ki tudja, honnan, mindenki észre vette, hogy a szegénynek vége volt.

Az orcáit pirosította, bundát viselt még májusban is, a napon sütkérezett és a tengeri levegőt szíтта magába a chiajai Rivierán, délután két órától négyig, csukott kocsiban, mint valami kisértet.

De szánalmat gerjesztett különösen a piros folt halotthalvány arcán s a mosolya, amelylyel a jó barátok köszöntését fogadta. Szomorú mosoly, amely zokogásnak is beillett volna!

A parancsnokra sem igen lehetett ráismerni. Csaknem teljesen megöszült, meggörnyedt s az arca tele volt ráncsal. Szóval igazi vén ember lett belőle. Aki ránézett, könnyen eltalálhatta, hogy micsoda kínokat okozhattak neki azok az éhes vércsék, akik valamikor az ő szép Ginevrája körül settenkedtek.

No, de most már nem féltette az ő drága kincsét. Csupa szánalomból elment érette és visszahozta az üresen hagyott fészekbe. Azután megnyugvással tűrte az ő szeszélyeit, mintha tudta volna, hogy amúgy sem tart soká a kínos állapot...

Azután rögtön elutazott. Azt híresztelték, hogy legfelsőbb parancs következtében. De azért azt is suttogták, hogy maga kérte a behajózását, épp olyan sürgősen, mint ahogy valamikor azt kívánta, hogy hagyják Nápolyban a nejénél.

A szegény asszony pedig kétségbeesetten ragaszkodott az élethez és titkos fájdalmait, rettegéseit táncmultságokon, a színházban iparkodott elfojtani, mintha erőt vett volna rajta a nagyvilági láz.

Talán ez a láz tartotta még benne az életet, órák hosszat elkínózva magát a tükör előtt, hogy nagynehezen elvánszoroghasson a páholyáig vagy valami táncterembe.

De mily boldognak érezte magát, ha a színházi látcsöveket pihegő keblének irányozták, mintha ilyenkor lángba borították volna ereiben a véré!

Milyen háladatos volt azok iránt, akik talán csupa szánalomból, néhány pillanatig udvaroltak neki!

De nem hozták őt kisértésbe, dehogy hozták volna! A kisértés már igen távol esett tőle, annyira, hogy néha mosolyogva mondta a férjének, amikor még mellette volt:

- Lám, mirevaló a féltékenykedés?...

Lakást a Chiaja-utcában bérelt, hogy éjjel-nappal a nagyvárosi zaj és forgalom közepette legyen. Különösen pedig azért, hogy könnyebben látogassanak el hozzá a jóbarátok színház után vagy ebéd előtt.

Maga a férje is megszólított egyszer a kávéházban, megfeledkezve a régi gyanuról vagy az irántam tanúsított ellenséges indulatáról:

- Látogassa meg kérem, szegény Ginevrát. Nagyon megőrül majd neki.

Ginevra nagy ujjongással fogadott mindenkit. Alighogy meglátott, tüstént elébem futott, édes mosolyával, amely szerelmissé tette az embert és felém nyújtva kezét.

Nekem úgy tetszett abban a pillanatban, mintha csakugyan a régi Ginevra lett volna a szép Silverioné, aki elbolondította a királyi tengerészet valamennyi tisztjét, amikor még a csalódások meg a keserőségek nem rabolták el ajakáról kedves, kacér mosolyát s valami bánatos vonást hagytak az arcán.

- Mindent otthagytam, a bosszúságokat, a szomorú dolgokat!

Mintha ezt hajtogatta volna. És vézna karjával bájosan intett a messzeségbe, valahányszor a multat bolygattuk előtte.

Első tekintetre, a nagy kínai lámpaernyő alatt, ahol leginkább szokott volt ülni, nem is tetszett annyira szenvedőnek.

Csupa csipke fogta körül karcsu, vézna alakját s vastag gyöngyfüzerek teljesen eltakarták földetlen nyakát és keblét. Sokszor ismételte:

- Most pompásan érzem magamat. Teljesen meggyógyultam.

Néha nagyokat kacagott azon, hogy mért is rettegett annyira. Csak azért emlegette rettegeseit, hogy elnézők legyenek iránta gyöngeségeiért s emberi tévedéseiért.

- Meg az árulásokért!

Mondotta nekem, tágra nyitva nagy szemét, s úgy intett a fejével, úgy mosolygott rám, mintha valami súlyos vádat olvastam volna le arcáról.

- Tudja, édes D'Arce, hogy nagyon rosszul voltam? Azt hittem, hogy kibirom a nagy utat! Messziről jövök, most... onnan, lentől, ahol mindent tudnak, és mindent megbocsátanak!...

Hátra fordult s a barátnőjét, a szép Maionét kereste. Megkérte, hogy ő kínáljon meg teával.

Messziről észrevettem, amint ránk emelte tiszta szemét, épp amint egymást köszöntöttük.

Azután a szép Maioné eltűnt, hogy mások hódolatát fogadja, mint valami királyné.

Mikor az üres csészét le akartam tenni arra az asztalra, amelyen Ginevra koronkint a karját pihentette, és fáradtnak, törődöttnak tűnt föl, nagyhirtelen odaszólt hozzám, miközben rámtűzte villogó szép szemét:

- Eszerint, úgy látszik, nincs többé semmi mondani valójuk? Sem önnek, sem neki?

- Fájdalom, nincs.

- Óh! - kiáltott föl mosolyogva, - óh!...

És irgalmatlanul megcukrozta az admirális teáját.

Ardilio grófné hozzá ment és följánlotta magát, hogy a karjára támaszkodjék.

Ginevra azonnal elfogadta az ajánlatot, hogy mellém ülhessen, egy divánon, a terem egyik sarkában.

- Sok mondani valónk volna; hanem jobb, hogy ha szóvá se tesszük, nemde?

És úgy tett, mintha a szemével keresne valamit a messzeségben. Aztán nyugodtan folytatta:

- Azután meg, mi hasznunk volna belőle immár? Mindaketten teljesen megjőzanodtunk... Akkor... amidőn megtudtam, hogy megbántott, azzal, hogy nem váltotta be a szavát... megszegte tengerészeküjét, emlékszik-e még rá?...

És mosolygott, szegény, szegény Ginevra.

- De akkor nem kellett nekem, sem ön, sem ő, a szép asszony... Magam is hibás voltam... De ön jól tudta, hogy nem voltam szabad...

Ekkor nyíltan, őszintén, habozás nélkül beszélt Alviséről, az egyetlenről, aki nem adott maga felől hírt, valamennyi barátai között.

- Nekem is szükségem van bocsánatra, jól tudom!... De hiszen mindez már rég eltűnt... nagyon, de nagyon régen!... Látja, milyen őszinte vagyok?...

És azon volt, hogy minél gyorsabban fölhúzza hosszú keztyűjét. Kacérsága most már csak arra szorítkozott, hogy féltékeny gonddal elrejtse sanyargatott, hervatag testét.

Most nyugodtan, csöndesen, holmi keserű fesztelenséggel beszélt róla, tudniillik Alviséről, akivel szemben talán a legnagyobb diadalát aratta szépségének hiúsága, mikor földetlen karral, földetlen vállal jelent meg valami táncmulatságon - és csupán csak ő miatta. Csak a keresztnevét nem emlegette többé.

- Szegény Casalengo... Jóbarát és valóságos világfi... Azt hiszem vajmi kevesen vannak, akik úgy veszik a világot, mint ő!...

A többiről is megemlékezett, szemlét tartva az emlékeken, amelyek szikrákat csaltak ki szempillái közül.

Csupán csak egyet hallgatott el. Egy kukkot sem szólt róla. Talán azért is, mert még igen közel lebegett a szeme előtt. De azért meglátszott rajta, amikor szólani akart fölöle. Ilyenkor úgy tűnt föl, mintha szeme hirtelen elhomályosodott volna és fakó árnyékot vetne elcsigázott, szenvedő arcára.

De csakhamar ismét vidám és jókedvű lett, a vendégeivel bíbelődve és mindent elkövetve, hogy pompásan érezzék magukat.

Sőt néha a dohányzószoba ajtajáig is el mert menni, a zsebkendőt a szájához tartva és vidáman mosolyogva.

- Dehogy. Sőt nagyon is tetszik. Magam is elszínek egy szivarkát, ha nem köhögnék tőle.

Behúnyta volna a szemét s nem bánta, ha úgy fullad meg, csak hogy másnak szívességet tegyen. Boldognak érezte volna magát, hogyha minden este tele lett volna a háza jókedvű, egészséges vendégekkel. Talán ezzel akarta magát áztatni, hogy maga is jókedvű és egészséges legyen.

Odaszegezte Sansirot a zongorához és azzal fenyegetőzött, hogy keringőt táncol.

- Nem! önnel nem! sohasem! - mondta nekem és kiterjesztett karjaival eltaszított.

Csakugyan úgy tűnt föl, mintha az ő elemében új életre ébredne. Sőt futólag megjegyezte, hogy valami erőset szeretne inni, hogy fölizgassa magát. Kigyulladt arccal, mámoros mosollyal beszélt úgy, pedig a szegény nem egyszer volt ráutalva az étherre, csak hogy némi életet, némi erőt öntsön magába.

Azonban néha-néha, szinte lopva, a tükörbe nézett és sóvár, révedező pillantása elárulta a belső rettegéseket. Hirtelen, váratlan, épp amint teát öntött a csészébe, néhány későn érkezett fiatalember részére, aléltan omlott a Seravalle karjai közé.

De azért, alighogy kissé magához tért, megnyugtatta barátait, barátnőit, akik hüledezve fogták körül. Tréfát űzött a dologból, miközben olyan fehér volt, mint a ruhája, a zsebkendőjével legyezgetve magát, dadogva, sápadtan mosolyogva.

- Ah!... Mindennek csak Seravalle az oka... Ha magam mellett látom, a karjai közé kell esnem... Ez az ő végzete, szegény Seravalle!... Emlékszik-e még arra az estére, amikor Maioéknál táncmulatság volt?...

Ez volt az ő utolsó estéje. Lassacskán a barátok is elszédtek, eltűntek. Csaknem valamennyi. Ez szomorította el különösen, bár nem igen említette.

Néha kérdezősködött is utánok, ha egy-egy hűséges barát nagynéha meglátogatta.

Mekkora örömet szereztem neki egy napon, amikor átadtam neki az Alvise üdvözlését.

- Ah, Casalengo... még emlékszik rám!... - suttogta sugárzó arccal.

Azt is meg akarta tudni, vajjon kinek udvarolt Casalengo akkor, amikor utóljára találkoztam vele. És szinte ragyogott a szeme, valahányszor valami szerelmi hírt hallott felőle suttogni.

- Az, igen!... az tud élni! - ismételte s a fejével is intett, mélyen elgondolkodva.

Nagyon hálás is volt irántam, ha egy-egy félórát elbeszélgettem vele. Mindig testvérnek szólított.

- Testvér, nemde? - ismételte csalfa kedvességgel.

Mintha valami neheztelés lappangott volna édes, hizelgő szavaiban.

Néha valami ellenállhatatlan erő vonzott ismét ehhez a haldoklóhoz, végzetetlen keserű érzélemmel, amikor ugyanis ezeket a dolgokat mondogatta nekem és láttam villogó szemét, szelid mosolyát, amely elevenséget kölcsönzött arcának és eltűntette róla az árnyékokat, különösen alkonyatkor. Ilyenkor nagy szomorúság fogta el és könnyörögve kért, hogy ne hagyjam egyedül.

Azért szeretett olyankor ott lenni a terem egyik sarkában, ahova árnyékot vetett a kínai lámpa-ernyő, a félhomályban, amelyben nem tűnt föl olyan sápadtnak, olyan betegnek.

Az árnyékban szinte éreztem, hogy az illata, az ő kellemes hangja jobban szólt a szívemhez, mint ő maga, a régi Ginevra, akivel valamikor megismerkedtem.

- Az a másik talán tudja, hogy ön itt van... és jót cselekszik... hogy kiérdemelje a menyországot?

Hogyan ejtette ki ezeket a szavakat! Minő volt a hangja és hogyan hatottak az ember szívére! Micsoda erővel vonzottak ő hozzá gyakori, nehéz lélekzete és szegény lázas keze!

- Nem... nem mernék többé bízni barátaimban... sem barátnőimben! A magam kárán okultam, D'Arce!

Egy este, amikor a szokottnál többet köhögött és beszéd közben is szomorúbbnak tetszett, fejét az asztalkán pihenő karjára fektette, így szólt hozzám, rámcsüggesztve tekintetét, felém hajolva, miközben az egyik kezével ernyőt csinált a szeme fölé:

- Köztünk sohasem volt... semmi. Lám, azért maradt meg hű barátomnak.

Hangja kissé rekedt volt. Minden, ami az eszébe jutott, vagy amit az ajakára vett, kimerültnak, fáradtnak tetszett, ami különös hatással volt reám és szinte magához vonzott. Magam sem tudom hogyan, anélkül, hogy észrevettem volna, megfogtam a kezét, az ő meleg és mozdulatlan kezét. És nem szólt semmit.

Ekkor, anélkül, hogy rám nézett volna, szinte akaratlanul, elmondta annak a titkát, akiért annyit kellett szenvednie oda lent, távol mindenkitől, idegen országban.

Egyszerű, de fájdalmas történet, amely híján volt a drámának, s amelyben szó sem volt holmi vetélytársakról.

Az, akiért elhagyta otthonát, hazáját, nem szerette többé: ez az egész.

- Szerelem... ki tudja? Magam is szerettem Casalengot... vagy csak úgy tetszett, mielőbb elhagytam őt, amiatt a másik miatt...

Majd így folytatta:

- Egy szóért, amely kellemesebben cseng a fülünkben, egy pillantásért, amely új ruhánknak hízeleg, egy dalért, amely arra készítt, hogy ébren álmodjunk... Ime miért bukik el az ember!... Hát ez a szerelem?

Azután elhallgatott, mintha nehezére esett volna a beszéd. De kis idő múlva folytatta:

- Amikor nem volt előtte más nő, akit összehasonlított volna velem, mikor nem volt mit tartania a vetélytársaktól... vége volt a szerelemnek...

Nagyot lélekzett, mintha bátorságot merített volna, aztán így szólt:

- Egy reggel alig pitymallott még, sápadtan, sötéten tért vissza. Veszített. Kártyázott egy idő óta, amióta nem szeretett. És meg akarta magát ölni, mert nem tudott fizetni... Nem én miattam... ő, aki mindig gyöngéd volt irányomban, tele volt poézissal, és mindenek fölött nemesszívű volt.

Szemét behunyta, mintha szabadulni akart volna a szomorú emlékektől.

- Szinte hihetetlen! - folytatta aztán. - Szakított velem, és sohasem tudott volna megbocsátani, mert följánlottam neki a pénzemet, én, aki egy test, egy lélek voltam vele, aki csak ő érette éltem és sokkal többet áldoztam föl neki, aki azt sem tudtam, hogy mittevő legyek a pénzemmél... Pedig csakis azért hagyott el, mert nem volt pénze... Ilyen a férfi becsülete!... Aztán, amikor elutazott s ott hagyott árván, haldokolva a szállóban, ő, aki folyton azt hajtogatta, hogy nem tudna megélni nélkülem... a férjem megszánt, a férjem, aki nem szeretett többé... Ő is kifizetett egy becsületbeli adósságot...

Nyugodtan beszélt, szinte elhaló hangon, koronkint meg-megállva. Majd bánatos mosoly rezgett ajakán, amitől sápadtabbnak tűnt föl.

- Szegény D'Arce! Bizonyosan unatkozott, hogy elmondottam e mindennapi történeteket. Megesik ez mindenkivel... Tudjuk és újra beleesünk. Eszerint így kell történnie, nemde! Ön is...

Juliusban és augusztusban jobban érezte magát, mintha állapota kissé javult volna. A falusi élet csöndje és nyugalma nyomasztólag hatottak reá. Szinte félt tőlük. El akart tehát menni a piedigrottai ünnepre. Igen elegáns ruhát csináltatott erre az alkalomra. És meghívott egy sétakocsizásra.

- Maionét nem visszük magunkkal! - mondta nekem lángoló szemmel.

A nagy zaj s a mozgalmas élet nagyon fölizgatták.

Fáradtan, kimerülten tért haza és két vagy három napig az ágyat nyomta. Azután egy darabig még elvánszorgott a szobában, hol az ágyban, hol pedig a dívánon töltve az egész napot.

Az őszi napok nagy szomorúsággal borultak a lelkére. Ha nem jelentem meg a szokott órában, szinte neheztelt reám, mintha nem váltottam volna be ígéretemet.

Gyakran terveket szőtt a jövőre nézve... Könnyen áltatta magát, hiu reményekben ringatózott, most, amidőn érezte, hogy a föld lassankint elillan a lába alól, s még annyi ereje sem volt, hogy a divánig vánszorogjon.

Olyan görcsösen szorította a karomat, hogy magam is Sorrentóról, Nizzáról beszélgettem, hol ezt, hol amazt ajánlva neki, szorongatott szívvel.

Ginevra ráhagyólag felelt, önelégülten, majd a fejével intve, majd pedig mosolyogva, mint a gyermek.

Együtt néztük az úti kalauzokat, meg a divatlapokat, és megállapította az elutazás napját is.

- Farsang után, mihelyt kinyílik az idő. Magam is virítani fogok, meglátja! Mindenki irigy szemmel nézi majd az ön szép barátnőjét... Csupán csak barátnőjét! Értette?

Báli ruhákat rendelt a közelgő télre. Szép, elegáns akart lenni, csupán csak az én kedvemért.

- Ezek az én »főpróbáim!« - mondogatta néha.

Egy este fényes báli ruhában találtam őt, a kandalló mellett. Milyen boldognak érezte magát, szegény Ginevra!

Hideg borzongás futotta át testemet, amikor mosolygó arccal fordult felém. Hát még mikor sóhajtozni, nyöszörögni hallottam a szomszéd szobában, amint csinosította, piperézte magát!

És aznap, amikor ijedten, rémulten futott be hozzám a szobaleánya, reszkető kézzel keresve az éteres üveget. A szegény szégyenkezve fődte el kezével lesoványodott, hervatag keblét...

Egy alkalommal így szólt hozzám:

- Milyen boldogok lettünk volna... akkor... ha olyan szabadon látjuk egymást, mint most!...

Decemberben rohamosan rosszabbra fordult az állapota. Nem is kelt többé föl az ágyból. Nem emlegette többé az utazásokat. Maga a beszéd fárasztólag hatott reá, szinte kimerítette. A nápolyi karácsony zajos lármája unalmassá vált neki. Úgy tetszett, mintha lassankint meg akart volna válni mindentől.

Azonban még mindig azt akarta, hogy gyakran ellátogassak hozzá. És keservesen panaszkodott, hogy mindenki árván hagyta. Mereven, mozdulatlanul hallgatta szavaimat, rámc sügesztve koronkint villogó szemét.

A szeme néha elhomályosodott, mintha a lelkébe, vagy valami nagy sötétségbe pillantott volna. Arca ilyenkor soványabbnak tetszett és véghetetlen fájdalom ült ki a homlokára.

Azután úgy rémlett, mintha valami nagy messzeségből tért volna vissza, révedező szemmel, szinte önfeledten. Ilyenkor szeliden mosolygott reám, nehogy rossz néven vegyem tőle szórazott voltát.

Azokon a napokon érkezett meg Nápolyba a férje. Sürgönyileg hívták haza. Ginevra a férjével akarta megünnepelni az év utolsó napját, és meghívott néhány jóbarátot is.

Asztalkát állítottak az ágya elé. Sok virággal lepték el a szobát és fényesen kivilágították.

Szinte sugárzott az arca szegénynek, és vézna kis leánynak tünt föl a fejkötő s a hálóköntös fodrai és csipkéi között.

A fejével intve köszöntött bennünket, felénk emelve a kelyhet, amelybe ujjnyi pezsgőt öntett, és a szemével ivott az egészségünkre, anélkül hogy az ajkát érintette, mintha tudta volna, hogy mi volt a pohár fenekén.

Végre erőt vett rajta is az általános vidámság. Úgy tünt föl, mintha valami titkos remény mosolyogna az arcán. És folyton mosolygott, a szemével, az ajkával, sápadt és vézna arcával, sóvár pillantással kísérve minden mozdulatunkat.

Újév napján virágot vittem neki. Rengeteg nagy rózsacsokrot, amit Capodimonteól hoztam neki.

Ginevra ujjongva ült föl az ágyában, és azt akarta, hogy az ágyra tegyem a csokrot.

- Minő sok! minő sok! - ismételte, miközben a szebbeket kiválasztotta, beletemetve két kezét az illatos rózsák közé.

Boldognak, jókedvűnek tűnt föl! Megmutatta a sok ajándékot, amit barátai s barátnői küldtek neki.

- Mind meg akarom önnek mutatni, hadd lássa valamennyit!

A szoba tele volt szebbnél szebb tárgyakkal, az asztalon, a szekrényeken, az ágyon, a divánon, a székeken.

Ginevra egyenkint megemlítette az ajándékozó nevét. Örömeiben egyik karjával átfogta nyakamat és mondta:

- De nincs egy is, aki önhez hasonlítana!... senki! Ön az én édestestvérem, ügyebár? És mindig így szeret majd engem, mindig, mindig... mert mi sosem szerettük egymást másképpen!... Egy pillanatig... megvolt a veszedelem... Emlékszik még rá? Hanem hát úgy határozták oda-fenn!... odafenn!...

Abban a percben hozták be a férje ajándékát, fényes báli ruhát, amit a szobaleány diadalmasan bontott szét egy zsöllyén.

Ginevra megértette a férje gyöngéd és kegyeletes szándékát. Tudta, hogy ezzel csak áltatja, ámítgatja. Épp azért a dolog mélyen megrendítette a szegényt.

Nem szólt semmit. A szeme tágabbnak, fényesebbnek tűnt föl és újra lefeküdt, az álláig húzva a takarót.

Úgy távoztam akkor, hogy el se búcsuzott tőlem a szegény édes Ginevra!

Mikor utóljára láttam, a férje és néhány jóbarát jelenlétében, úgy tetszett, mintha Ginevra nem is volna már ezen a világon.

Egy kukkot sem szólt hozzám. Ugy tűnt föl, mintha észre se vett volna.

Szótlanul, magábazárkózottan feküdt, kimeredt, mozdulatlan szemmel.

A parancsnok felelt ő helyette a kérdésünkre, rekedt hangon, szétborzolt hajjal, kúszált szakállal, maga is sápadtan és megviselten a sok virrasztástól.

Alig egy pillanatra, amint meghallotta hangomat, Ginevra felém fordította két szemét, amelyek nem láttak, nem mondtak többé semmit. Azután ismét elfordította őket, közömbösen, érzéketlenül. Csupán csak azt a fénysávot kereste, amit a haldokló nap a nagyvirágu függönyökön felejtett.

Ekkor láttam utóljára. Ettől a naptól fogva mindenki előtt csukva maradt a szobája ajtaja. Rokonok érkeztek Velencéből és Genovából. A jóbarátok el-elnéztek a parancsnok lakására és otthagyták névjegyüket.

Valamennyi elment, szóval mindenki, aki eljárt oda táncolni és vidáman eltölteni néhány órát. Egynémelyik az esztét is vesztette valamikor és elfojtott hangon emlegette a haldoklót, amint visszatért a körbe, vagy a színházba, megtörpülve a férj előtt, aki újra elfoglalta helyét a maga házában, az utolsó órában, szinte megrémülve, zárkózott tekintettel köszönve meg az ismerősök részvétnyilvánítását.

A gyászjelentésből tudtam meg, hogy meghalt. A termekben, ahol valamikor ujjongva fogadott bennünket, sokan gyűltek össze és mindenkinek föltűnt a rengeteg sok virág, az asztalokon, a szekrényeken, a zongorán, szóval mindenütt, akárcsak újév első napján.

Még ott állottak a helyén a félig elégett gyertyák, a tükrök előtt, ahol a szegény asszony cifrázkodott.

Barátnői teleszórták koporsóját virággal. Maioné kis csipkekendőbe fojtotta zokogását.

Halála előtt kijelentette, hogy igen egyszerű, fehér selyemmel fődött koporsóba fektessék s fehér márványkövet állítsanak a sírja fölé, csupán csak a nevével.

Nem búcsúztatta el senki a temetőben. A halotti beszédet Casalengo mondta, aki aznap este beállított hozzám, hogy egyet-mást elmondjon róla.

- Szegény Ginevra! - és egyebet nem szólt.

Vége

BABA

ELBESZÉLÉS

**ÍRTA
GEROLAMO ROVETTA**

I.

Hirtelen, váratlan, mint valami bomba csapott le a hír ama húsz vagy harminc szép asszony közé, akik a veronai elegáns világot alkották: Andrea Santasillia gróf visszatér Veronába.

A gróf vagy tíz évvel ezelőtt távozott szülővárosából. Azóta sok mindenféle hír keringett felőle. Azt híresztelték, hogy valami boldogtalan szerelem kergette őt a külföldre. S épp ennek a mendemondának tulajdonítandó, hogy valóságos forrongást okozott a városban a váratlan hír, különösen a szép asszonyok között, akik máris azon törték a fejüket, hogyan hódítsák el egymástól az érdekes fiatalembert. Szerették volna tudni, hogy melyik napon, melyik órában érkezik meg a gróf s ki-kí azon iparkodott, hogy elsőnek hívja meg őt ebédre. A féltékeny fiatalemberek reszkette gondoltak rá, az elegánsabbak pedig attól tartottak, hogy az új jövevény, könnyen megzavarhatja őket hódító törekvésükben.

Andrea Santasillia azonban még álmodni sem álmodta, hogy micsoda fölfordulásnak volt ő az okozója a veronai elegáns világban. Neki nyugalom kellett. Az a nyugalom, amit hiába keresett a messze országokban, hosszú utazásai közben. Azért sietett hát haza, gondolván, hogy otthon már rég elfelejtették s így bizonyosan nyugodtan, békében töltheti majd el életének hátralevő napjait, becsületes munkával, kedvelt könyvei között.

Komoly volt és az élet gyönyörei iránt szinte érzéktelen, de a szíve még mindig vérzett, az első és végzetlen fájdalom miatt, amely a húszéves fiatalember életét annyira elkésértette, szinte gyászba borította.

Gyermekekorában jutott árvaságra s a nevelését egy bibornok nagybátyjára bízták. A fiatal grófon azonban nem igen látszottak meg a papi nevelés nyomai. Az igaz, hogy gyakran eljárogatott templomba, de azért a szép asszonyokat is kedvelte s bár szenvedelmes és bátor sportember hírében állott, a nőkkel szemben félénknek és zavartnak mutatkozott. Ha valamelyik szép asszony olykor megszólította, rátűzte a szemét vagy kezét szorított vele, úgy elpirult, mint valami kis leány. Ha a barátai holmi sikamlós beszéddel álltak elő, rendesen bosszusan távozott tőlök. Nem azért, mintha Santasillia gyűlölettel lett volna a nők irányában, sőt szerette és mindenek fölött tisztelte őket. Tisztelte pedig bennök az anyát, szerette bennök a jövődöbeli hitvestársat.

A világ, amelyben élt s amely annyira elütött az ő lelki világától, unalmassá vált neki és szinte bosszantotta. Épp ezért lassankint kerülni kezdett mindenkit és egyszer csak azon vette magát észre, hogy valóságos remeteéletre adta magát. És ez az élet tetszett is neki, különösen amikor meggyőződött róla, hogy így könnyebben áldozhat új eszméinek, új terveinek.

De egy nap egyszer csak azon vette magát észre, hogy nem volt többé egyedül. Egy szöke női fejecske kukkant be a szíve ajtaján. Andrea Santasillia szerelmes lett. Mikor és hogyan esett meg a dolog? Igen egyszerű történet.

II.

Egy vasárnap a szent apostolok templomában, mise közben, Santasillia egy fiatal leánykát vett észre, amint mellette elment.

Szép szőke leány, fehér, kékvirágos ruhában, valami éltebb nő kíséretében, aki valamivel kevesebbnek látszott egy nevelőnőnél, de többnek a szobalánynál. A leányka elpirult, midőn azon vette magát észre, hogy az imádkozó hívők feléje fordították tekintetüket. Hamarjában helyet akart foglalni az egyik padban, de a padokat mind ellepte a közönség. A templomi szolgáló észrevette a leányt, intett az éltebb nőnek és kisvártatva két széssel jelent meg, majd pedig letette azokat az egyik oltár elé, épp oda, ahol Andrea komolyan, magába zárkózottan álldogált s a misét hallgatta. A leányka letérdelt az oltár elé és imádságos könyvébe temette az arcát. Az éltebb nő követte a leányt és szintén letérdelt.

Santasillia ekkor közelebből nézhette meg a leányt. Futó pillantást vetett reá, majd gyönyörködve bámulta karcsu, lenge szép alakját s ruhájának elegáns egyszerűségét. Santasillia úgy érezte abban a pillanatban, mintha valami illatos üde, tavaszi szellő lengedezne az ifjú leány körül. A leányka egyszer csak hevesen köhögni kezdett, mire hirtelen elővette zsebkendőjét és a szájához szorítva, azon iparkodott, hogy a köhögést visszafojtsa. Eközben vége lett a misének s ki-ki a templom ajtaja felé sietett, hogy minél gyorsabban távozzék onnan. Maga Santasillia is, anélkül, hogy észrevette volna, egyszer csak künn termett az utcán, szinte önkéntelenül követve messziről a kékvirágos, fehér ruhát.

A leányka egy ujdonatúj háznak zöldre festett kapuja előtt állapodott meg, a Santa Eufemia utcában, s a szőke fejecske, meg a kékvirágos fehér ruha egyszerre csak eltűntek. Santasillia úgy érezte abban a pillanatban, mintha valamit elraboltak volna tőle, maga az utca is úgy tűnt föl neki egyszerre, mint egy elhagyatott, kietlen pusztaság.

Attól a naptól fogva a leányka, meg a fiatal gróf csaknem minden ünnepnap találkoztak a templomban, és valahányszor észrevették egymást, szinte meglátszott rajtuk, hogy végzetlenül örülnek a viszontlátásnak. Mentől többször találkoztak, annál jobban érezték a szükségét annak, hogy minél hamarább viszontlássák egymást. Midőn a leány a templomba lépett, rögtön a fiatalembert kereste tekintetével. Bizonyos volt benne, hogy ott látja majd ismét, a szokott helyen. Vajjon tudta-e a leányka, hogy ki volt a fiatal ember? Talán nem. Andrea sem tudta a leányka nevét, de nem is törődött vele, hogy utána kérdezősködjék. Gondolta, hogy a név talán tönkre teszi a szép aranyos álmot, amelyben a lelke ringatozott, valahányszor megjelent előtte a leányka bájos alakja szelid, szép arcával, kék, ragyogó nagy szemével. Ő csak azt tudta, hogy amíg a lelke szent áhítattal az egek felé tört, addig a szíve forró hevülettel a leányka felé vonzotta. Szemük pillantásából meglátszott, hogy megértették egymást. A társadalmi formaszerűségeket, amelyek még, legalább látszólag, szétválasztották őket, csakhamar legyőzte a lelkük. Csupán csak a szemükkel beszéltek egymáshoz. De azért jobban megértették egymást, mintha az ajkuk szólalt volna meg. A szemükkel beszéltek, de azért mégis boldogok voltak, mert a beszédből mindketten megértették, hogy szeretik egymást.

Egy nap azonban a gróf, csupa véletlenségből, megtudta a leányka nevét s ekkor elhatározta, hogy megismerkedik vele és nyiltan megvallja neki szerelmét.

Ősz volt s a leányka nem viselt már kékvirágos fehér ruhát, hanem egy vasárnap reggel szürke posztóruhában jelent meg a templomban. A mise vége felé a szokottnál hevesebb köhögés fogta el a leánykát. Annyira erőt vett rajta a köhögés, hogy úgy tűnt föl, mintha meg se akart volna szünni.

- Szegény leány, - suttogta valami vén asszonyka, aki Andrea mellett térdepelt, - szegény leány, szinte megszakad az ember szíve, annyira kínozza a köhögés!

Andrea, aki a vénasszony szavaira hirtelen elsápadt, nem szólt semmit. De meg se moccant.

- Szegény édesanyja is szárazbetegségben halt meg, - folytatta aztán a vénasszony.

Andrea futó pillantást vetett az asszonyra s úgy nézett rá, mintha kérdezni akart volna valamit tőle.

- Édesanyja is szakasztott olyan szép volt! Mintha csak maga Adél kisasszony lett volna.

Andrea a név hallatára szinte összereszt.

- Korán halt el, mint minden jó ember. Jól ismertem a szegényt és sokszor eljártam a házához. Akkor még jó szemem volt s fehéreneműt varrogattam. Szegény asszony!... Egy vadászezredes özvegye volt. Soha olyan derék embert nem láttam. Akárcsak valami Herkules. De mit ért? Neki is meg kellett halnia, mint sok más derék embernek, a csatatéren, Viktor Emánuel alatt.

- És mi volt a neve? - kérdezte egyszer csak Andrea, kissé reszkető hangon.

- Parabiano ezredes! Azután meg, kedves gróf úr, - folytatta az öreg asszonyka, a ki most már benne volt a beszédben és szinte büszkélkedett, hogy egy arisztokratával állhatott szóba, - úgy bizony, el se hinné, hogy én a grófné öméltóságát is ismertem. Micsoda jó asszony! Meg aztán a gróf urat is az ölemben hordozgattam! Úgy emlékszem rá, mintha csak ma történt volna! De akkor jó szemem volt s fehéreneműt varrogattam...

Santasillia már jó ideje nem hallgatott a vénasszonyra. Folyton a leánykát nézte, aki most már sokkal kedvesebbnek tűnt föl neki, mint azelőtt. Hát ő is árva volt, a szegény! És hozzá még beteg!... És senki sem gondoskodik róla, hogy San Remóba, Bordigherába menjen... Ott, az olajfák, a narancsligetek illatos, langyos levegőjében bizonyosan meggyógyul, megerősödik... E gondolatra nekibátorodott és merően csüggesztette szemét a leányra, és közelebből kísérté őt, mikor a templomból távozva, lassan hazafelé ballagott.

Santasillia egész nap azt sem tudta, hogy hányadán van. Folyton azon töprengett, tervezgetett, vajjon hogyan s mi módon köthetne ismeretséget Adél kisasszonynyal. Kissé zavartnak érezte magát. Nem tudta, mitevő legyen. Kihez forduljon? A gyámjához? Bizonyosan. De ugyan ki lehetett a gyámja? Hogyan mutassa be magát neki?

Épp aznap ebédre volt meghíva Giustiniani grófnéhez. A grófné rokona volt. Igen tapasztalt, okos asszony hírében állott, aki mindenkit ismert, mindenkit látott Veronában. Andrea elhatározta, hogy tőle kér majd tanácsot.

- Ah, édes fiam! - felelte az öreg grófné, zsölyeszékében hátradőlve a kandalló mellett, miközben egy kis agárkutyának a fülét simogatta, amely szép csöndesen az ölében gunyasztott. - Ah, édes fiam! Szépség van elég, de... pénz igen kevés abban a házban!... Ami pedig a leányt illeti, nem szólhatok semmit, mert nem ismerem. Hanem a többi... mind bolond!... Az atya... hóbortos, örült: mindig forradalmár volt. Megszökött hazulról negyvennyolcban; el is zárták, de aztán megkegyelmeztek neki, azonban még akkor sem jött meg az esze, hanem elment előbb Londonba, aztán beállott katonának Piemontban és azt hiszem elesett San Martinónál. Az anyja jó családból származott, hanem igen romantikus hajlamu asszony volt. Erőnekerejével feleségül akart menni Parabianohoz és bejárta vele a világot. A fia meg, tudniillik a trónörökös...

- Hát fivére is van Parabiano kisasszonynak? - szakította félbe Andrea, szinte rekedt hangon. Nem fért a fejébe, hogyan beszélhetett olyan nyugodtan az öreg grófné.

- Bizonyosan! No de ő is egy húron pendül az apjával. Most, azt hiszem, hogy ott garázdálkodik Romagnaban, Garibaldival... az ostobák!

Azokon a napokon Menabrea tábornok elűzte volt Rattazzit és Garibaldi önkénteseivel szétverte a pápa hadseregét.

- Szóval - folytatta Giustiniani grófné nyugodtan, szinte érzéktelenül, - a fiú is elzúllott!... Csak minél távolabb, fiam, minél távolabb!

- Hát... ki a gyámja a leánynak?

- Bizony azt én nem igen tudnám megmondani, de azt hiszem, hogy nem lehet más, mint az a jómadár, a fivére!

Az öreg grófné szavai azonban nem igen hozták ki a sodrából Andreát. Bár az ő politikai eszméi egészen eltértek az ifju Parabiano eszméitől, azért nem vonta egy kalap alá, mint Giustiniani grófné, a liberálisokat a gazemberekkel. Adél meg korántsem lehetett ellensége a pápának. Hiszen mindig akkora áhítattal imádkozott a templomban, mint akárcsak a legvallásosabb kormánypárti. Andrea épp ennek köszönhette, hogy most már egészen más véleménye volt az öreg grófné felől és lassankint megritkította látogatásait. Hiszen már azelőtt sem igen volt nagy tisztelője. Már akkor tudta felőle, hogy igen unalmas volt és kedvét lelte benne, hogyha rosszat mondhatott embertársáról. Most már csakugyan nem tudta, hogy mi tevő legyen. A gyámja igazán a fivére volt, de véletlenül nem volt Veronában. Talán legjobb lesz, ha levelet ír neki? Más egyebet mit is tehetett volna. Hanem hát mit is írjon neki?... Hogyan viselkedjék irányában?... Hogyan juttassa hozzá a levelet?... De mit szól majd ő eminenciája, a biboros nagybátyja, ha megtudja, hogy egyházi átok alatt levő forradalmár családból való leánynyal akar megnősülni! Erre a gondolatra Andrea gúnyosan mosolygott. Hiszen Adél nem volt istentagadó, hanem a fivére, a garibaldista. Tehát rögtön határoznia kellett és mentől előbb megírni a levelet.

Meg is írta. A levél rövid volt, bár annyi idejébe került, mintha egykötetes munkát kellett volna megírnia.

El is küldötte, de rögtön megbánta tettét. Hátha rossz néven veszi tőle a leány? Mért nem fontolta meg jobban a dolgot? Micsoda örült tettet követett el? Bárcsak visszahozathatná a végzetes levelet. De mindhiába. Most már késő volt! Mért sietett annyira azzal a levéllel? Mért küldötte el épp aznap este? S valahányszor eltelt egy pillanat, egyre gyötrőbb, egyre nyughatatlanabb lett az állapota. - Ime - mondogatta magában - Péter most már bizonyosan a Santa Eufemia-utcában lesz. - Péter volt a neve a szolgának, akire Andrea a kényes komissiót bízta. - Bizonyosan most adta át neki a levelet... Jaj, mi lesz velem!... És Andrea elpirúlt, bár egymaga volt a szobájában. Szent Isten, ha Adél megsértődött volna. Sohasem néz rá többé, sohasem gyönyörködhetik szép, nagy, kék szemében.

Az órára nézett, azután nagyot rázott a csengetyűn, mire meghagyta inasának, hogy küldje be hozzá rögtön Pétert, mihelyest megérkezik.

De nem volt annyi türelme, hogy megvárja. Ismét csengetett. Elhozatta a kalapját, meg a felöltőjét és távozott. Lassan haladt lefelé a lépcsőkön, abban a hitben, hogy találkozik vele. Péter azonban nem igen mutatkozott. Santasillia még egy darabig várt a kapuban, majd szivarra gyújtott és folyton a Corso felé nézett. Végre észrevette messziről az öreg szolgát, aki lassan közeledett feléje, meg-megállva koronkint a kirakatok előtt.

- Vén számár! - suttogta Andrea. - Hát nem tud ez gyorsabban járni?

Az öreg, alig hogy észrevette a gazdáját, szörnyen megijedt és meggyorsította lépteit.

- Nos? - kérdezte Andrea, a mint izgatottan elébe sietett.

- Áadtam, méltóságos uram.
- Kinek?
- Egy asszonynak... egy öreg úrinőnek.
- És... választ... nem kaptál?
- Nem, méltóságos uram.
- Helyes...

Andrea végigment a Corsón és a Borsari kapuja felé tartott. Az öreg a fejére tette arany-zsinóros sapkáját és folytatta útját.

- Megtörtént s most már úgy sem lehet rajta segíteni! - suttogta ismét Santasillia. Ezzel biztatta magát. De azért szörnyen nyughatatlan volt. Szerette volna tudni Adél választát. Eközben teljesen besötétedett. Már nyolc óra felé járt az idő. Még egy álló óráig sétált föl és alá. Majd a Santa Eufemia-utca sarkáig ment. De nem volt annyi bátorsága, hogy tovább haladjon, csak messziről nézte a házat s csukott ablakait, ahol Adél bizonyosan az ő levelét olvassa. De hirtelen valami más gondolat cikkázott át agyán. Hátha Adél el sem olvasta levelét és rögtön visszaküldte neki?... Andrea ekkor úgy érezte, mintha láng csapott volna az arcába. Rögtön haza sietett. Reszketve ment el a kapus ablaka előtt. Attól tartott, hogy egyszerre csak kiotoppan az ajtón és átadja neki a levelet. A kapus azonban meg se moccant. Mire Andrea megkönnyebbülten lélekzett föl.

Minden este, kilenc óra tájt, valahányszor a Santa Eufemia-utcán végighaladt, azon vette magát észre, hogy az Adélék házának egyik ablakán néhány pillanatig gyertyavilágot látott, s egy jól ismert árnyék rajzolódott az üvegtáblákra... Hátha aznap este is megjelen a leány árnyéka? Andrea a szokott órában nekibátorodott. Azonban most ez egyszer kerülő utakon ment a Santa Eufemia-utkába. A feje szédült, a szíve hevesen dobogott, mikor a leány háza elé ért. Sokáig nézte az ablakot, de nagyon messze volt tőle s így nem látott semmit. Minden olyan sötétnek tűnt föl neki abban a pillanatban. Még néhány lépést tett előre... És ekkor úgy érezte, mintha a lába gyökeret vert volna a földbe... A várva-várt világosság egyszer csak megjelent! És rá nemsokára az imádott árnyékot is észrevette az ablak üvegtáblái mögött.

- Óh, Adél, Adél, Adél, mennyire szeretlek!... Mennyire imádlak!... - suttogta Andrea. Még egy darabig föl s alá járt, folyton az imádott leányra gondolva s áradozó szívvel szöve szép terveit, aranyos álmait. Jó sokáig járt-kelt céltalanul utcáról-utára, míg egyszer csak azon vette magát észre, hogy a Piazza dei Signori térre jutott. S mivelhogy fáradtnak érezte magát, úgy gondolta, hogy betér egy pillanatra a Dante-kávéházba. Egy csomó képes lapot rakott maga elé s hol az egyiket, hol a másikat lapozgatva, nyugodtan szürcsölgette teáját. Eleinte észre sem vette, hogy néhány fiatalember helyet foglalt a szomszéd asztalnál. Ketten vagy hárman lehettek s úgy tűnt föl neki, mintha gúnyos pillantásokat vetnének feléje s csúfot üznének belőle, hangosan kacagva egymás közt. Andrea azonban úgy tett, mintha észre sem vette volna őket és nyugodtan lapozgatta a keze ügyében levő képes ujságot.

A fiatalembereket bántotta Andrea nyugodt viselkedése, mire hangosabban kezdtek kacagni, sértő szavakkal illetve őt. Ekkor Andrea eltökélten, határozott hangon odaszólította a pincért. Fizetett, majd fölemelkedett, magára vette a felöltőjét, lassan begombolta, azután a keztyűjét kezdte fölhúzni, miközben néhány lépést tett előre, hogy távozzék a kávéházból.

- Hord el az irhát! - dörögte az egyik fiatalember, midőn Andrea épp azon volt, hogy kinyissa a kávéház ajtaját. - Hord el az irhát, te kutya!
- Mit akarnak velem az urak? - kérdezte szárazon Santasillia, rögtön visszatérve és határozott léptekkel közeledve az asztaluk felé.

- Azt, amit minden jezsuitával! - mondotta az egyik fiatalember, hirtelen felszökve a helyéről.

Andrea villámsebesen fölkapta a kezét, nyilván azért, hogy arculüsse a rakoncátlan fiatal-embert. De a társa hirtelen ott termett és karon ragadta. Ekkor mindannyian felszöktek a helyükről s a nagy zürzavar közepette hirtelen odafutottak a pincérek.

- Vegye úgy, mintha arcul ütöttem volna, gróf úr!

- Helyes. Hisz ezt akartam.

- Megálljatok! - kiáltotta a fiatalember a társaihoz, akik neki akartak esni a grófnak. - Most már mi ketten fogjuk elintézni az ügyet! - És csúfondáros mosolylyal intett Santasilliára.

- Rendelkezésre állok, habár nincs szerencsém önt ismerni.

A fiatalember elővette zsebéből a tárcáját s egy névjegyet nyújtott át a grófnak, aztán illedelmesen tette hozzá:

- Holnap reggel lesz szerencsém önhöz a segédeimet elküldeni.

- Biztos lehet benne, hogy otthon leszek! - felelte Andrea s illedelmesen meghajtva magát, átvette tőle a névjegyet. Azután, anélkül, hogy megnézte volna, a felöltője zsebébe tette.

- Legalább megtanítom emberségre a haszontalan fickót! - suttogta magában Andrea, amint künn termett az utcán.

Végigment a Rózsa-utcán, visszatért a Santa Eufemia-utcába és még egyszer elhaladt az Adél ablaka alatt.

A párbaj nem is jutott az eszébe. Csak akkor gondolt rá, mikor hazatért és egyedül találta magát a szobájában. Ekkor nagy gyorsan előszedte zsebéből a névjegyet.

Látni akarta, - vajjon kivel fog legközelebb megverekedni. A lámpáshoz közeledett a névjegygyel, s amint szemével végigfutott rajta, elsápadt, és szinte kővémeredt. Francesco Parabiano, Adél fivérének a neve állott rajta.

III.

Andrea Santasillia nem volt ám afféle ember, aki könnyen megijed és bár igen bántotta a dolog, csakhamar megnyugodott s meggyőződött róla, hogy a különös eset nem igen fogja megzavarni a szíve szándékait. A sértés bizony komoly volt, de hát Parabiano épp idején ragadta meg karját, eszerint nem is ütötte meg az arcát. A párbaj amúgy is tisztázza majd az eszméket és Santasillia édesörömet ment neki a halálnak Adél kedvéért.

Parabiano segédei másnap reggel csakugyan beállítottak hozzá, pontban tizenegy órakor. Két hadseregbeli tiszt volt és Andrea rögtön észrevette, hogy az ellenfele ezúttal gyöngédnek mutatkozott vele szemben, mivelhogy nem küldött hozzá senkit azok közül, akik az előtte való este a Dante-kávéházban szemtanui voltak a kellemetlen esetnek.

Andrea késznek nyilatkozott megadni a kívánt elégtételt és rögtön megnevezte segédeit. Levelet írt Renzanico grófnak és Castiglioni márkinak, akik pontban egy órakor a körben lesznek. A tisztek, anélkül, hogy valami megjegyzést tettek volna, elbúcsúztak Santasilliától, hideg udvariassággal meghajtván magukat, majd kezet szorítottak vele és távoztak. Santasillia az előszobáig kísérte őket.

Alig mult el egy óra és Renzanico és Castiglioni egyszerre csak betoppantak hozzá, hogy közöljék Andreával a párbaj föltételeit. Mindakettő komolynak és levertnek látszott. Fegyverül a kardot választották, de a föltételek igen súlyosak voltak, mert a sértés nyilvános helyen történt s a híre már az egész városban elterjedt, Parabiano pedig, úgy látszott, nem igen volt hajlandó megelégedni egyszerű karcolással.

- Helyes, - felelte Andrea szárazon.

- Most azonban, - tette hozzá Renzanico - valami különös üzenetet hoztunk az ellenfeledtől.

Andrea csodálkozva nézett segédeire.

- Valami szívességre kér téged, s midőn ezt teszi, a szívedre s az udvariasságodra hivatkozik.

- És mi volna az a szívesség? - kérdezte Andrea izgatottan.

- Hogy még a mai nap folyamán történjék meg a párbaj, szóval: azonnal. Azt hiszem, valami beteg nővére van neki (Andrea elpirult s mindjárt rá elhalaványodott), és ki akarná kerülni - folytatta Renzanico, - hogy a párbaj híre, meg az ennek következtében támadt mende-mondák a füléhez jussanak, még mielőtt az összeütközés megtörtént volna. Meg akarná kimélni a fájdalomtól, meg a nyughatatlanságtól, hogy fivérének párbajt kell vívnia... és igaza is van neki. Azután... persze, ha ugyanis a párbaj megtörtént, semmi közöd a dologhoz!

- Azonnal a rendelkezésére állok Parabiano úrnak, - felelt Santasillia élénken.

És csakugyan, már négy óra előtt a két ellenfél szemben állt egymással, a várostól nem messze, valami kis erdő tisztásán. Mindketten nyugodtak voltak s arcukról, viselkedésükről ítélve, úgy tüntek föl, mintha valami próbavívásra készültek volna.

- Rajta! - kiáltották egyszerre a segédek, akik feszült figyelemmel kísérték az ellenfelek minden mozdulatát. Az első összecsapás után az Andrea karját vér borította el. Az orvosok rögtön hozzá siettek, a sérülést megvizsgálták, de mindjárt kijelentették, hogy a párbajt tovább folytathatják.

Az ellenfelek újra elfoglalták helyüket, a jelet ismét megadták a támadásra s a két verekedő másodszor csapott össze. Santasillia hidegen, kimérten védte magát. Francesco Parabiano élénken, szinte tüzzel támadt ellenfelére. De azért meglátszott a két fiatalemberen, hogy nem

gyűlöltek egymást, bár ki-ki azon volt, hogy minél jobban kitüntesse magát. A harc már néhány percre folyt, anélkül, hogy az egyiknek vagy a másiknak baja történt volna. Parabiano, akit a folytonos támadás izgatottá tett, lassankint belemelegedett s végre élénkebben, gyorsabban, fenyegetőbben támadt ellenfelére, aki ezuttal sem hagyta magát kihozni a sodrából és folyton nyugodtan, szinte érzéketlenül védte magát, mintha azon iparkodott volna, hogy kifárasztja ellenfelét s így tegye őt képtelenné a harcra. Parabiano, úgy látszik, bosszantotta is a dolog s most már mindenáron végezni akart ellenfelével. Mélyen eléje hajolt és hatalmas csapásra emelte föl kardját, de a nyirkos talajon megcsúszott a lába, eltántorodott és teljes erővel nekiesett az Andrea kardjának. Nem Parabiano, hanem Santasillia sikoltott föl ekkor hirtelen, fájdalmasan, hogy a jelenvoltak szinte megijedtek. A segédek és az orvosok nagygyorsan odafutottak a sérülthöz, hogy fölemeljék. A vér teljesen elborította. Az arca halál-sápadttá lett, de azért mégis mosolygott s egy-egy tréfás megjegyzést is tett az orvosoknak, akik nagy komolyan láttak a seb bekötéséhez. Amikor már készen voltak, kezet akart szorítani ellenfelével, aki némán, sötéten, kétségbeesetten tűzte rá szemét.

- Mi a véleménye, doktor úr? - kérdezték szorongva a segédek az egyik orvostól, amint Parabiano fölsegítették a kocsira, hogy a városba szállítsák.

- Veszedelmes, sőt igen veszedelmes a dolog: a kard mélyen behatolt a hasába... Majd megválnak... - Az orvos ekkor a fejét rázogatta és aztán nem szólt semmit. Épp úgy, mint a többi, akik egész útközben egy kukkot sem szóltak egymáshoz.

Azonban másnap reggel valami gyászos hír futotta be a várost és befurakodott Verona valamennyi házába. A járókelők összeverődtek az üzletek előtt és szörnyűködve emlegették egymásnak a szomorú hírt és tudni akarták a legcsekélyebb részleteit is annak az összetűzésnek, amely az előtte való nap a Dante-kávéházban történt s okozója volt a nagy szerencsétlenségnek.

Francesco Parabiano még aznap éjjel kiszenvedett.

IV.

Andrea barátjai azon iparkodtak, hogy legalább néhány napig eltitkolják előtte a szomorú valót. De ő rögtön eltalálta, alighogy meglátta őket, amint bánatosan, leverten beállítottak hozzá és nagynehezen tudták elpalástolni a fájdalmas hírt. Ekkor a szegény fiatalember valószínűleg kétségbeesett és fájdalmában sehogysem bírt magán uralkodni. Sirva, zokogva panaszkodott, szidta a világot, átkozott mindent, amiben hasztalan bízott és aztán bizalmasan elmondta Renzanico és Castigliani barátainak a szíve titkos reményeit, amiket a kegyetlen halál, a büntény, a gyilkosság örökre tönkretettek. Vajjon van-e vigasztalás a földön az olyan végzetlen nagy fájdalomra nézve?... Nincs bizony. Csupán az idő hozhatta volna meg neki a várva-várt nyugodalmat. Azonban ez is kegyetlen volt irányában. Valami új fájdalmat készített a szíve részére, a legnagyobbat, a legkegyetlenebbet.

Barátai tanácsára, meg a biboros nagybátyja unszolására, Svájcba ment, hogy ott töltsen fájdalmának első napját, de aztán, amidőn megtudta, hogy Adél a nagybátyja valpantenai nyaralójában súlyosan megbetegedett, rögtön visszatért Olaszországba és sietett, hogy elérje őt túl a Grezzanán, valami parasztházban, hogy annál közelebb legyen az imádott leányhoz. Ekkor valami különös változás történt vele. Mindent elfelejtett, Parabiano halálát is, csakis azért, hogy csupán csak egy gondolatnak, egyetlenegy forró vágynak éljen: hogy Adélt újra egészségben láthassa. Megtörve a sok bánattól, szerencsétlenségtől, megbánta, hogy ráadta magát a párbajra s így maga ellen zúdította az Isten haragját. Azért veri most az Isten mindakét kezével! Ekkor ismét áhítattal fordult a hitéhez és egyebet sem tett, minthogy éjjel-nappal imádkozott, kérve az Istent, hogy adja vissza imádottjának az egészségét. De mindamellett nap-nap után egyre rosszabb híreket kapott a leány felől. Csaknem mindennap elsétált a leány házáig és kileste, hogy melyik volt az ő ablaka. Hiszen könnyen eltalálhatta, mert mindig, egész éjen át, gyertyavilág égett a szobájában. S ez a kivilágított ablak, amely a sötét messzeségben s a völgy homályos árnyékában úgy tűnt föl, mint a végzetlen égbolt valamelyik csillagja, úgy ragyogott feléje mindig, mint az ő éltető reménysugara. Mindig azt remélte, hogy valami szép verőfényes reggelen egyszer csak szétárul a nyaraló ablaka és szemébe ötlük az imádott leány szépséges alakja. A leányka azonban egyre később megjelenni. Az ablakot pedig folyton csukva találta.

De egy reggel azon vette magát észre, hogy az ismert ablak nyitva volt. Örömsugár világította meg arcát. Meggyorsította lépéseit és rohanva futott csaknem a leányka házáig. De ezután egyszer csak megállott és vele együtt, úgy rémlett neki, hogy a szíve dobogása is megszűnt... Hiszen már világos nappal volt... minek égett tehát a gyertyavilág a leányka szobájában?...

Valami földmives ember lépett ki épp akkor a ház kapuján. Andrea feléje közeledett. Könyezett.

Parabiano Adél kisasszony pitymallatkor halt meg, épp abban a pillanatban, amikor megcsendült a hajnali harangszó. Vézna kezében egy levelet szorongatott.

Andrea fájdalmasan fölkiáltott és eszeveszetten rohant be a nyaraló udvarára, nekirontva, majd hirtelen becsapva maga után a vasrácsos kaput. De amikor az ajtóhoz ért, amely a lépcsőházra nyílt, egy öreges ember hirtelen elébe állott, elzárta előtte az utat, majd pedig haragosan rárivalt:

- Mit akar ön ebben a házban? Nem elég bajt hozott a fejünkre; még egyebet is akar?
- Látni akarom őt! - felelte Andrea rekedt hangon.

- Nem engedem! - kiáltotta az öreg úr és feléje közeledett, hogy még jobban elzárja előtte az utat. - Ön az, aki megölte a szegény ártatlant!

Andrea fölkapta fejét és bambán nézett az idegenre. Azután arca hirtelen elváltozott, szörnyen eltorzult, majd megragadta az öreg úr karját, megrázta és a falhoz vágta, rekedt, elfojtott hangon dadogva: Be akarok menni!... Be akarok menni!... És bement.

V.

D'Arcole márkiné, Brocca di Broglio tábornokné és Kraupenné önagysága tűntek ki különösen ama húsz vagy harminc szép asszony között, akik a veronai elegáns világot alkották. Ők voltak a veronai Olympus legfőbb istenei. De parancsolni, csak egy parancsolt, imádni, csak egyet imádtak, aki pedig nem volt más, mint Eleonora di Castelguelfo grófné. Voltaképpen nem is nevezték grófnénak, hanem grófkisasszonynak, csöpp s mindenekfölött kedves alakjánál fogva, habár csaknem két éve volt már férjnél. Azok pedig, akik bizalmasabb viszonyban álltak vele, egyszerűen babának nevezték, mintha csak rajta száradt volna a gyermekkori elnevezés. Eleonora nagyon romantikus s különösen nagyon hosszú névnek tetszett neki. És Baba, aki mindig kedves és szeszélyes babácska volt, egyszer csak azon vette magát észre, hogy kedves és szeszélyes asszonyka lett belőle, de azért mégis megmaradt babának. Gyermekkora csupa boldogságban telt el, mert minden vágyát teljesítve látta. Születése napjától kezdve mindenki meghajolt előtte s úgy cselekedett, ahogy ő akarta. És a dolog annyira természetesnek tetszett, hogy senkisémm panaszkodott és Baba észre sem vette.

Mikor férjhezment, csak az anyja élt még, de kevéssel utóbb ez is meghalt. Akkor szinte divatossá lett Veronában, hogy az előkelőbb hölgyek szinte versengve iparkodtak tanácsot adni Eleonorának, őt a cselekedeteiben irányítani, vezetni és minden mozdulatát, minden lépését figyelemmel kíséreni, mintha csakugyan mindenkinek a babája lett volna. A fiatal asszonyka csak nevetett s hagyta, hogy beszéljenek s végre is ők voltak azok, akik követték, szeszélyeinek meghódoltak és vakon engedelmeskedtek neki.

Castelguelfoné házasságát igen gyorsan ütötték nyélbe. Az egyik unokafivéréhez adták feleségül, aki igen kevéssel volt idősebb nálánál. A házasságot a leány édesanyja siettetette annyira. Beteg asszony lévén, azt szerette volna, hogy megérje a lánya boldogságát, még mielőtt lehunyja a szemét. Baba azonban még kissé fiatal volt a házaseletre, és szintén kissé fiatal és tapasztalatlan maga a férj is. Az ifjú férj, akit elbájolt az ajándékba kapott új és kedves játékszer, nagyon mohón látott az élvezetéhez, ami Babát csakhamar bántani és bosszantani kezdte. Egyszer csak idegessé lett s a szegény férjnek bele kellett nyugodnia és el kellett mennie Bécsbe, bizonyos időre, attasénak az ottani követséghez. És miként azelőtt, az anyja halála után a hölgyek, úgy most, hogy a férje eltávozott, ifjú és vén udvarlók fogták körül Castelguelfonét és örködtek fölötte. És se nappala, se éjjele nem volt. Sohasem volt egyedül. A szalonja, a páholya, a nyaralója mindig tele volt néppel. Mindannyian hűséges udvarlói voltak neki, akik nagy zajjal zsongtak körülötte, mindannyian szerelmesek voltak beléje, mert ez divatos volt akkor a magasabb körökben s mert végre mindannyian úgy vélekedtek, hogy felebaráti kötelesség a nő háborgó idegeit lecsillapítani. És Baba az ifjúság e ragyogó fényében, akinél alig volt műveltebb, okosabb s ügyesebb nő az egész veronai társaságban, úgy bánt azzal a sok kinyalt, kikent-kifent, örökké mosolygó arcu, édes reményekben ringatódzó udvarlóval, mint akár csak a juhász a birkanyájjal. Valamennyien féltékenyek voltak egymásra, mert Baba pompásan tudott velük bánni. Hol az egyiket, hol pedig a másikat halmozta el a kegyeivel. De egyiktől sem kellett tartania. Udvarlói kölcsönösen kísérték figyelemmel egymást, kölcsönösen vigasztalták egymást. Együtt szerettek, együtt szenvedtek... és együtt is áltatták magukat hiu reményekkel.

D'Arcole márkiné, Kraupenné önagysága, meg Brocca di Broglio tábornokné a pártfogói voltak mindemez udvarlóknak és védőszárnyaik alá vették őket, hogyha a Baba bizzar, szeszélyes viselkedésével szembeszálltak.

- Milyen rútul bántál tegnap este azzal a szegény Tittával! - mondta neki egy nap a márkiné. - Annyira panaszkodott, hogy szinte megesett rajta a szívem!

- Bizonyosan nálad is köhögött? - kérdezte a kis grófné kacagva.

Titta Damonte valami szőke, beteges ember volt, aki azzal akarta meghódítani Babát, hogy szánalmat gerjesztett maga iránt a szívében. Szenvedéseit, féltékenykedéseit köhögve fejezte ki a fiatal asszonykának.

- És hogyan köhögött, a szegény! - folytatta a márkiné.

- Szó, ami szó, néha igazán úgy tetszett nekem, mintha csakugyan nem volna szíved!

- Szent Isten!... hisz mindig bosszant! Nagy művészettel adja a beteget - kiáltotta a grófné, mosolyával mérsékelve kemény szavait.

- Szörnyűség, édesem! - s a barátnő maga is nevetett. - Akkora tisztelettel, olyan nagy szeretettel viseltetik irányodban, hogy szinte csodálatos. Egyik azok közül a fiatal emberek közül, akiket szívesen túrnek maguk mellett a fiatal nők. Komoly, tisztességtudó és csöppet sem kompromittáló!

- Igazad van, édesem, de ha olyan unalmas a szegény! Folyton féltékenykedik. Tegnap este azért haragudott meg, mert Scipio Spinolát ebédre hívtam.

- És Tittát persze nem hívtad meg?

- Őt bizony nem. Valamennyit csak nem hívhatom meg ebédre. Szörnyen megkacagtatott, mikor összetűzött Scipio Spinolával. Ma reggel meg Kraupenné önagyságára haragudott. Azt mesélte, hogy az első férje a moszkvai hóhér volt!... Ugyebár furcsa ember?... A moszkvai hóhér!... Később pedig Andreat utánozta, amint a vadembereknek prédikál!

Santasillia gróf unokafivére volt a Casteltuelfoéknak, Baba azonban, aki még igen fiatal volt, mikor Andrea a külföldre utazott, alig emlékezett rá. És mikor visszatért, egyik élteesebb udvarlója adta meg neki a szükséges információkat. Ez is, tudniillik Marco Balbi, vezette el legelőször Santasilliát a Casteltuelfo grófné házába. És mivelhogy rokonok voltak, nem volt rá szükség, hogy kölcsönösen bemutatkozzanak. Santasillia azonban soká késett, amíg személyesen megismerkedett a kis grófnéval és csupán csak a véletlenségnek köszönhatték, hogy egymással találkoztak.

Andrea elzárkozottan, a világból elvonultan élt. Nem látogatott el senkihez és nem is fogadott senkit. A nap s az éjszaka javarészét a dolgozószobájában töltötte, kitartó szorgalommal, nagy lelkesedéssel dolgozva legújabb művén, amelyben a szenvedő emberiség érdekében iparkodott sikraszállni. Hosszú éveket töltött a közművelődés jótéteményeitől megfosztott vademberek között. Úgyiszlván együtt élt velük és megismerkedett e népek szenvedéseivel és nélkülözéseivel. Szinte határtalan volt benne e népek iránt érzett könyörületessége s e művével remélte elérni ama sikert, amit nem bírt volna elérni, hogyha az egész vagyonát is föláldozta volna a szent célra.

És épp mindezekért, de különösen az ő tragikus multja, úti kalandjai, fényes emberszeretete és elzárkozott élete miatt éber figyelemmel kísérte Santasilliát az egész veronai társaság. Minden léptét kilesték, továbbadták és tárgyalgatták. Mindenki tudta, hogy mikor távozik hazulról, mikor tért haza és meddig dolgozott a szobájában. Azt is kipuhatólták, hogy minden este kísétált a temetőbe, hogy hálószobájának az ablaka az Adigéra szolgált, s hogy fehérenmüjét Párisból hozatta. Sokan azt tartották felőle, hogy nagy ember, mert sokat utazott. Mások meg bolondnak híresztelték, mert könyvet írt. Többen pedig hülyének nyilvánították, mert templomba járt és bőjtölt. A nők azonban vonzalommal viseltettek emez elegáns, sápadtarcu és ragyogó, feketeszemű embergyűlölő iránt, akinek multja valóságos legendának, jelen élete pedig misztériumnak tetszett. Eleinte ők is észrevették rajta a hibát, hogy minden nap eljárógatott a szent apostolok templomába, mert a nő, akár ájtatos, akár bűnös, mindig gúnyosan

beszél a szenteskedő férfiről. De később, amikor megtudták, hogy Andrea épp a szent apostolok templomában találkozott legelőször Parabiano Adéllal, lassankint a mise is romantikusnak tűnt föl nekik.

Eközben Brocca di Broglio tábornokné, Krampenné s D'Arcole márkiné, bármennyire is iparkodtak, sem sikerült nekik hálójukba keríteni Santasillia grófot, annyira mentek, hogy szinte belebolondultak. Különösen azért tetszett nekik Andrea, mert nem járt el sehova sem! Hogy pedig a céljukat elérhessék, Castelguelfo grófnét akarták beugratni, aki utóvégre is rokona volt Andreának. A kis grófné azonban sehogysem volt hajlandó eleget tenni a három barátnő kívánságának. És midőn azon vette magát észre, hogy Andrea nemcsak a barátnőivel, hanem magával ő vele sem igen törődik, megvetőleg mosolygott, valahányszor a nevét emlegették előtte, és nem gondolt többé reá.

VI.

Alighogy visszatért Santasillia, néhány hétre rá, valami fényes jótékonycélu bazárt rendeztek Veronában. A rendezők persze a város előkelő hölgyei voltak. Andrea nagy értékű műtárgyakat küldött ajándékba a rendező bizottságnak. Azután alighogy megnyíltak a termek a közönség előtt, kapta magát, tele rakta zsebét pénzzel és rögtön elment a bazárba, anélkül, hogy tudta volna, miről is van ott szó, csupán csak arra gondolva, hogy végre alkalma nyílik majd megint jót cselekedni embertársaival. De amikor egyszer csak ott találta magát az ódon palota virággal, zászlókkal díszített lépcsőházában, rögtön azon vette magát észre, hogy csapdába került, akárcsak valami madár. Ekkor széjjelnézett s azon törte a fejét, hogyan szökhethék meg észrevétlenül onnan. De sajnos, akkor már késő volt. Egy fiatal leányka futott elébe s megkínálta rózsával, meg egy úriember, fekete szalonöltözetben, aki vagy egy tucat belépőjegyet vétetett meg vele s aztán a termekig kísérte.

Andrea azt sem tudta, hogy mitevő legyen. Nem adott semmit a rózsáért. Száz lirát fizetett a jegyekért és hálálkodva mosolygott. De magában boszankodott, hogy miért is támadt neki olyan szerencsétlen gondolata, amely rábirta, hogy a bazárba menjen. És alighogy betette a lábát az első terembe, szinte elszédült a nyüzsgő sokaság között, amely csevegve, zajongva, mosolyogva járt-kelt a fényesen kivilágított termekben de azért itt-amott szemmel kísérté őt, majd feléje integetve. Andrea, mintha cserben hagyta volna a bátorsága, nem mert továbbmenni. Szinte kábultan nézett maga körül a hullámozó emberáradatban. S még nagyobb zavarba esett, midőn a nagyterem körül fölállított csinos kis sátrakból elébe siettek a hölgyek, hajlongva, köszöntgetve, hogy kiki a maga asztalához csalogassa és ajánlgassa neki a holmiját. Ujjongva közeledtek feléje, mert sejtették, hogy jó üzletet csinálnak vele, meg azért is, hogy végre valahára hatalmukba ejthetik a titokzatos férfit. A hölgyeket követték a fiatal emberek. Ezek is nagy hűhóval kínálgatták Santasilliának árúikat, aki kalappal a kezében, egyebet sem tett, mint jobbra-balra köszöntgetett, hálálkodott s egyre zavartabbnak érezte magát.

Castelguelfo grófné egy kisebb mellékteremben volt és barátnőivel virágot árulgatott. De alighogy d'Arcole márkinétől megtudta, hogy unokafivére megjött, azonnal elébe sietett és bizalmas szívéllyességgel üdvözölte, mintha már régóta baráti viszonyban lettek volna. Azután följajánlotta magát, hogy elvezeti a sátrakhoz. Andrea nagy hálálkodva köszönte meg a szíves-ségét s abban a pillanatban úgy tűnt föl neki, mintha csak az isteni gondviselés küldötte volna hozzá a bájós unokanővért.

Baba mosolyogva nézett rá, belekapaszkodott a karjába és elvitte őt a sok kíváncsi embertől, akik egyre jobban csoportosultak körülötte. Végigvezette valamennyi termen, meg-megállva a sátrak előtt s egyet-mást vásárolva. Marco Balbi mindig a nyomukban volt s a vételárakat jegyezte valami könyvecskébe. A kis grófné igen szeretetreméltó volt Andrea irányában, ez meg viszont boldognak érezte magát a szép asszonyka közelében. A márkiné, a tábornokné, meg Kraupenné öngagsága folyton körülötte settenkedtek, meg-megszólították s lesték a kedvező pillanatot, hogy bemutassa nekik Santasilliát. A kis grófnő azonban sehogysem akarta megérteni, hogy mit akarnak tőle barátnői s közömbös feleletekkel, mosolyogva járt-kelt a termekben s néha úgy tett, mintha nem venné észre őket. És mikor ezek boszusan távoztak tőle, egy-egy pillantást vetett Marco Balbira, aki mindjárt tisztában volt vele, hogy mért ostromolja annyira a kis grófnőt a három barátnő.

- És most, kedves gróf úr, ismét elzárkózik a világ elől? Képzem, nem egyhamar fogjuk önt viszontlátni? - mondotta Castelguelfoné Santasilliának, amint ez távozófélben volt.

- Dehogy, kedves grófné. Sőt legközelebb meglátogatom, hogy megköszönjem...
- Nem felejtí el, hogy unokatestvérek vagyunk? - vágott közbe a kis grófnő.
- Azelőtt sem felejtettem el, grófnő.
- Lehet. Hanem azért eddig az ellenkezőjét tapasztaltam - tette hozzá mosolyogva Castelguelfoné.
- Grófnő... - és Andrea, mintha elvesztette volna a bátorságát, nem mert egyebet szólani.
- Hanem hát tudja, hogy mit csinálunk? - folytatta szeretetreméltóan a kis grófnő, - ha késik a látogatással, elküldöm önhöz Marco Balbit, hogy eszébe juttassa önnek az adott ígérteét.
- Nem igen lesz rá szükség... - mondotta Andrea, de amint künn találta magát az utcán, arról győződött meg, hogy szörnyen unatkozott, és megesküdött, hogy sohsem teszi be többé a lábát egy jótékonycélu bazárba.
- Micsoda szemtelen népség! - gondolta magában. - Szerencse, hogy a Castelguelfonéval találkoztam, máskülönben csakugyan nem tudtam volna, hogy mitevő legyek!...

Szinte jólesett neki, ha a kis grófnéra gondolt, s künn az utcán is úgy tünt föl neki, mintha még mindig érezné a kis unokatestvér hajának az illatát... - Micsoda illat, micsoda különös illat!... Úgy tünt föl neki Castelguelfoné abban a pillanatban, mint valami kis leány... - Úgy kacagott, úgy incselkedett, mint akárcsak egy kis leányka!... Az ő szeszélyes kis arca csupa naivság, csupa őszinteség, jóság!... Jó, a szó teljes értelmében jó lehet!... És szőke... szőke, akárcsak Adél... És, micsoda véletlenség, ő is fehér ruhát viselt, kék szalag volt a hajában!...

Végighaladt a Piazza Brán és meggyorsította lépéseit. Eszébe jutott neki Adél, máskor már a temetőben volt ilyenkor. - Most ez egyszer később megyek ebédelni, hiszen úgysem várakozik rám senki!

Áthaladt a hídon és az Adige partján tartott a temető felé. Milyen szépnek, milyen fenségesnek tünt föl neki a folyó!... És azelőtt egészen másnak tetszett! - Elhatározta, hogy mielőtt a temetőbe megy, elsétálgat egy darabig a folyó partján és észre sem vette, hogy egyszer csak a vasúti hídhöz jutott. Szép áprilisi alkonyat volt s épp akkor hanyatlott le a nap. A megáradt folyó zúgva futott el mellette. A partok halvány fényben égtek s a háttérben a zöld halmokon a San Pietro erősség piros körvonalai fantasztikusan váltak ki az ég zöldeskék boltozatából.

Andrea egy darabig mozdulatlanul állt a hídon. Azután lehorgasztott fejjel haladt lefelé. De miért nevezték el Babának? - gondolta. - Hiszen Eleonóra olyan szép név! - Midőn újra végigment a kis hídon, egy úri fogattal találkozott. Lassu lépésben haladt el mellette. Egy nő ült benne, meg két vagy három férfi. Virágot tartottak a kezükben. Bizonyosan a bazárból jöttek. A nő ráismert Santasilliára, feléje fordult és barátságosan köszöntötte. Csak akkor vette észre, hogy a nő Baba volt, a férfiak pedig Marco Balbi, Damonte és Scipio Spinola. Andrea, hirtelen meglepődve, szinte zavartan viszonzta a köszöntést. Azután elpirult s úgy érezte, mintha bosszúság fogta volna el. - Vajjon miért hagyja mindig egyedül a férje? - Milyen ostoba! - És bosszúsan rázogatta a fejét. No de én miattam ellehet... Ki tudja, mikor lát engem a házában!... Az a sok léhűtő mindig körülötte ólálkodik!... Engem ugyan várhat, akár itéletnapig!

VII.

Másnap reggel Andrea két névjegyet vett elő és Casteltuelfo grófnéhoz küldötte.

- Így legalább ezt is leráztam a nyakamról, - suttogta magában, - legalább nem bosszankodom többet!

És újra a régi életet folytatta. Tanult, írt és olvasgatott. Most azonban nagyobb szükségét érezte annak, hogy minél gyakrabban hosszú sétákat tegyen a szabadban. Ilyenkor mindig fáradtan, kimerülten tért haza. Unokanővérével nem törődött többet. De azért sokszor eszébe jutott neki, már csak azért is, hogy eltökélten ismételtesse magában, hogy sohasem fogja őt meglátogatni. Még csak az kellene, hiszen nem érdemes az időt rávesztegetni. Aztán meg nem is érnék rá!

De azért mégis, néhány nap múlva, csudálkozva vette észre, hogy Marco Balbi nem igen mutatja magát. És valahányszor elment a kapus szobája előtt, Andrea mindannyiszor futó pillantást vetett az asztalára, vajjon nem lát-e rajta valami névjegyet. Van is eszébe a kis bolondosnak!... Ki tudja, merre járnak a gondolatai!... Másrészt pedig, ha Balbi meglátogatna, módját ejteném, hogy ne fogadjam. Nem akarom, hogy megzavarják békés, nyugodt életemet. Ezentúl is az emlékeimnek, meg a munkámnak akarok élni... Azután, ha meggondolom, hogy hányan járnak el hozzá és valamennyi kiállhatatlan!

Marco Balbi azonban nem igen adott életjelt magáról és Santasillia nap-nap után jobban bosszankodott a könnyelmű asszonykára, aki egyebet sem tett, mint folyton csak kacagott és bolondozott. - Ha csakugyan komoly és okos asszony lenne, nem túrná maga körül azt a sok léhűtő, ostoba embert!

És Marco Balbi csak nem akart megjelenni. - Utóvégre is - végezte Andrea - nagy szivességet tesz nekem azzal, hogyha nem küldi hozzám azt a festett bajszu számárt. De azért, mondhatom, hogy nem valami nagy udvariasságot árul el azzal, hogy olyan gyorsan megfélekezett rólam. De hát szó, ami szó... nem valami sokat ér az olyan nő, aki folyton nevet! És ezek között a gondolatok között ismét elmúlt egy hét. De aztán egy szép napon, épp amint az íróasztalánál dolgozott, valami vendéget jelentett be neki az inasa. Marco Balbi volt!

Andrea félbeszakítva a munkáját, hirtelen fölszökött a helyéről és meghagyta inasának, hogy vezesse a kisterembe Balbit. Andrea nagyon szívélyesen fogadta a Casteltuelfoné megbízottját. Megmutatta neki az afrikai ritkaságok gyűjteményét, amit maga szedegetett össze utazásai alkalmával, s aztán együtt távoztak hazulról.

Santasillia most már egészen más véleménynyel volt a kis grófnő irányában. Most már belátta, hogy tévedett, midőn udvariatlansággal vádolta. Sőt, az igazat megvallva, nagy hibát követett el azzal, hogy nem látogatta meg Casteltuelfonét utolsó összejövedele óta! Jóvá kell tehát tennie a hibát s azon lennie, hogy minél előbb meglátogassa. Utóvégre is unokanővére volt neki. Mért ne lenne jóviszonyban a rokonaival! De Andrea most az egyszer is tévedett. Rosszul ítélte meg Casteltuelfonét. Ez eleinte nem is gondolt rá, hogy elküldje hozzá Marco Balbit. Megismerkedett Andreával a bazárban s ezért nem volt többé rá kíváncsi. A kis grófné mindjárt megértette, hogy Andrea előbb-utóbb úgyis beleszeret, mint a többi férfi. Ezzel csakhamar tisztában volt s így nem tartott semmitől, ami önérzetét bántaná. Másrészt meg d'Arcola márkiné, a tábornokné, meg Kraupenné önagysága folyton azzal ostromolták, hogy mért nem hívja meg hozzája Santasilliát. - Azért sem, - gondolta magában a kis grófné, - hadd bolonduljanak még jobban utána. Ezek azonban kifogtak rajta. Cselhez folyamodtak. Elkezdték ugyanis hírsztelni, hogy Santasillia sohasem felejtí el Adélt... Maga Casteltuelfoné

sem volt valami nagy hatással reá... Pedig azt hitte a szegény, hogy menten belebolondul!... Bizony a kis grófné ugyancsak fölsült! A kis grófnő azonban egy darabig nem igen törődött a sok rosszhiszemű mende-mondával, de aztán egyszer csak bosszantani kezdte a dolog. Hirtelen láng villant föl szemében, nyugodtan mosolygott és Marco Balbival üdvözetét küldötte Santasilliának.

VIII.

Andrea, aminthogy természetes is, nappal látogatott el először a kis grófnőhöz. De aznap este Damonte és Scipio Spinola, tüntetni akarván ez ellen, nem mutatkoztak Castelguelfoné házában. És elmentek Zanibon ügyvéd feleségéhez, hogy ott töltsék az estét, mert hát tudva-levő dolog volt, hogy a szép ügyvédné társaságában a legrosszabb hangulatban levő ember is csakhamar jókedvű lett. Erre pedig most ez egyszer nagy szüksége volt mindakettőnek. Aznap este a két jó barát még a körbe sem ment el. Attól tartottak, hogy ott is akad majd valaki, aki bosszantani fogja őket Santasilliával. Sokáig ögyelegtek céltalanul a városban, azután betértek a Dante-kávéházba.

Babának azonban pompásan telt el az este. Sokat nevetett Balbival a két féltékeny szerelmesen. Balbi elmesélte neki, hogy micsoda savanyu arcokat vágtak Titta Damonte meg Scipio Spinola, amikor a Santasillia látogatásáról értesültek tőle, s hogy aztán csupa bosszúból elmentek Zanibon ügyvéd nejéhez.

Baba másnap sem hallott egyebet, mint Santasilliának nála tett látogatásáról. A tábornokné, a márkiné, meg Kraupenné önagysága egymásután beállítottak hozzá, bosszusan, földúlt arccal, hogy megtudják, vajjon mért volt nála Santasillia? Mit mondott? Megigérte-e hogy ismét eljön hozzá?

- Bizonyosan! - mondotta szinte csufondárosan a kis grófné. És ekkor mind a három arra kérte őt, hogyha legközelebb ismét eljön hozzá Andrea, tudassa velük rögtön. De nehogy észrevegye! Baba meg is ígérte nekik, mosolyogva nyugtatta meg őket.

Santasillia azonban nem mutatkozott többé nála. Mire Damonte és Scipio Spinoba megkönnyebbülten föllélekzettek. A kis grófné barátnői pedig égre-földre esküdöztek, hogy Santasilliának ez volt az első és az utolsó látogatása Castelguelfonénál. Ez pedig hagyta, hogy esküdözzenek, mert az ellenkezőről volt meggyőződve. De mikor azon vette magát észre, hogy Andrea csakugyan késett a látogatásával, elhatározta, hogy maga megy hozzá Marco Balbival, hogy megnézzze az afrikai múzeumát. És el is ment, anélkül, hogy bejelentette volna előbb Santasilliának a látogatását.

Andreát eleinte zavarba ejtette a kis grófné váratlan megjelenése, de aztán nagyon megörült neki, különösen, amikor látta, hogy mekkora érdeklődéssel volt az ő gyűjteménye iránt. Mint valami gyermek járta körül a szekrényeket és naiv kérdéseivel szinte elbájolta. Andreának úgy tűnt föl, mintha a szép asszonyka elegáns alakja, csengő hangja, jóságos, üde mosolya, ragyogó színekkel árasztotta volna el a komor és sötét teremnek minden zugát.

Baba azonban rögtön elkomolyodott, amint Andrea megmutatta neki a múzeumát. Ekkor bűvös-bájos arca egyszeriben csupa figyelem lett. Santasillia minden tárgynak elmondta a történetét és Baba gondolatokba mélyedve, nagy okos szemét rácsüggesztve, hallgatta a férfit, aki midőn látta, hogy a szép asszony oly nagy érdeklődéssel volt a gyűjteménye iránt, egyre jobban belemelegedett és boldognak érezte magát, hogy végre mégis akad valaki ebben a romlott világban, aki őt megértette. És volt egy pillanatja, amikor Castelguelfoné elhalványodott és köny toluult a szemébe. Andrea egy lándzsát mutatott neki és elmondotta, hogy micsoda veszedelemben forgott egyszer, amint a vademberek egyik utazása alkalmával megtámadták. Csak a véletlenségnek köszönheti, hogy megmentette az életét.

Andreának úgy tűnt föl, hogy a bájos asszonyka az ő megjelenésével megvilágította sötét és kietlen otthonát és telehintette azt édes emlékekkel, mosolygó képekkel. Szavával, mosolyával, mozdulatával mindenütt otthagytta az ő nyomát, amit semmiféle hatalom sem képes majd

onnan eltávolítani. Minden kedvesebbnek tűnt föl neki a házában. Andrea azonban nem vette észre a varázst, amely lassankint erőt vett rajta. Olyan volt ez, mint egynémely virágnak az illata, amely észrevétlenül, lassan hatol az ember agyába és elaltatja, mielőtt megölné.

IX.

Andrea az unokatestvére látogatása után nem igen hagyta, hogy az sokat várjon rája. De a márkinét, a tábornoknét, meg Kraupenné önagyságát Casteltuelfoné nem értesítette róla. S amidőn megtudták, pedig gyorsan tudták meg, nagyon megneheztek Babára. Azt vetették a szemére, hogy titkolózik s féltékeny az ő hódításaira. Baba egykedvűen hallgatta a szemrehányásokat, de ahelyett, hogy jóvátette volna a hibáját, rosszabbul cselekedett. Meghívta ebédre Santasilliát és Marco Balbit, de kívülök senki mást.

A kis grófné eme cselekedete még inkább elkésérítette a barátnőit. Valóságos forradalmat keltett ezzel az ismerősei között. Casteltuelfoné azonban kereken kijelentette, hogy azért nem hívott meg senkit, mert Santasillia nem akart újabb ismeretségeket kötni. Mitevők legyenek hát?... Baba tisztán beszélt, tehát meg kellett nyugodniok s lassankint meggyőződnie a látogatások ártatlanságáról.

Andrea most már szorgalmasan eljárógatott unokatestvérehez, mert úgy találta, hogy benne jó és okos barátnőre akadt, aki szívesen hallgatta, mikor az utazásairól, a munkáiról, terveiről beszélt neki. Azonban mindig csak nappal járógatott el hozzá, amikor tudta, hogy egyedül találja otthon. Egy nap elmondotta neki szerelmét. Hosszasan beszélt az ő szenvedéseiről, hiú reményeiről, a kegyetlen halálról, amely elrabolta tőle az ő legdrágább kincsét.

Baba némán, meghatottan hallgatta Santasillia beszédét és többször megesett, hogy egy-egy könnycsepp jelent meg szempilláin. Csak egyszer szakította őt félbe, midőn azt mondotta neki, hogy Adél szőke volt.

- Szőke?... Olyan mint én?! - kérdezte mindjárt a kis grófné.

- Az... csakugyan olyan mint ön! - felelte Santasillia és soká nézte a nőt szótlánul.

És a jóbarátnő, a gyakori látogatások, meg a bizalmas együttlétek lassankint eloszlatták az élete egyhangúságát. Most már nem érezte magát egyedül, még akkor sem, amikor Adélra gondolt... Az unokatestvére is azt mondotta neki, hogy szereti Adélt, hisz benne, mint valami szentben. És boldognak érezte magát, hogy legalább egy csöppet hasonlít reá... A haja, a szeme, olyan mint az övé!...

- Csakugyan, a szeme is olyan volt, mint az övé! - gondolta Andrea, mikor Baba némán, szinte meghatottan hallgatta beszédét.

És mért ne szeretné őt? Hiszen olyan fiatal, és elhagyatott a szegény! Azután meg rokona is. Az igaz, hogy volt még egy rokona, a Giustinianiné, de azt nem szenvedhette. Ha ellátogat az unokatestvérehez, illő dolog, hogy egyszer Giustinianinéhoz is elmenjen. Már rég nem volt nála. S ezek között a gondolatok között elhatározta, hogy mégis meglátogatja.

- No édes fiam, - mondotta neki Giustinianiné, amint egy vasárnap beállított hozzá, - azt mondják, hogy féltékenykedünk a Casteltuelfoék házában.

Andrea e szavakra komoly arcot vágott és egy kukkot sem szólt.

- Igen, igen... azt mondják, hogy az a szegény Damonte egészen odavan!... De hát nem kell tőle rossz néven venni a dolgot... Pedig úgy tűnt föl, mintha nagyon is megnyerte volna a Baba kegyeit!

Mikor Andrea távozott Giustinianinétől, sápadt volt és nyughatatlan. A vén asszony szavai egészen földúlták kedélyét.

- Damonte? - ismételte magában, amint hazafelé ballagott. - Damonte tehát megnyerte volna a kegyeit?!... Vén boszorkány! De úgy érezte, hogy nemcsak Giustiniáninét, hanem Damontét is gyűlölte. És ez a gyűlölet, ez a harag, úgy tűnt föl neki, mintha Babát is érintette volna.

- De utóvégre, mit is törődöm vele?... Semmi közöm hozzá. Nem megyek többé Castelfofoékhoz s vége mindennek. Nem akarok senkinek sem a terhére lenni... Hadd legyen az az ostoba az ő kegyeiben háborítatlanul.

Andrea azonban nagyon is becsületes és őszinte volt s önmagát sem tudta meghazudtolni. Megkérdezte a szívét s a szíve azt felelte neki, hogy kétségbeesetten féltékeny volt és szenvedett.

Féltékeny!... Tehát... Tehát szerelmes volt?!

És csakugyan szerelmes volt. Épp ezért elhatározta, hogy megszökik, elrejtőzik, hogy ne lássa többé Babát!...

X.

Andrea Santasillia azonban szokás szerint nem szökött meg, hanem Veronában maradt és eljárógatott ezután is a kis grófnéhoz. Utóvégre is, gondolta, történjék bármi is, azért Adél mégis az ő egyetlen, szent ideálja lesz mindig. Andrea csaknem mindennap ellátogatott unokatestvéréhez s gyakran órákhosszat is ott maradt nála. És mivelhogy Baba nem igen akart lemondani szokásairól, Andrea is kénytelen volt többedmagával nála tölteni az estéket. Ő azonban nem igen tudta elpalástolni rossz kedvét. Alig váltott egy-egy szót valakivel. Haragos arcot vágott és bosszúsna mutatkozott, olyannyira, hogy magát a kis grófnét is bántani kezdte a dolog. Santasillia pedig, most, hogy már mindenki ismerte, nem tűnt föl többé olyan érdekes embernek, mint azelőtt. Sőt ellenkezőleg, igen unalmas, követelő vendég lett belőle, aki a maga módja szerint lett szerelmes Babába!... A kis grófné is unni kezdte a dolgot, különösen pedig mikor azon vette magát észre, hogy ismerősei, barátnői valósággal hadat üzentek Andreának s azon iparkodtak, hogy lehetetlenné tegyék előtte unokafivérét. Legkivált a tábornokné, D'Arcole márkiné, meg Kraupenné önagysága keltek ki nyíltan a gróf viselkedése ellen. Ami egyébiránt könnyen érthető. Hiszen Andrea sohasem törődött velök, nem látogatta meg őket és nem is mutatta meg nekik a múzeumát.

- Vigyázz Baba, s gondold meg jól, hogy mit csinálsz! - mondogatták neki a barátnői. - Fogadd el tanácsunkat. A javadat akarjuk. Az a bolond ember nagyon kompromittál téged. A szenteskedő először is téged boszant, aztán haragítja barátaidat és mindenkit elriaszt a házadtól. Titta nem is jár el többé hozzád; Scipio sem s a többi sem mutatja magát. Marco Balbi az egyetlen, aki még nem pártolt el tőled, azonban ő is azt mondja, hogy nagyon unatkozik nálad. Tedd ki a szűrét annak a kevély, önhitt embernek, mert ha nem, meglásd, nevetségessé teszed magad és mindenki hátat fordít majd neked!

Baba e szavakra, amelyek a tapasztaltak után igazaknak tündek föl neki, nagyon boszankodott, nyugtalaná lett s azon törte a fejét, hogyan szabadulhatna meg az unalmas embertől. A dolog nagyon nehéznek mutatkozott. Hiszen ő bolondította el, ő csábította a házához, most meg hogy adjon túl rajta ok nélkül. Azután meg kicsit tartott is tőle, meg az igazat megvallva, sajnálta is, hiszen a szegény annyira szerelmes volt belé. Ekkor, jól meggondolva a dolgot, ismét nyájasnak mutatta magát az unokafivére előtt, nem törődött az ismerősök áskálódásaival, újra ebédeket, multságokat rendezett a házában, s lassankint magához édesgette az eltévedt báránkákat.

Andrea Santasillia szörnyű kínokat állt ki, de nem volt annyi bátorsága, hogy végképpen lemondjon a kis grófnéről. Sőt most már, a féltékenységtől ösztökélve, szorgalmasabban járt el Casteltuelfonéhoz. Egész nap ott lebzelt nála, némán haragosan, bosszús pillantásokat vetve mindenkire, különösen pedig azokra, akik udvarolni mertek unokanővérenek. Sápadt arca föltünően megsoványodott, láz gyötörte az egész valóját, nyomorultnak, szerencsétlennek érezte magát.

- De miért él elváltan a férjétől annyi ideig? - kérdezte egyszer Balbitól.

- A természetük összeférhetlensége miatt. Hiszen még gyerekek voltak, amikor egybekeltek.

- Tehát a férje nem szerette?

- Sőt! Nagyon is szerette! - felelte csúfondáros mosolylyal Marco Balbi, azután körülményesen elmondott neki mindent, ami a fiatal házások elválását megelőzte.

Andrea ettől a naptól fogva valóságos pokoli kínokat szenvedett. Azt hitte, hogy Casteltuelfo egészen más ember. Olyannak képzelte, mint aki vele együtt rendes életre szoktatja majd a

rakoncátlankodó Babát és kiteszi a szürét a sok szemtelen udvarlónak. Balbi szavai azonban csakhamar föltárták előtte a keserű valót és most már a kis grófné, többi udvarlójával együtt, a férjét is gyűlölni kezdte. Baba észrevette a dolgot és nagyot nevetett rajta. Giuliano, a férje, legalább mindig jókedvű volt és sohasem bosszantotta. Helyénvaló tehát, hogy Andrea békét hagyjon neki.

Castelguelfoné, mint minden esztendőben, azon az őszön is elhagyta Veronát és Castelguelfoba ment, egy régi várkastélyba, amely a Garda-tó partján, meredek sziklahegyen épült. A kis grófné a szelid szeptemberi napokon kísért a tó partjára, hol pedig a várkastély parkjában, valami százados fa árnyékában üldögélve olvasgatott. A magányos, elzárkózott élet azonban nem igen tetszett neki és lassankint azon vette magát észre, hogy szörnyen unatkozik. Ekkor többször eszébe jutott neki a férje, és Baba, aki azelőtt kéthetenként egyszer írt férjének, a castelguelfoi tartózkodás első hetében három levelet írt neki. Az utolsó levelet szokatlan hosszúra nyújtotta. A levelében megírta neki, hogyan telnek el napjai, leírta a sétáit, megnevezte a vendégeket, akik nagyritkán eljártak hozzá és szörnyen panaszkodott, hogy barátnői a nagy távolság miatt nem akarják meglátogatni.

»...A tölgyfa-szikláról írom ezt a levelet... emlékszel-e rá?... Nagyon tetszik nekem ez a szikla! Micsoda tündéri innen a kilátás! A tölgyfa alatt töltöm a nap javarészét, egy rögtönzött sátorban, amely megvéd a nap heve és az alkonyati nedves szellő ellen s ezt azért teszem, mert nagyon könnyen megárt minden, meg aztán, gyöngé, vézna vagyok. Nem dicsekedhetem a német hölgyek viruló egészségével, akik, őszintén megvallva, nem igen tetszenek nekem... Az egész nap egyebet sem teszek, mint olvasok, írogatok és várok... várom azt, aki sehogysem akar megjönni... De azért el ne bizakodjál, mert nem téged várlak... Esténként elszívok egy-egy szivarkát és elbeszélgetek Marco Balbival. Persze mindig velünk van az a szenteskedő, unalmas, Santasillia is. De meg se kukkan... Az eget bámulja és nagyokat sóhajtozik. Nézi a feleségedet (aki egyébiránt én vagyok!) és nagyot nyög. Néha pedig a szikla széléhez közeledik és lenéz a mélységbe, mintha le akarná magát vetni a tóba... Szegény Andrea!... Tegnap este nagyon megharagítottam! Figyelmeztettem, hogy igen mély a tó vize a szikla alatt és bele ne ugorjék, ha nem nagy mester az úszásban. Lehet, hogy szívtelen voltam irányában, de ha mindig boszant, örökké boszant! Képzeld, most meg Orianoban levő nyaralóját restauráltatja, hogy mindennap itt lehessen Castelguelfoban. Eszerint néhány lépésnyire van tőlem és folyton szemmel kísér... Valóban kedves!... Scipio Spinola azt fogta rá, hogy fölcsapott Castelguelfoné gyámjának!...«

XI.

Andrea sokkal nyugodtabb volt most, hogy a kis grófné Castelguelfoban lakott. Vendégek sem igen jártak hozzá, csupán csak Damonte és Scipio Spinola. Ezek is csak vasárnaponként jöttek el ebédre, este aztán távoztak. Andrea édes-örömmel eltűrte a kis grófné szeszélyeit, már csak azért is, mert egyedül volt vele az egész kastélyban. Ez a tudat szinte vigasztalólag hatott rá. Mindennap eljárt hozzá és csupán csak neki élt. Ha együtt voltak, Andrea órákhosszat le sem vette róla a tekintetét, sóvár szemmel kísérte minden mozdulatát, dobogó szívvel hallgatta minden szavát. Esténként el-elsétáltak a »tölgyfa-sziklához« és együtt gyönyörködtek a tündéri vidék nézésében. Előttük a tó csillogó, síma tükre, mögöttük az ódon kastély égbenyúló karcsu tornyai. Minden este, tíz óra tájt, úgy tűnt föl, mintha az egyik elsőemeleti szobában az ablakokat kivilágították volna.

- Nini, most gyújtotta meg az éjjeli lámpást a szobaleány! - kiáltotta egy este Marco Balbi. - Ah, grófné, ha a férje volnék, rég búcsut mondtam volna a diplomáciának!

- Jele annak, hogy itt az alvás ideje... lefekszem s álmodni fogok! - suttogta Castelguelfoné s futó pillantást vetett Andreára.

Andrea a kivilágított ablakok felé nézett, de nem szólt semmit.

- Mért nézi oly állhatatosan a szobámat? - kérdezte tőle Castelguelfoné, néhány pillanatnyi csönd után. - Talán eszébe jutott a valpantenai mécses, az Adél ablakában?

Andrea e szavakra boszusan szökött föl helyéről. Sértve érezte magát. Haragos pillantást vetett a kis grófnéra és azonnal távozott Castelguelfóból. S amint hidegen búcsút vett unokatestvérétől, megfogadta, hogy sohasem látogatja meg többé. Elhatározta, hogy másnap visszatér Veronába és teljesen visszavonul a világtól s csupán csak munkájának és emlékeinek él. Másnap reggel azonban megfontolta a dolgot és belátta, hogy úgy hirtelenében, szó nélkül, lehetetlen volt Orianóból távoznia. Az építkezési munkákat be nem szüntethette! A munkásokat el nem bocsáthatta! Nevetségesnek tűnt volna föl s Castelguelfoné bizonyosan gúnyt üzött volna belőle!... Nem utazott el, de azért néhány napig egy tapodtat sem távozott Orianóból. Azt remélte, hogy unokatestvére elküldi majd hozzá Balbit, hogy tudakozódjék felőle. Ha nem néz el Castelguelfoba, bizonyosan azt hiszik majd, hogy betegen fekszik! De hasztalan remélt, nem érkezett senki Castelguelfóból. Most látta csak, hogy milyen szívtelen az ő unokatestvére. Igaza volt, amikor úgy határozott, hogy nem látogatja meg többé. Azonban a következő vasárnap abban a hiszemben, hogy nála lesznek Damonte és Scipio Spinola, erőt vett rajta a féltékenység. Nem bírt ellentállni a kísértésnek és Castelguelfóba hajtatott.

Amint a kastély kapuja elé ért, pillanatig megállapodott és hallgatózott. Baba a földszinti teremben a zongoránál énekelt. Közbe-közbe a Damonte és Scipio Spinola hangja is lehallatszott. Mikor Andrea a terembe lépett, a kis grófné mosolyogva intett feléje és tovább énekelt. Damonte mellette állt és a kótakönyvet lapozgatta. Midőn észrevette Andreát, nem szólt semmit, csak a fejével intett. Úgy tett Scipio Spinola is. Azonban Balbi, aki a dívánon ült és olvasott, hirtelen felszökött, lábujjhegyen közeledett feléje és kezét szorította vele.

Castelguelfoné ezalatt szinte lelkesülten, szenvedelmes hangon énekelt. Azután kigyulladt arccal, pihegő kebelrel, hirtelen elhallgatott és Andrea felé fordult.

- Eszerint a mi kedves unokafivérünk nem bírt ellentállni a kísértésnek és amint látom, nem haragszik többé! - kiáltotta nevetve. - Jól tette, hogy eljött. Mert csupán csak néhány napig maradok itt, ebben az elátkozott várkastélyban!... Pancrazio nagybátyám súlyosan megbetegedett és ha beáll a katasztrófa, igen valószínű, hogy Navaledoba megyek. Szegény Santasillia, -

folytatta aztán kissé csúfondáros hangon, - itt marad egyedül Orianóban!... Azonban nehogy unatkozzék, bérbeadom Castelguelfot Kraupenné önnagyságának, aki épp valami nyaralót keres ezen a vidéken!

Andrea ügyet sem vetett a tréfára, bár a többiek nagyot nevettek rajta, hanem hirtelen Castelguelfoné felé közeledett és reszkető hangon kérdezte tőle:

- Csakugyan?... Tehát csakugyan, grófné?... Nem marad többé Castelguelfóban?

- Nem igen!... Azonban minden Pancrazio bátyám egészségétől függ!

Andreát a váratlan hír, hogy nemsokára meg kell válnia Babától, szinte kétségbeejtette. Ha Baba csakugyan elutazik, mitevő lesz ő Orinóban? Hová menjen? Mi lesz vele? Baba nélkül az egész világ egyszerre csak üresnek, siralmasnak tűnt föl előtte.

Néhány nappal utóbb, midőn Andrea ismét visszatért Castelguelfoba, arról értesült, hogy a grófné kissé meghűlt s ágyban fekvő beteg. Már azon volt, hogy visszahajtasson Orianóba, mikor a grófné szobalánya utána futott azzal a hírrel, hogy úrnője jobban érzi magát és bátran bemehet hozzá.

Andrea egy kukkot sem szólt és a szobalányt követte. A szokottnál sápadtabbnak tűnt föl, keze annyira reszketett, hogy nem tudta begombolni a keztyűjét és zavarában belebotlott a lépcső szőnyegébe. Ama gondolatra, hogy nemsokára a Baba szobájába lép, szinte félelem szállta meg s különös nyugtalanság vett rajta erőt, mintha valami nagy, ismeretlen út állana előtte, tele veszedelmekkel.

- Lehet, hogy rosszul értettem, - gondolta. - Bizonyosan fölkelt! - És szinte ezt kívánta.

Másodszor lépett egy nő szobájába. Azonban ama csöpp, szerény kis szoba, ahol az egyszerű vaságyon holtan feküdt az ő Adélja, nem jutott eszébe abban a pillanatban: nagyon zavart volt és izgatott.

A szobalány kinyitotta az ajtót és fölemelte a függönyt; Andrea azonban hirtelen megállt a küszöbön, mintha a lába gyökeret vert volna a földbe. Nem mert tovább hatolni a titokzatos homályba, a zsibbasztó, langyos levegőbe, a melyben kábítóbbnak érezte a különös illatot, amit a Baba ruhája, haja, mindene árasztott.

- Tessék, Santasillia, csak bátran!... Az ember azt hinné, hogy fél!

Andrea néhány lépéssel közelebb ment hozzá. Szeme lassankint hozzászokott a félhomályhoz és szinte elpirult, amikor egyszer csak szemébe ötlött neki a nagy aranyozott ágy. Néhány szaggatott szót ejtett ki, de nem tudta, hogy hova helyezkedjék: Baba csakugyan az ágyban feküdt!

- Tolja idebb azt a karosszéket s jöjjön ide, mellém!

Ekkor odanézett, ahova Baba intett és a félhomályban valami fényes dolgot látott mozogni s aztán eltűnni. Marco Balbi kopasz feje volt, aki épp akkor kelt föl, hogy átadja neki a helyét.

Andrea úgy érezte abban a pillanatban, hogy láng csapott az arcába, nem a féltékenység kergette a vért a fejébe, hanem a boszuság és az utálat, amint ott látta a vén gavallér vörös, kigyludt arcát az ágy mellett, Baba közelében, aki még sohasem tűnt föl neki olyan szépnek. Szinte elkábult, midőn szemébe ötlött szép szőke haja, amint félig elfödte a párnát és rózsaszín selyem hálógégre hullott.

Andrea nem nézett rá, de azért szinte érezte szép, karcsu alakját, amint lelkébe, vérébe hatolt. Sehogysem tudott szóhoz jutni s ha olykor kénytelen volt a fiatal asszony kérdésére felelni, szaggatott, érthetetlen szavakat ejtett ki. Úgy érezte, mintha fojtogatták volna, s új, ismeretlen

érzelmei borultak a lelkére. Mereven ült, meg se moccant, szemét folyton Balbira csüggesztve, de aközben mindent látott. észrevett, megjegyzett maga körül.

Az ágy mellett levő asztalkán Giuliano arcképe állt. Amikor észrevette, egész valója megrendült, épp úgy, mint amikor Babát nézte, ahogy ágyában meg-megmozdult, a haját igazígtatta vagy pedig a cukorkadobozt keresgélte. Izgatottságát növelte még Marco Balbi ostoba beszéde, aki sikamlós megjegyzésekkel mulattatta a grófnét, Baba koronkint elnevette magát, de azért beismerte, hogy igazságtalanul bánt Giulianoval.

- Hiszen gyerek voltam még, amikor férjhez adtak! Akkor csakugyan nem tudtam, hogy mi a szerelem!... Szegény Giuliano!... - és akkor a kis grófné ragyogó szeme megtelt könnyekkel.

- De ha igazságosak akarunk lenni, - jegyezte meg Balbi gunyoros mosollyal, - nincs mit szánakozni azon a kópén. Sőt, ha csakugyan igaz, amit Pancrazio gróf a végrendeletében kikötött, inkább irigyelni kellene őt...

- Ne beszéljen így, Balbi! Szinte érthetetlen, hogy fecseghet az ember ilyen bolondokat! - kiáltott föl a grófné és az arca olyan lett, mint a tűz.

- Halljuk Andrea grófnak a véleményét! - tette hozzá a vén bűnös, aki sehogysem volt hajlandó elhallgatni. És ekkor elmondotta a grófnak, hogy az öreg Pancrazio rossz szemmel nézte, hogy Baba és Giuliano elváltan élnek egymástól és végrendeletében a millióit a jövődöbéli kis Casteltuelfóra testálta.

Andrea megdöbbenve nézett Balbira, de nem értette, hogy mit akart azzal mondani: - Hát a Casteltuelfoéknak nem volt gyermekük?

- Hiszen erről van szó! - kiáltotta a vén legény, csúfondáros mosollyal. - Pancrazio bácsi azt kívánja, hogy unokaöccse valami trónörökösről gondoskodjék!

Andrea erre elpirult, majd elsápadt. Szerette volna arcul ütni Marco Balbit, nyakoncsípni és kilódítani a szobából... De abban a pillanatban úgy érezte, mintha fojtogatnák és nem tudott szóhoz jutni. A feje égett és minden porcikája reszketett. Ekkor futó pillantást vetett Babára, aki abban a percben elérzékenyülten nézett a férje arcképe. Andrea erre hirtelen felszökött a helyéről. Halotthalvány volt. Ha Giuliano a szobába lép abban a pillanatban, bizonyosan ráveti magát. Casteltuelfoné és Balbi futó pillantást vetettek egymásra. A kis grófnét bántotta, hogy Andrea nem bírta megfékezni a dühét. Balbi óvatossá lett és más hűrt kezdett pengetni.

Andrea azonban sehogysem tudott többé magához térni s a rákövetkező napokban is úgy tűnt föl, mintha esztétét vesztette volna. Váltig a szeme előtt lebegett a kis grófné, ahogy nyughatatlanul hánykolódott az ágyában s rózsaszín selyem hálóingét igazígtatta a keblén. Egyre kábítóbban borult a lelkére annak a szobának az illata, amely tele volt heves és titkos csábokkal. Azonban ha a Giuliano arcképe gondolt, egyszer csak féltékenység fogta el. Azután hogy teljes legyen a boldogtalansága, hirtelen-váratlan értésére jutott az öreg Pancrazio halálának a híre mindama mendemondákkal, amelyek a hirhedt végrendeletre vonatkoztak.

Giuliano gróf rögtön elutazott Bécsből és Navaledoba ment, akkor már beadta volt lemondását a külügyminisztériumnál s híre járt, hogy mihelyt elintézi a legsürgősebb teendőit, Casteltuelfóba érkezik. E fontos események teljesen felforgatták a kis grófné házát. Casteltuelfoné ki sem fogyott a sok vendégségből. Kiki sietett hozzá, hogy örömet fejezzék neki a váratlan örökség fölött. Baba eközben nagyban készülődött a férje fogadására. Mindennap levelet írt neki, hol erről, hol amarról értesítvén őt, pontosan leírva az új lakosztályt, amit a részére rendezett be. S amíg egyre nőtt a férje iránt való vonzódása, mindjobban boszantotta Santasillia, aki most már örült tetteket követett el miatta. Ha meglátogatta, hidegen fogadta és immel-ámmal felelt a kérdéseire, míg a többi vendég irányában mindig szeretetreméltónak s bőbeszédűnek mutatkozott. Az Andrea fájdalma azonban olyan hevesnek tűnt föl, hogy

mindeme dolgok iránt érzéketlennek tetszett. Mindig ott állt az ő Babája mellett, kétségbeesett arccal és révedező szemét esengve rácsüggesztve. Azokon a napokon Andrea annyira lesóványodott, olyan sápadt volt az arca, hogy mindenkiben szánalmat gerjesztett. Szinte megijedt tőle az ember. Midőn hírül adták neki a Giuliano megérkezését, eleinte bambán mosolygott, azután egész valója megrendült és sötét, fenyegető pillantást vetett Babára, amelyben gyűlölség és féltékenység rezgett.

Giuliano gróf levelet írt Navaledóból, hogy este hétkor Peschierában lesz s innen postakocsin kilenc óra tájt érkezik Castelguelfoba.

Andrea mindjárt ebéd után beállított Castelguelfoékhoz. De nem ment föl a terembe, hanem lent maradt a kertben és sétálgatott. Úgy tett, mintha Babát észre se vette volna, nem szólt senkihez s csakhamar eltűnt a fásor mélyében. Andrea véghetetlen szenvedelmével, nagy fájdalommal különös szánalmat gerjesztett mindenkiben, de nem úgy Babában. Ő a férjét várta s Andrea jelenléte boszantotta, szinte undort gerjesztett benne. Damonte és Scipio Spinola úgy vélekedtek Balbival, hogy nem valami élvezetes állapot, hogyha az ember Santasillia módjára szerelmes.

D'Arcoli márkiné, a tábornoknéval s Kraupenné önagyságával, félreszólította Castelguelfonét és azt tanácsolta neki, hogy nyugtassa meg kissé a szerelmes embert, aki úgy tűnt föl, mintha minden pillanatban kitörne rajta a téboly.

- Képzelheted, ha férjed meglátja abban az állapotban, hogy nem igen lesz ínyére a dolog... azután meg nyugtasd meg a szegény embert egy jó szóval. Tudod, hogy én sohasem szenvedhettem... Hanem hát, emberek vagyunk!... Ma csakugyan megesett rajta a szívem!...

- Engem pedig boszant, dühössé tesz, az ő sápadt ábrázata!... De mi joga féltékenykedik a férjemre?... Csakugyan érdekes!... Damonte, Scipio Spinola és a többi sohasem boszantottak az ilyen jelenetekkel. Hasztalan okoskodik, hiába őrzöng, szeretem a férjemet, csupáncsak őt szerettem!

D'Arcole márkiné azonban, a két barátnőjével, mindent elkövetett, hogy a kis grófné jó arcot mutasson unokafivérének.

- Gondold meg, édesem, hogy Giuliano a többek között azt hihetné, hogy te, ki tudja, talán alkalmat szolgáltatnál neki, hogy neked udvaroljon!...

- Gyalázat! - kiáltotta a kis grófné őszinte hangon. - Pedig sohasem szenvedhettem!

De azért a márkiné megjegyzésének mégis megvolt a maga hatása.

Szép, szelíd és derűs őszi alkonyat volt. Símán terült el a tó vize s a szellő alig borzolta föl habját. Baba a kendőjéért küldötte Damontet és magához szólította Santasilliát.

- Adja ide a karját, Andrea! Sétálni szeretnék. Gyerünk a tölgyfa-sziklához. - És amikor a fásor elé értek, szelíd s hízelgő hangon kérdezte tőle: - Emlékszik-e még a mi sátrunkra s a szép pillanatokra?

Andrea komolyan, merően nézett rá s nem felelt. Egyedül voltak. A többieket a márkiné a kert tulsó részébe csalta.

- Ugyebár, Andrea, - kezdte Baba, - ma este haragszik rám?

Andrea ismét ránézett, de nem szólt semmit.

- Mi lelte, szóljon hát?

- Hogy mi lett?... Azt akarja tudni, hogy mi lett? - felelte Santasillia hirtelen eleresztve a nő karját és fenyegető pillantást vetve reá - az, hogy szeretem s hogy pokoli kínokat szenvedek ön miatt!

- Az Isten szerelméért, Andrea, - suttogta Baba, kissé nyugtalankodva a férfi viselkedése miatt, - legyen okos és nyugodt, ha a többiek meghallják, nevetségeseknek tűnünk föl.

- Mit törődöm én a többivel! - kiáltotta Andrea, aki immár képtelen volt magán uralkodni. - Mit törődöm én a többivel, mikor a lelkiismeretem ellenem fordul? Mikor ön nevetségesnek tart s azzá is akar tenni. Ön, aki mindent tönkre tett bennem, ami jó és erős volt; ön, aki megfosztott minden erőmtől, aki nem hágy többé okosan gondolkodni, érezni, aki csupán csak a szívemet nem ölte meg, hogy annál jobban kínozza és ezernyi ezer módon sanyargassa?!...

- Tehát annyira megbántottam? - suttogta a nő, szeliden mosolyogva. - Olyan rossz volt ön irányában a kis Baba?

- Ön kínozza az embert, anélkül, hogy tudná, hogy mit tesz; épp ezért okoz neki fájdalmat és nem esik meg rajta a szíve! - mondotta Andrea szinte zokogó hangon és a szeme megtelt könnyekkel. Baba hozzálépett és megsimogatta a karját.

- De hát utóvégre is megtudhatnám, hogy mi történt közöttünk néhány nap óta?

- Hogy mi történt? Az, hogy a nyugalمامat feldúlta s arra birt, hogy mindenről megfeledkezzem s hitszegő legyek! Hogy ön miatt megtagadtam a hitemet s istentagadóvá lettem! Hogy ön miatt lettem becsstelenné, árulóvá! Ön nevetségessé tett engem ostoba udvarlói előtt! Én, az erős és bátor férfi, gyöngé, gyáva féreggé lettem. Annyira gyáva, hogy képes vagyok ön előtt könyezni és szánalomért könyörögni. S ön e mellett nevet, folyton nevet, örökre nevet s nem tud, nem lát, nem vesz észre semmit! Én mondom önnek, hogy ez történt! - Andrea reszketett, hangját elfojtotta a zokogás. Castelguelfoné úgy tűnt föl, mintha elérzékenyedett volna.

- Legyen erős Andrea és... beszéljünk okosan. Nem mondhatnám, hogy ma este valami udvarias volna irányomban, de azért mindent megbocsátok önnek, mert úgy érzem, hogy nagyon jó barátja vagyok. De ha csakugyan szeret, legyen erős és csillapodjék le. Ha valaki véletlenül szemtanúja lenne ennek a jelenetnek, engem ítélne el. Mindenki észrevette ma az ön feldúlt arcát... Ha tudná, hogy micsoda megjegyzést tett erre D'Arcole márkiné!... Szóval fogadja tanácsomat - s e szavaknál a kis grófné hangja egyre szelidebb, hízalgöbb lett s kezével erősebben szorította a férfi karját, - fogadja tanácsomat s ma este menjen vissza Orianoba.

- Hát elűz?... Elkerget?! - vágott közbe Santasillia elkeseredetten.

- Dehogyan kergetem, sőt, értsen meg engem! - És Baba, anélkül, hogy türelmét vesztette volna, mosolyogva tette hozzá: - Visszajön holnap, amikor önnek tetszik, mindig!... kikötöm azonban, hogy ne nézzen rám többé olyan haragosan! Az Isten szerelméért, ne nézzen úgy rám. Azt hinné az ember, hogy mindjárt fel akar falni!

- Nem? Ön nem tehet róla? Csupán csak játékot akart üzni a szívemmel, mert az valami új és különös dolognak tetszett önnek. Ketté akart törni, mint a gyerekek szokták a játékszert, hogy megnézzék, mi van benne! És kineveti, gúnyt űz abból az emberből, aki kárhozottan kénytelen meghalni!

Andrea erre zokogva vetette magát a szikla mellett levő kőpadra és tágranyílt szemmel, mereven nézte az alatta elterülő tó sima tükkrét.

- Bocsánatot kérek, kedves uram! - felelte Baba megsértődve. - A világért sem akarom, hogy kárhozottan haljon meg!... Sőt, hiszen már egy álló órája egyebet sem teszek, mint arra intem önt, hogy csillapodjék s fontolja meg a dolgot józan észszel, nyugodtan. Gondolja meg, hogy a férjem nemsokára itt lesz és...

- Hiszen már két örökkévaló napja s pokoli éjszakája, hogy egyébre se gondolok! - kiáltott fel Andrea és hirtelen felszökött, erősen megragadta és rázogatta a Baba karját. - És most ön ugyanezt az arcomba meri vágni?! De hát csakugyan nem lát, nem ért ön semmit?...

- Andrea, mit művel?... Megőrült?

A grófné kissé megijedt és hasztalan iparkodott kibontakozni a férfi karja közül. - Eresszen el, hadd menjek... Haza akarok menni!

- Miért?... Miért akar hazamenni? Hiszen még korán van... - suttogta Andrea, révedező szemét rácsüggesztve.

- Mert... mert, - mondotta Baba akadozva s egyre jobban félt, - mert hűvös kezd lenni... mert későre jár az idő... mert, szóval haza akarok menni!

- Nem... nincs késő... s Giuliano, az ön férje, még nem érkezhetett meg... Hiszen hallani lehetett volna a kocsit... hallgasson... - s hallgatózott - nem... nem hallani még!... Nem hallani semmit!

- Eresszen el, hadd menjek!... Eresszen el!

Azonban az Andrea keze egyre görcsösebben szorította a karját, annyira, hogy szinte fájdalmat érzett.

- Eresszen el, hadd menjek! - ismételte nyugtalankodva Castelguelfoné. - Eresszen haza! - és ekkor ki akarta szabadítani karját a férfi keze közül, de a nagy erőlködésben csaknem ráesett. Andrea eltántorodott. A nő testének meleg, illatos hulláma elkábította. Egy pillanat műve s Andrea vére lángolva szállt szívéből a fejébe. A tó végzetetlen tükre süvöltve, zúgva forgott előtte, s ekkor hirtelen átkarolta a nőt, magához szorította, s kétségbeesetten, örülten csókolta a haját, a ruháját, a nyakát...

- Alávaló, cudar ember!... Eresszen el!... Gyűlölöm!... Segítség! - kiáltotta Baba, a haragtól s a rémülettől remegve s egyre azon erőlködött, hogy kibontakozzék a férfi karjai közül. Andrea azonban nem hallotta a sértő kifejezéseket, nem hallgatott a nő könyörgő szavára, hanem minderősebben szorította magához, szaggatott, lázas, szenvedelmes szavakat suttogva a füléhez s forró ajkával csókoltva a száját, az arcát, a szemét...

- Gyűlölöm önt! - Hitvány!... Gyűlölöm! - de a rémület és undor közepette Babának egyszer csak öröm terült az arcára, mire kezét a férfi szája ellen szegezve és hátravetve fejét, tele-torokkal kiáltotta:

- Giuliano! Giuliano! Segítség!

A nyaralóba vezető úton hallani lehetett a közeledő kocsi zaját s a lovak csengetyűjét.

- Ő az!... Ő! - suttogta Andrea egyre görcsösebben szorítva melléhez a Baba testét. - Ő az - s a szeme szikrázott a féltékenységtől.

- Giuliano! Giuliano! Giu... - azonban a nevet egy szörnyű, éles sikoltás elfojtotta.

D'Arcole márkiné, a többi úrinő, a jóbarátok, mindannyian meghallották a kétségbeesett sikoltást s rémülten rohantak a Baba keresésére. A tölgyfa-szikla üresen állott.

- Baba! Baba! - kiáltotta a márkiné, reszkető hangon.

- Baba! Baba! - kiáltották mindannyian, kétségbeesetten keresve a kis grófnét... Baba azonban nem válaszolt. A tó partja néma volt és a sötét vize ismét csendesen terült el medrében... Csupán a lovak tompa ügetése és a csöngetyük éles hangja hallatszott egyre közelebből a csendes éjszakában, mint valami örömdetes eseménynek a hirmondói.

Vége.